

XXVI PREMIS OCTUBRE: ESPECIAL ASSAIG

EL TEMPS

SETMANARI D'INFORMACIÓ GENERAL

27 OCTUBRE 1997 • NÚM. 697 • 20 FF / 450 PTES.

LA INVASIÓ DELS COTXES PETITS

I AMB AQUEST EXEMPLAR...

espai Gaudí

Veure, viure,
i entendre Gaudí

Centre Cultural Caixa Catalunya
Espai Gaudí. La Pedrera.
Provença 261-265.
08001 Barcelona.
Telf. 93 484 59 95
Internet:
http://www.caixacat.es/fund_cat.html

Horari:
de dilluns a diumenge: de 10 a 20h.
Visites comentades:
de dilluns a divendres, a les 12 i a les 18h.
Visites concertades:
de dilluns a divendres, de 10 a 12h.

FUNDACIO CAIXA DE CATALUNYA

El regust amarg de l'euro

Mentre el govern Aznar assaborix la mel d'un èxit gairebé assegurat en l'intent d'entrar de primer moment en la moneda única, uns altres governs, com el de Jospin, a París, o el de Prodi, a Roma, encara no ho veuen gens clar. La Comissió Europea ha repartit alegries i maldecaps amb el seu últim informe semestral sobre l'economia dels països comunitaris, i encara que tots donen per fet que la Unió Econòmica i Monetària serà la més àmplia possible, per uns serà molt més difícil que no pas per uns altres de passar l'examen d'entrada.

L'optimisme del govern espanyol es justifica, perquè tot just fa dos anys ningú no hauria dit que, en aquests moments, l'economia espanyola seria una de les més "sanes" d'Europa pel que fa a les grans xifres. I és normal que, a més a més, el govern de torn es penge la medalla d'aquest èxit i faci plans per aprofitar-lo electoralment quan arribe el moment d'anar a les urnes.

Però la importància històrica de la substitució de la pesseta per l'euro, d'aquí a uns anys, supera de molt les alegries momentànies i les conseqüències electorals que puga tenir. Val la pena d'anar més a fons i de sopesar els avantatges i inconvenients d'un fet que aviat afectarà la vida quotidiana (social, laboral i política) de tots els europeus.

D'entrada, cal dir que el mèrit de conduir l'estat espanyol cap a la Unió Monetària és un mèrit compartit. La política econòmica que ho ha fet possible va començar ja el 1993, quan Felipe González va formar l'últim govern socialista. És llavors que Madrid va començar a fer les coses ben fetes, des del punt de vista macroeconòmic. I el Partit Popular va tenir l'encert de continuar-les.

El mèrit polític també és de Convergència i Unió i del Partit Nacionalista Basc. Totes dues formacions no solament han donat suport a Madrid en la política econòmica, sinó que gairebé

han forçat Felipe González, de primer, i José Maria Aznar, després, a no desviar-se d'un objectiu pràcticament unitari: entrar en la moneda única. Però és que, a més, els governants no seran els únics artífexs de la incorporació de l'estat espanyol a la Unió Monetària, perquè sense l'actitud responsable de patronals i sindicats i de la societat en general, en aquests moments la situació espanyola potser seria pitjor que no la francesa o la italiana.

Una altra reflexió saludable, i molt més pràctica, és de preguntar-se si l'eufòria per "l'aprovat" europeu és exagerada o no. Que ara les coses vagin bé i que els polítics hagen sabut fer el seu paper és una bona notícia, però potser convé de contenir les emocions per no enganyar-nos. El futur po-

dria portar sorpreses desagradables. Aquests mateixos polítics que han sabut conduir el país cap a l'euro, perdran molta capacitat de maniobra i poder de decisió quan siguem dins de la Unió Monetària.

El govern de Madrid tindrà menys marge de maniobra per a decidir la política d'ingressos i despeses. I el Banc d'Espanya no podrà fixar ni els tipus d'interès, ni el valor de la moneda, ni la política monetària en general. Tot això serà competència de Brussel·les i de Frank-

furt, dues places on la influència espanyola és molt limitada, i encara ho serà més quan la Unió Europea s'ampliï als països de l'Est. Probablement, l'eufòria d'ara quedarà en un foc d'encenalls. La mel de l'èxit deixarà un regust amarg.

Quan hi haja la moneda única tindran les regnes els de sempre, Alemanya i França, i faran la política monetària a la seua mesura. El mateix objectiu que ara persegueix amb tanta decisió i encert, l'euro, serà el malson d'un govern de Madrid disminuït en el seu poder de decisió, i també el malson de l'economia dels països mediterranis, tret d'aquells sectors que —com ha passat tantes vegades en la història— sàpiguen com i on han d'influir perquè la política econòmica no els perjudique i, si pot ser, els beneficie. ■

"Aquests mateixos polítics que han sabut conduir el país cap a l'euro perdran molt poder de decisió dins la Unió Monetària."

"Probablement l'eufòria d'ara quedarà en un foc d'encenalls."

ALS NOSTRES LECTORS

Al cap de quaranta anys de la fabricació del primer Seat 600 a la fàbrica de la Zona Franca de Barcelona, tornen els cotxes petits. Després de tots aquests anys de progrés material i econòmic, la societat ha arribat a la conclusió que la primera idea era la bona i que els cotxes petits són més pràctics i assequibles. Les fàbriques de cotxes d'aquí s'especialitzen cada vegada més en aquests vehicles, que són un estandard de la indústria europea contra la competència japonesa.

Però aquesta setmana és, sobretot, la setmana dels Octubre. Com aquests últims vint-i-sis anys, València es converteix en la capital de la cultura i de la literatura catalanes. EL TEMPS hi aporta un ampli dossier sobre l'assaig.

jfortuny@ictnet.es

Director

Sobre el pacte lingüístic

Molt se n'ha parlat, d'un hipotètic pacte lingüístic al País Valencià. Ja ens agradaria saber qui i què ha de pactar! Posar al mateix nivell la comunitat científica internacional i els desficiosos senyors "caspians" no és sinó un disbarat, una altra manera de demostrar que per a qui fa aquesta proposta el valencià no té gens de valor.

Possiblement siga només una manera de deixar passar el temps, fins que tornen les eleccions. O pot ser una altra manera d'enredar la cosa: primer fou "diguem-li valencià" perquè no s'enfaden encara que sabem que és català. Després ja resulta fins i tot perillós deixar entreveure que encara que dius "valencià" penses que és "català", ara ja només queda que fem un acte públic de conversió a la fe autèntica, que retoquem l'ortografia per tal de separar-la de la catalana, i que acceptem que el valencià és un bé de déu nascut per generació espontània al Cabanyal.

En realitat tots sabem que el problema no és si és català o no ho és: la qüestió és qui està a favor de la llengua dels valencians com a instrument de comunicació en tots els àmbits i qui la vol com a simple símbol folklòric. Aquests segons van per davant. De fet han aconseguit que es parle del conflicte lingüístic valencià-català, quan en realitat el conflicte lingüístic existent és valencià-castellà. És el castellà la llengua que s'està imposant, la que posa en perill la supervivència del valencià. Aquells que ara parlen d'un pacte, d'una martingala, són realment els qui defensen el valencià? Ens fa la sensació que són com aquella dona del rei de Salomó, a qui li pareixia bé que partiren el xiquet en dos: el valencià per a "ells" no és res.

Col·lectiu l'Olla
L'Olleria (Vall d'Albaida)

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim quinze ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però, per motius d'espai, no en garanteix la publicació.

AMUNT...

Ramon
Barnils

Acabarem sabent-ho

Entre les "exigències" que diuen que CiU farà a Madrid per renovar-li el suport un cop s'hagi acabat la present etapa —quina?—, hi ha la pesca marítima, la Prestació Social Substitutòria, les autopistes A-2 i A-7, els aeroports, els rius, l'Insero, les nissagues dels gossos, l'arxiu a Salamanca, el museu de Tarragona, l'Arxiu de la Corona d'Aragó, el monestir de Sant Cugat del Vallès i d'altres monuments històrico-artístics, el Cadastre, la supervisió dels bancs i establiments financers "de" Catalunya, les beques d'ensenyament, els programes d'investigació, el salvament marítim, els paradors de turisme, el servei meteorològic, els port, els trens de rodalia de Renfe, les carreteres de l'estat, la Seguretat Social, les mútues, la inspecció de treball i de seguretat social, la promoció pública de l'habitatge, l'assistència social, la seguretat privada, el control dels abocaments al mar...

Així, fins ara, què teníem?

I AVALL

J. J. Pérez
Benlloch

No saben, no volen

Pot ser que la TVV no siga la pitjor de les televisions públiques, però és detestable i cada dia resulta més costosa. Ho reconeix l'estament més lúcid de la dreta valenciana i és un clamor en l'esquerra. La guinda del descontentament, acaba de posar-la la junta de fiscals del TSJ de la Comunitat Valenciana, mitjançant una severa crítica al tractament donat pel mitjà al cas Alcàsser. En descàrrec seu, sols es pot al·legar que els responsables s'han limitat a prolongar el model que heretaren, dissenyat per Amadeu Fabregat i emparat pel PSPV-PSOE. És possible que uns i altres compartesquen tanta perversitat? No deu ser més cert allò de *quod natura non dat Valentia non praestat*? És a dir, tenim la televisió que podem fer. Amb una salvetat: mai no s'ha intentat fer-ne una que no fóra condicionada pel disbarat, la docilitat i l'estupidesa. No saben, no poden, però pitjor és que no volen.

Borsa de Barcelona

Inverteixi a la Borsa Compri Cistells de Valors

Contracti ara els cistells de valors que acaba de posar en funcionament la Borsa de Barcelona.

Inverteixi en els 5 valors més líquids i representatius del conjunt del mercat borsari espanyol comprant el cistell **BCN Top-5**, que inclou accions de TELEFÓNICA, ENDESA, BANCO SANTANDER, BANCO BILBAO VIZCAYA i REP-SOL, i l'evolució del qual presenta un comportament similar al de l'Íbex-35.

Així mateix pot invertir en les principals empreses dels sectors més significatius de l'economia espanyola adquirint els cistells següents: **BCN-5 Elèctriques**, **BCN-5 Bancs**, **BCN-5 Industrials**, **BCN-5 Construcció** i **BCN-5 Serveis**. Pot invertir, aproximadament, 1 milió de pessetes per cistell, escollint el que més li agradi, el més rendible, el més equilibrat...

Compri aquests cistells de valors a través de qualsevol Banc, Catxa d'Estalvis o bé dirigint-se directament als Membres de la Borsa de Barcelona.

Revaloritzi la seva Empresa Cotitzi a la Borsa

La sortida a Borsa aporta importants avantatges per a l'empresa i els seus accionistes. El mercat borsari permet capitalitzar la societat i li proporciona recursos financers que faciliten el seu **creixement, expansió internacional i millores en la seva competitivitat**.

A més, la presència a la Borsa aporta importants avantatges; entre d'altres, dóna liquiditat als accionistes i potencia la imatge i la notorietat de l'empresa.

El marc legal també ofereix un règim fiscal atractiu per als accionistes de les societats que cotitzen a la Borsa.

Els Membres de la Borsa de Barcelona li facilitaran la sortida i col·locació de la seva empresa a la Borsa.

Impulsi la seva empresa cap al futur cotitzant a la Borsa.

La seva companyia val més dins de la Borsa.

Per a qualsevol informació contacti amb el Departament de Supervisió de Mercats i Informació de la Borsa de Barcelona, Tel. (93) 401 37 21 - Fax (93) 401 37 57.

Membres de la Borsa de Barcelona

Ahorro Corporación Financiera, S.A. S.V.B.
Tel. 419 23 77

Beta Capital S.V.B., S.A.
Tel. 467 70 90

General de Valores y Cambios S.V.B., S.A.
Tel. 487 84 84

ADEPA A.V.B., S.A.
Tel. 488 24 25

Argentaria Bolsa S.V.B., S.A.
Tel. 401 35 37

Central Hispano Bolsa
Central Hispano de Bolsa S.V.B., S.A.
Tel. 487 83 45

Inverban S.V.B., S.A.
Tel. 401 35 55

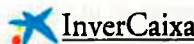
Agentes de Bolsa Asociados A.V.B., S.A.
Tel. 416 18 24

Banesto Bolsa, S.A. S.V.B.
Tel. 482 50 17

CREDIT LYONNAIS SECURITIES ESPAÑA
Sociedad de Valores y Bolsa S.A.
Crédit Lyonnais Securities España S.V.B., S.A.
Tel. 401 36 20

Invercaixa Valores S.V.B., S.A.
Tel. 451 15 22

Fibanco Valores A.V.B., S.A.
Tel. 402 91 11

BBV Interactivos, S.A. S.V.B.
Tel. 401 45 74

Deutsche Morgan Grenfell
Deutsche Morgan Grenfell S.V.B., S.A.
Tel. 401 35 55

Mercavalor S.V.B., S.A.
Tel. 728 92 89

Hermes Bolsa A.V.B., S.A.
Tel. 414 25 18

BSN, S.A.
Sociedad de Valores y Bolsa
B.S.N., S.A. S.V.B.
Tel. 401 35 51

GAESCO
Gaesco Bolsa II S.V.B., S.A.
Tel. 414 06 06

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE VALORES S.V.B., S.A.
Société Générale Valores S.V.B., S.A.
Tel. 304 74 00

R I V A Y G A R C I A
Riva y García 1877 A.V.B., S.A.
Tel. 270 12 12

Pentor A.V.B., S.A.
Tel. 401 35 55

Borsa de Barcelona Parquet Electrònic: Passeig de Gràcia, 19 (C.P. 08007) - Tel.: (93) 401 35 55 Fax: (93) 401 36 25

Seu Social: Edifici Llotja de Mar, Passeig Isabel, II, 1 (C.P. 08003) - E-mail: Información@borsabcn.es - Internet: www.borsabcn.es

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càr- cer, 40, 13. 46001-València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011-Barcelona. Telèfons: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la Pols, 6, 1-7. 07003-Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: (971) 72 07 63.
ADREÇA CORREU ELECTRÒNIC: temps@bcn.servicom.es.

EDITA: Edicions del País Valencià, S.A.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Jordi Fortuny.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Francesc Viadel (*Cap de redacció*), Miquel Calvet, Laia Climent (*Coordinació Llibres*), Joan Morales (*Cap de producció*), Joan M. Oleaque, Jordi Sebastià i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE BARCELONA: Pere Martí (*Cap de redacció*), Oriol Cortacans, Àlex Milian i Gemma Morales (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
PRODUCCIÓ: Josep Agustí i Jem Cabanes (*Correcció lingüística*), Lina Casanovas (*Maquetació*), David Fernández i Rosanna Puchades (*Gràfics*).
RÚBRICUES: Ramon Barnils, Fabià Estapé, Joan F. Mira, J. J. Pérez Benlloch, Joan de Sagarra, Xavier Vinader.

COL·LABORADORS: A. Alfaro, V. Arqué, J. Balló, L. Bonada, A. Bosch, F. de P. Burguera, X. Bussé, F. Calafat, R. de la Calle, T. Canís (*Coordinació Economia*), A. Castel, Eliseu T. Climent, P. Codonyan (*Perpinyà*), A. Cort, M. Domínguez, X. Duran (*Coordinació Ciència*), L. Ferri (*Coordinació Món*), J. Finestres, C. Gàmez, A. Gil, J. Iborra, V. Jiménez, V. Lozano, X. Montanyà, A. Muns, M. Ollé, A. Papiol, M. Porta Perales, A. Reig, M. Reyes, E. Rimbau, J. Roura, E. Sanjuan, M. Serra, J. L. Sirera, L. Soler, M. Soler, F. Torrent, M. Vicent.
DISSENY: Domènec Orrit.
COL·LABORADORS GRÀFICS: P. Carmo- na, J. Celià, R. Cugat, R. Gil, X. Gómez, V. A. Jiménez, S. Llosà, M. Margenat, G. Matamala, S. Sàez, M. Vila.
FOTO PORTADA: Ricard Cugat (miniatures cedides per Casa Palau).

ARXIU: Jesús Prats (*Fotografia*), Rosa Serrano (*Documentació*).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martí- nezz, València. Tel.: (96) 352 48 69. Anava Publicitat, València. Tel.: (96) 397 30 94. Anava Publicitat, Barcelo- na. Tel.: (93) 589 38 59. Molas-Bata- lla. Carrer d'Aribau, 15. 08011-Barce- lona. Tels.: (93) 453 20 31 i 453 32 10. Fax: (93) 453 14 08.
SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
ADMINISTRACIÓ: Susanna Alacreu, Pilar Martí.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMAT- GES I FOTOMECÀNICA: Jemagrat, SL.
IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, SA.
DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.

Cap part d'aquesta publicació pot ser re- produïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotogràfic, electroòptic, magnètic, de fo- tocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

ANALISI

L'ombra incòmoda, P. Martí	16
L'euro convida a bodes, M. Ramon	17
Els secrets de l'almirall, X. Vinader	18
Algèria: matar abans de votar, A. Castel	19

EN PORTADA

La bona confitura, O. Cortacans	20
Cotxe elèctric: espurnes de futur, X. Duran	24

PAÍS

Abocats contra l'abocador, X. Duran	26
Ecologistes als Països Catalans, E. Rimbau	30
L'escepticisme fusterià, 20 anys, J. Sebastià	32
Els repetidors del diseg, M. Payeras	35
UM, del regionalisme..., M. Payeras	36
Salinas: un valencià a la cúria..., F. Viadel	38

ENTREVISTA

Entrevista a Joan Perucho, Ll. Bonada	40
--	----

MÓN

No hi ha lloc a la terra promesa, T. Cruaïas	44
Elogi de la follia, J. Zamora	47

DOCUMENT

Especial assaig, DD. AA.	48
---------------------------------	----

SOCIETAT

Entrevista a Cicciolina, M. Valencia	56
---	----

CULTURA

"Mangaka" a la catalana, G. Medina	60
La Dama d'Elx, els diners..., J. M. Oleaque	64

LA GALERIA

Surrealisme a l'IVAM, J. M. Oleaque	75
--	----

OPINIO

El mes d'octubre, J. F. Mira	82
-------------------------------------	----

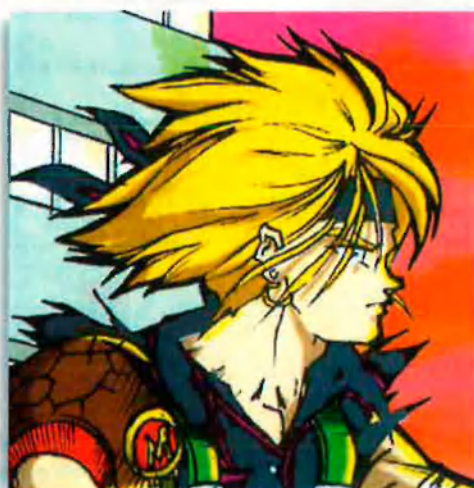

38 La diòcesi de Tortosa té un altre valencià: el bisbe Salinas.

20 La demanda de cotxes petits a les ciutats creix i les marques ho saben.

60 El III Saló del Manga porta bons dibuixants i novetats interessants.

Comença
una nova
era

Gaudeix-ne

Presentem el nou Airbus 340 d'Iberia. Un avió amb increïbles avenços tecnològics que permeten una navegació més segura i confortable. Com les múltiples connexions amb satèl·lits que localitzen l'avió al mil·límetre. Amb les pantalles individuals interactives de cristall líquid amb 8 canals de vídeo, per exemple. Perquè tots els avions no són pas iguals, prepare's a fer vols intercontinentals còmodament en una altra classe d'avió. L'avió més modern que existeix.

IBERIA
MOLT MÉS QUE VOLAR

La millor informació Setmana a setmana

EL TEMPS

SETMANARI INDEPENDENT D'INFORMACIÓ GENERAL

Fes-te'n subscriptor. És molt fàcil.
Un cop de telèfon i llestos.

València 95 3524855

Barcelona 53 4530375

Perpinyà 54 55 353835

Amb la subscripció, EL TEMPS regala una selecció de vídeos de MEDITERRÀNIA.
La sèrie audiovisual més nostra sobre les relacions entre les persones i la natura.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

1r COGNOM _____ 2n COGNOM _____ NOM _____ TEL. PART. _____
DOMICILI _____ POBLACIÓ _____ D.P. _____
ANY DE NAIXEMENT _____ PROFESSIONI _____ TEL. TREBALL _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si
no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 pessetes.
Amb pagament:

- ☐ Estat Francès: 830 FF
☐ Europa: 32.500 PTA
☐ Amèrica: 41.500 PTA

Forma de pagament: (Firma) _____

- ☐ Dom. bancària ☐ Xec bancari adjunt a:
☐ Gir postal núm. Edicions del País Valencià, SA

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

DISTINGITS SENYORS: CAIXA/BANC _____ AGÈNCIA _____
ADREÇA _____ POBLACIÓ _____ D.P. _____
NOM I ADREÇA DEL TITULAR DEL COMpte _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, SA, per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

- ☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestral ☐ 4 rebuts trimestrals

siguen pagats amb càrrec: ☐ C/c ☐ Llibreta Núm. _____ de _____ 199 _____

EL TEMPS

Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a.
Tel (96) 352 48 69 - CIF A-46186921 - 46001 VALÈNCIA

(Firma) _____

Els crítics d'EU-Balears miren cap a IC

ARXIU / JOAN CELIÀ

Els crítics d'Esquerra Unida de Balears, tant a Menorca com a Mallorca, podrien trencar la coalició amb la idea de confluir cap a altres plataformes polítiques.

El coordinador general d'EU a Balears, Eberhard Grosske, ho té difícil per evitar que la coalició es trenqui, arrossegada per la dinàmica que ha partit Izquierda Unida.

MIQUEL PAYERAS

La crisi ha arribat a Esquerra Unida de Balears. Dos fronts s'han obert en la coalició liderada per Eberhard Grosske. D'una banda a Mallorca els crítics –individualment, ja que no estan organitzats en cap formació integrada dins Esquerra Unida– s'han sumat a un manifest, publicat a la premsa el passat divendres, que donava suport a la candidatura gallega formada per PSG-PSOE-EU-EG-Os Verdes.

El manifest l'encapçala la diputada a Madrid del PSOE balear, Teresa Riera i segueixen Jaime Bueno, cap de llista d'EU al Congrés a les passades eleccions generals, Josep Ramon Balanzat, diputat al Parlament balear pels Verds d'Eivissa; Anselmo Martín, regidor d'EU de Calvià que donà la batllia al PSOE, i altres per-

sones, moltes de les quals són ex-militants del PCE o actuals membres del sindicat CCOO.

Jaime Bueno va reconèixer que manté contactes amb Iniciativa per Catalunya i també amb el Partit Democràtic de la Nova Esquerra (PDNE). Aquest manifest és un trencament clar i rotund amb la línia oficialista d'Anguita.

Quasi paral·lelament a la confecció i publicació del manifest, a Menorca també s'han produït crítiques a la línia política que porta Esquerra Unida, si bé en aquest cas no han transcendit. Així i tot, EL TEMPS ha pogut saber que almenys s'han celebrat tres reunions molt tenses on alguns dels participants –càrrecs públics i orgànics– han criticat durament la línia de Julio Anguita. Fins i tot un membre del

consell polític d'EU a Menorca va assegurar que estava disposat a demanar l'alta com a militant d'IC.

Després d'una primera reunió a Alaior, s'acordà discutir divendres dia 10 un document elaborat pels crítics. Aquesta reunió va ser especialment tensa. Els grups més propers al PCE van fer tot el possible per mobilitzar persones fidels que impossibilitassin que el document tiràs endavant. Finalment es quedà de discutir-lo en una nova reunió, prevista per al dilluns de la setmana passada, el resultat de la qual no ha transcendit. Segons les fonts informants, l'ambient dins EU-Menorca és molt crispat i no es descarta res.

De moment, que consti, no hi ha cap contacte entre els crítics menorquins i mallorquins, però no cal descartar-

lo en un futur proper. La possibilitat de crear una mena d'Iniciativa per Balears, tot i no haver-se discutit seriosament, plana sobre les intencions dels crítics. De fet, Iniciativa per Catalunya ha rebut almenys un oferiment en aquest sentit, si bé s'ha de dir que no té caràcter oficial ni tampoc massa concreció. Una altra possibilitat seria crear el PDNE, almenys a Mallorca.

Els diversos moviments crítics podrien també anar en consonància amb el mandat congressual del PSOE d'intentar coalicions àmplies. El model eivissenc de coalició que col·locà Pilar Costa al Senat espanyol n'és un exemple. El fet que el diputat dels Verds d'Eivissa sigui un destacat signant del Manifest a favor de la coalició gallega, abona aquesta interpretació.

LA SETMANA

Vicent Ferrer, missioner valencià que fa dècades que treballa a l'Índia per dignificar la vida dels més pobres, ha presentat a València la fundació que duu el seu nom. La Fundació Vicent Ferrer (amb seu a Barcelona), vehicula l'apadrinament de nens indis a llarga distància. Només per 2.000 pessetes al mes, un xiquet del sud de l'Índia pot accedir a ensenyament, un menjar diari, dos vestits a l'any i atenció mèdica. El telèfon de contacte amb l'entitat, és el (93) 419 02 68, i la fundació garanteix que el diners dels apadrinaments arribaran a destinació.

❧

Tal i com va anunciar **EL TEMPS**, les traves administratives que impedi-rien que el llegat bibliogràfic de Fuster poguera arribar al públic podrien haver acabat. Salvador Gil, alcalde de Sueca, la localitat natal de l'escriptor, i la directora general de Promoció Cultural i Museus, Consuelo Ciscar, van mantenir una reunió per tal de continuar endavant amb el projecte de convertir la casa de Fuster i l'habitatge contigu en un centre cultural per estudiar i conèixer l'obra de l'escriptor. Les tasques de classificació de la biblioteca de Fuster havien quedat paralitzades quan el PP va arribar al poder en la Generalitat valenciana, propietària del llegat Fuster. Segons sembla, la Generalitat assumirà el 50% de les despeses d'adequació de la casa de Fuster i assignarà de nou personal per a procedir a la catalogació dels llibres.

Més de 250 ponents s'apleguen als Octubre

DAVID VIJUESCAS

Dels dies 21 al 25, se celebren a València els premis Octubre, que formen la reunió d'intel·lectuals més nodrida de la seua història: més de 250 ponents formaran part d'aquesta intensa celebració cultural.

La negativa a última hora de l'administració valenciana de deixar utilitzar als organitzadors (la Fundació Ausiàs Marc i l'Editorial 3i4) la Fira de Mostres, ha provocat que enguany no es puga celebrar el sopar de lliurament dels premis ni la retransmissió per TV3. En roda de premsa, l'editor Eliseu Climent, principal promotor dels premis, va incidir que també s'han tancat les portes a l'organització per utilitzar teatres i altres sales.

El lliurament dels premis tindrà lloc el dissabte 25 a les 8 a l'antiga facultat d'Econòmiques, en un acte on intervendran l'escriptora Isabel Clara Simó i Carles Solà, rector de la Universitat Autònoma

L'organització assegura uns dies intensos.

de Barcelona. Quant als congressos, l'escriptor Joan F. Mira els ha definit com "la reunió cultural més densa i sòlida organitzada des de la iniciativa no institucional arreu d'Europa". El compromís dels intel·lectuals avui, Roís de Corella, l'ètica periodística, el crèdit o descrèdit de l'escriptura o l'estat actual i futur del nostre país, interpretat des d'un punt analític fusterià (el seu esperit impregnà tots els congressos), seran alguns dels temes sobre els quals es reflexionarà. El Col·legi Major doctor Peset, la seu de la UIMP i l'institut de secundària del Carme, seran les seus de les reunions (més informació a la pàg. 76).

La vigència d'Ausiàs Marc es debat a Vic

Una cinquantena de persones matriculades i un nombre fluctuant d'assistents a cada conferència van reunir-se el passat cap de setmana a les jornades en commemoració del VI centenari del naixement d'Ausiàs Marc celebrades a Vic amb l'objectiu de descobrir la vigència del poeta en les obres d'avui i també per debatre la situació actual del País Valencià. Divendres va servir com a preludi per a una jornada de dissabte, més centrada en la situació socio-lingüística del País, en què participaren representants de primera fila del món literari i econòmic valencià (com Josep Piera, Ramon Cerdà i Joan Francesc Mira). El regidor de Cultura de Vic, Just Palma, digué que les jornades han estat una forma de solidaritzar-se amb el País Valencià.

ARXIU

Surt l'edició en català d'"El Periódico"

L'anunciada aparició d'una versió en català del diari *El Periódico de Catalunya* ja té una data fixa. El proper dimarts 28 d'octubre sortirà al carrer l'edició en català, amb els mateixos continguts que la castellana, però mantindrà la capçalera en castellà. Antonio Franco, director del diari, va dir la setmana passada, durant la presentació a la Universitat Pompeu Fabra de la nova ver-

sí, que aquest projecte no pot esperar més, perquè ja hi ha una generació de joves que s'ha format en escoles catalanes i "no tenen un mitjà, de les característiques d'*El Periódico*, en català". Antonio Franco va afegir que la nova edició en català no és una qüestió de normalització, sinó d'oferir la llibertat d'elecció als lectors.

Sobre el futur, Franco va dir

que l'empresa editora es posa un termini de tres anys per aconseguir que l'edició en català sigui rendible.

El sabotatge nuclear de Cofrents encara és un misteri

El Ministeri d'Indústria encara no ha pres cap mesura contra l'intent de sabotatge del combustible nuclear destinat a la central nuclear de Cofrents, que es va produir el passat mes de juny a les instal·lacions de l'empresa pública Enusa a Juzbado (Salamanca). Aquesta empresa facilita el combustible a les centrals nuclears. Segons la versió oficial el sabotatge va ser obra d'un treballador descontent, però no hi hagué en cap moment perill de radiació exterior i encara cal esperar més informes.

L'associació ecologista Greenpeace discrepa d'aquesta informació, assegura que sí que hi ha un perill real de radiació amb la manipulació del combustible i ha demanat més dades al ministeri. Alhora, els ecologistes han denunciat l'incompliment per part d'Enusa de les seues responsabilitats.

Noves proves de delictes fiscal contra el conseller Cartagena

Els perits afirmen que Cartagena subscrigué cessions de crèdit per 83 milions i no en declarà els beneficis.

Els perits judicials i el director de la unitat contra el frau de l'Agència Tributària van ratificar la setmana passada els seus informes en què el conseller d'Obres Públiques de la Generalitat valenciana, Luis Fernando Cartagena, apareixia com el titular de cessions de crèdit en el Banc de Santander per valor de més de 83 milions de pessetes. Aquests informes han estat presentats en el jutjat número tres de l'Audiència Nacional on es jutja l'anomenat cas de les primes úniques. Aquestes primes, en realitat cessions de crèdits, produïen un gran benefici econòmic que els titulars no declaraven a Hisenda. Des del moment en què va esclatar el cas, Luis Fernando Cartagena, en aquell moment alcalde d'Oriola i diputat del

Luis F. Cartagena ha rebut les crítiques de 'Las Provincias', per la qual cosa el seu futur polític és altament insegur.

PP en el Parlament Espanyol, apareixia en els documents com el titular de tres d'aquestes cessions. Les cessions estaven formalment a nom de terceres persones però els perits han descobert que el titular real era l'actual conseller. L'ombra del cas ha planat de fa temps sobre Cartagena que de sonar com a candidat pel PP a president de la Generalitat valenciana hagué de conformar-se amb la Conselleria d'Obres Públiques.

La defensa del conseller ha canviat d'estratègia, i de negar els fets ha passat a apuntar que el presumpte delictes

fiscal ja ha prescrit. Cartagena va indicar en sessió de les Corts Valencianes que, si és definitivament imputat, abandonarà el càrrec i, fins i tot, la política. El diari *Las Provincias*, des d'on emana bona part del comportament del govern valencià, insinuava la setmana passada la conveniència de la dimissió de Cartagena per tal de deixar "neta" la imatge del consell. El procés judicial haurà de continuar ara en el Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, ja que Cartagena és persona aforada per ser conseller.

Pujol a Palma convidat per l'OCB

L'Obra Cultural Balear (OCB) serà l'amfitriona de la visita privada de Jordi Pujol a Palma el proper 28 d'octubre. Tot i el caràcter privat i com ja va ocórrer en la primera visita d'aquestes característiques, el gener de 1992, els organitzadors han volgut omplir de contingut institucional l'estada del president de la Generalitat. Així, es preveu que visiti el Parlament de les

Illes Balears i, també, tenguí una trobada —potser un dinar privat— amb el president del Govern balear, Jaume Matas.

A banda d'aquestes activitats de caire més institucional, Pujol rebrà al llarg del dia un número indeterminat de representants del món cívic i empresarial mallorquí. Obviament també tindrà una sessió de treball amb els directius de l'Obra Cultural,

Pujol, durant la visita privada a Palma convidat per l'OCB, el 92.

amb Antoni Mir, el president, al seu cap.

A les vuit del vespre hi ha previst que el president de la

Generalitat faci una conferència al Teatre Principal de Palma sobre el nacionalisme a l'estat i a Europa.

Air Nostrum, la companyia aèria propietat de la família valenciana Serratosa, s'ha presentat al concurs convocat pel govern navarrès per adjudicar durant tres anys el servei aeri entre aquesta comunitat foral i Barcelona i Madrid. L'executiu navarrès es compromet a finançar la meitat del dèficit anual sempre que no superi els 50 milions de pessetes.

Per cert que Air Nostrum, tan ben tractada fins ara pel govern valencià del PP, és objecte darrerament d'una campanya de crítiques en les pàgines de *Las Provincias*. Lectors i columnistes aïrats denuncien que en els vols entre Barcelona i València s'utilitzi el català, a més del castellà i l'anglès. I per si no n'hi hagués prou, els cacauets que reparteixen són de Reus. La companyia s'ha defensat dient que en sortir de Barcelona s'utilitza el català i en arribar a València el valencià, però sembla que no ha servit de molt.

Aigües de Barcelona (Agbar) comprarà el 51% d'Hidra, l'empresa distribuïdora d'aigua, que la Diputació de València està en procés de privatitzar. Agbar ja posseeix el 49% restant d'aquesta empresa que subministra set municipis mitjans i factura uns 1.000 milions de pessetes anuals. La Diputació també té previst privatitzar Egevarsa, la segona empresa del sector a València, i Girsu, dedicada a la recollida del fem.

El port de València, pendent dels diners

És sabut des de fa temps que el port de València pot quedar asfixiat si no se solucionen aviat els problemes de connexió per carretera i ferrocarril. La setmana passada, però, es va obrir una possible solució: el ministre de Foment, Rafael Arias Salgado, es va comprometre formalment amb la Generalitat valenciana, l'Ajuntament i l'autoritat portuària a col·laborar

en la construcció d'un nou accés ferroviari, l'accés pel nord amb l'A-7 i desenvolupar una zona d'activitats logístiques. Amb tot, a l'hora de parlar de diners, el compromís del govern central ja ha estat més vague, ja que el finançament estatal d'aquests projectes se supeditarà a "les disponibilitats pressupostàries". El que sí que va assegurar és que cedirà la dàrsena

ARXIU / RAFA GIL

El port de València.

interior del port per al Balcó de Mar, un espai comercial i de lleure a l'estil del Port Vell de Barcelona que haurà de finançar l'Ajuntament.

Els bancs i les assegurances s'alien

ARXIU

Josep Jané Solà (Bankpyme) i Josep Lluís Torra (Agrupació Mútua), més contents que unes pasqües amb la seva aliança.

La mútua d'assegurances Agrupació Mútua, dirigida per Josep Lluís Torra, i Bankpyme, que presideix Josep Jané Solà, han tancat una aliança per crear un nou grup assegurador i financer català. Agrupació Mútua ha invertit 5.000 milions de pessetes per convertir-se en el principal accionista de Bankpyme, amb un 25% del capital, i comprar l'asseguradora i la gestora de pensions del banc, mentre que el banc, per la seva banda, assumirà el negoci de banca que feia AM Banca, la filial bancària de l'asseguradora. Les dues com-

panyies han assegurat que han dissenyat una estructura oberta perquè s'hi puguin sumar altres entitats.

Però banca i assegurances també són els ingredients d'una altra operació anunciada la setmana passada. Caixa de Catalunya ha comprat el 5% del capital de la companyia Catalana Occidente per 5.000 milions de pessetes. Uns i altres han assegurat, no obstant això, que no hi haurà cap aliança estratègica entre Catalana i el grup assegurador de Caixa Catalunya, format per Ascat Vida i Multinacional asseguradora.

La producció creixerà més que l'ocupació l'any 1998

L'augment de la producció no comportarà un augment proporcional d'ocupació. Això és el que es desprèn de l'informe que van presentar la setmana passada Antoni Negre, recentment reelegit president de l'Eruochambre, Carles Ferrer Salat, president del Consell Superior de Càmbres de Comerç, Indústria i Navegació d'Espanya. En aquest informe es pot trobar l'evolució recent i les perspectives a curt termini dels principals sectors econòmics de l'estat espanyol. L'estudi permet conèixer l'evolució de l'ocupació, la producció, les exportacions i les importacions des de 1978 fins ara i, a més a més, presenta les previsions per a l'any vinent. Ferrer Salat va explicar que l'informe, que es publicarà un cop a l'any, és una eina tant per a les empreses com per a les institucions.

EL RUMOR

Diuen que Mario Conde, l'ex-president de Banesto que s'ha d'enfrontar a partir de l'1 de desembre a un dels judicis més sonats de la història recent a l'estat espanyol, s'ha tret de la màniga l'última carta que li quedava per evitar anar a presó una altra temporada. La carta o –millor dit– el dossier, ja que diuen que Conde hauria fet arribar fins al mateix Aznar dades comprometedores sobre el passat d'un dels ministres del govern central. Aznar, no obstant això, sembla que no vol entrar en el joc, i que sap molt bé que Conde ja va utilitzar la seva artilleria contra Felipe González amb resultats més que evidents. El que no se sap és qui és el ministre, tot i que es digui que les dades en poder de Conde haurien arribat a Catalunya. I és que a Barcelona també hi ha un altre gran col·leccionista de dossiers pendent de judici.

ESTAPÉ RESPON

—Creu que Pujol aconseguirà un sistema de finançament similar al basc per al 2001?

—No ho crec. Fa una setmana els vaig exposar les “raons” històriques del caràcter específic del sistema tributari del País Basc i de Navarra.

—Les forces polítiques catalanes haurien de fer pinya en aquest sentit?

—Que ho provin i que tinguin sort.

—Pensa que la reclamació permanent perjudica la imatge de Catalunya?

—Hi ha una persistència del “pidolaire” que no ens afavoreix.

—Com veu l'anunci d'una campanya per conscienciar l'opinió pública espanyola

de la justícia d'aquesta reivindicació?

—Potser es tracti de fer volar coloms, perquè no hi ha pitjor sort que la del que no vol fugir.

—Comparteix la tesi que el concepte de solidaritat interterritorial ja està desfasat?

—Es troba un xic atrotinat i, sinó, recordin la “sorpresa” amb què va rebre la resta d'Espanya la justa afirmació de Felipe González que amb el superàvit fiscal que es treu de Catalunya “es poden bastir escoles a Extremadura”.

—Els resultats aconseguits en finançament compensen el pacte amb un PP clarament anticatalanista?

—Algun dia s'haurà de fer el balanç. De moment, ni tan sols s'ha aconseguit el retorn dels papers de la Generalitat conquistats per l'“Ejército Nacional”.

—La decisió del govern francès de reduir la jornada a 35 hores setmanals, quina opinió li mereix?

—Una actitud positiva després de tan de temps de dir que amb l'atur no hi ha res a fer. Volen sentir un disbarat més gros que el que pretén que un jove prefereix romandre a l'atur en el sector privat que trobar un primer lloc de treball en el sector públic? Bravo per Martine Aubry!

—Els empresaris francesos han desenterrat la destrial de guerra, creu que correrà la sang?

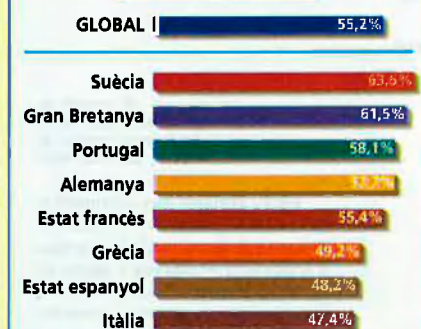
—Els empresaris acostumen a dir que “desenterraran la destrial de guerra”. Això té a veure amb les pel·lícules de John Wayne. Volen presentar-me algun empresari que vulgui fer ús de la destrial i reduir les vacances? Doncs mirin: les vacances pagades varen ser una conquesta d'un govern socialista. Si molt m'empenyen els hi diré que abans que acabi la “cohabitació” Chirac-Jospin veurem com arriba –sense escarafalls– la conquesta setmanal de vacances pagades.

ROSANNA PUCHADES

ELS QUE TREBALLEN O HO INTENTEN

TAXES D'ACTIVITAT*

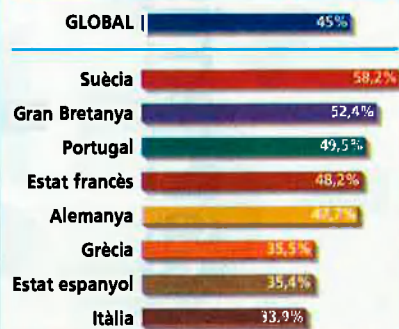
UNIO EUROPEA

PAISOS CATALANS

LES DONES A LA UNIO EUROPEA

*Nombre de persones que tenen feina o estan parades en percentatge sobre la població de més de quinze anys.

Font: EUROSTAT

INTERNACIONAL

El primer ministre francès, Lionel Jospin, nomenarà una comissió per examinar la situació de les llengües i cultures de l'Hexàgon. Aquesta comissió estarà presidida per la diputada socialista Nicole Pery, l'actual vice-presidenta del Parlament europeu. Aquesta comissió, que encara no té data exacta de creació, avaluarà la situació actual del català, occità, basc, cors, bretó i alsacià. El govern francès encara no ha ratificat la convenció europea sobre minories, abans de fer-ho hauria de modificar la Constitució, que considera el francès com l'únic idioma de l'estat.

L'oposició colombiana inicia un pla de pau

En plena campanya per les eleccions municipals de diumenge 26, el candidat del partit liberal colombià, Juan Manuel Santos, ha començat les converses amb els líders dels grups guerrillers i paramilitars d'aquell país per preparar un pla de pau, atesa la incapacitat per aturar la violència del govern que presideix Ernesto Samper. Tot i que aquest ha qualificat el pla de "conspiració", la iniciativa de Santos ha estat ben rebuda per dirigents de les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia (FARC), de l'Exèrcit d'Alliberament Nacional de Colòmbia (ELN), i dels paramilitars de les Autodefenses Unides

Ernesto Samper qualifica el pla de "conspiració".

de Colòmbia (AUC). El pla de Santos té el suport d'intel·lectuals com Gabriel García Márquez, sindicats i empresaris.

Al denuncia que Egipte manté presos de consciència

Amnistia Internacional (AI) ha denunciat que el govern egipci ha fet noves detencions i manté en presó diverses persones que s'han oposat pacíficament a la nova llei agrària. Aquesta norma deroga les disposicions de la reforma agrària de 1952, fet que significa que els propietaris poden incrementar les rendes i desallotjar els camperols arrendataris.

Ara a Egipte hi ha més de 180 presos de consciència per aquest afer.

Generalitat de Catalunya

XV PREMI SERRA I MORET

Per a obres i treballs inèdits que tractin el civisme en algun dels seus aspectes. S'atorguen en les modalitats de:
Assaig 1.000.000 PTA
Treball pedagògic 500.000 PTA
Còmic 400.000 PTA
Guió de curt metratge 300.000 PTA

PREMIS JAUME CIURANA

a l'actuació cívica juvenil.
Convocats conjuntament amb "Antics i Amics de Minyons Escoltes i Gules Sant Jordi de Catalunya". Per a grups d'un mínim de vuit joves, a partir de dotze anys, que presentin una memòria explicativa d'un treball o acció cívica realitzada en l'àmbit de Catalunya.
Premis de 150.000, 100.000 i 50.000 PTA, (l'atorgat en forma de materials, equipament, etc. a escollir pels guanyadors)

PREMIS CIVISME ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Per a treballs i produccions d'interès cívic, publicats o emesos en els àmbits de:
Televisió 1.000.000 PTA
Ràdio 500.000 PTA
Periodisme 500.000 PTA

El termini de presentació per a tots els premis finalitza el 31 de gener de 1998

Podeu demanar més informació al 900 300 500 i al 483 17 68, o sol·licitar-ne les bases per escrit a la Direcció General d'Acció Cívica, Pl. Pau Vila, 1 (sector C), 08039 Barcelona, o bé per internet <http://www.gencat.es/benestar/premis.htm>

Premis de civisme
Convocats per la Direcció General d'Acció Cívica del Departament de Benestar Social

tema de civisme

Benestar Social

Picasso. La fàbrica de dibuixos, 1890-1904

26.10.97-25.01.98

Horari de l'exposició

De dimarts a dissabte i festius,
de 10 a 20 hores. Diumenge,
de 10 a 15 hores. Dilluns, tancat.
Venda d'entrades: al propi
museu i

Museu Picasso

Montcada, 15-19
08003 Barcelona
Tel. (93) 319 63 10
Fax (93) 315 01 02

L'ombra incòmoda

L'ombra del president de la Generalitat valenciana Eduardo Zaplana es va projectar com un espectre damunt l'hemicicle del Parlament de Catalunya durant la celebració, la setmana passada, del debat de política general. Poques vegades la sessió plenària anual dedicada a analitzar la situació del país mira més enllà del sud de l'Ebre. Però en aquesta ocasió, l'agressió sistemàtica contra la llengua i la cultura catalanes que practica el govern popular valencià va ser denunciada per les forces de l'oposició per afegir plom al pacte entre CiU i el PP.

L'ombra de Zaplana és una ombra especialment incòmoda per a Pujol. Li fa més difícil la digestió d'un pacte que ja de per si és prou indigest, a cop d'himnes o xiulades. La manera com Pujol va intentar espolsar-se aquesta incomoditat durant el debat de política general va ser posant damunt la taula els beneficis financers i competencials que ha portat fins ara l'acord amb el PP. I va donar xifres: l'acord amb Aznar reportarà a Catalunya uns 250.000 milions, sorgits de la suma de la revaloració dels serveis específics i del nou finançament de la sanitat. Els ingressos de la cessió del 30% de l'IRPF, menys dels previstos inicialment, s'han d'afegir a aquesta xifra. Però els partits de l'oposició van voler anar més enllà dels números i tant Joaquim Nadal, com Josep Lluís Carod Rovira i Àngel Colom van recriminar Pujol que sostingui Madrid un govern d'un partit que a València treballa per trencar la unitat de la llengua.

El president de la Generalitat va apel·lar al realisme polític —“en política cal veure què es pot fer en el terreny de la realitat”— per defensar que la seva obligació és negociar amb el govern de l'estat, governi qui governi, però en el cas del PP, va reconèixer que des de l'arribada al govern, aquest partit havia evolucionat des del punt de vista de la racionalitat però no des del punt de vista de la sensibilitat. En el cas de la llengua va admetre que l'actitud del govern Zaplana “incomoda” CiU i que la situació és “altament preocupant”, però va pre-

ferir atribuir la responsabilitat de la situació a “les forces vinculades al govern”, en referència als socis d'Unió Valenciana” més que no pas al mateix PP. Pujol va demanar temps per veure què passa amb la proposta de pacte lingüístic que Zaplana va fer en el recent debat de política general valenciana. Una proposta que, segons va dir el mateix Pujol, “tinc l'obligació de creure que és sincera”.

Però més enllà de la conjuntura, Pujol va aprofitar la rèplica a la intervenció de Colom en el ple per explicar

quina és la seva posició i la del govern català respecte al conflicte valencià. Segons va dir, la Generalitat mantindrà una actitud “ferma” pel que fa a la defensa de la unitat de la llengua, però evitarà qualsevol actuació que pugui ser interpretada com una “ingerència”, perquè aquest conflicte només el poden arreglar els mateixos valencians. En aquesta línia, Pujol va aprofitar per fer una dura crítica a aquelles formacions polítiques independentistes que històricament han intentat implantar-se arreu dels Països Catalans assegurant que és “altament contraproduent” perquè “per cada catalanista, fa cent blaveros”.

Més enllà del compromís de mantenir-se ferm en la qüestió de la unitat de la llengua, Pujol no va parlar en cap mo-

ment de condicionar o revisar el suport al PP a nivell d'estat a un canvi d'actitud del PP valencià. De fet, en tot el debat no va deixar entreveure cap canvi d'orientació en la seva política estatal. La principal novetat, gairebé l'única, va ser l'anunci de l'obertura d'una negociació per aconseguir un nou sistema de finançament que passi pel pacte fiscal bilateral. Amb un Nadal guardant la cadira a Maragall, un Ribó lleplant-se encara les ferides de la batalla amb Anguita, un Curto amb sordina *monclovita* i un independentisme que s'expressa en estèreo, Pujol va poder fer un debat a la seva mida. L'oposició es va refugiar en les crítiques al deute de la Generalitat —d'un bilió i mig de pessetes— per mirar de fer trontollar un president que continuarà respirant tranquil mentre no detecti un projecte alternatiu de país amb possibilitats de guanyar. ■

PERE MARTÍ

“L'ombra de Zaplana és una ombra especialment incòmoda per a Pujol. Li fa més difícil la digestió d'un pacte que ja de per si és prou indigest, a cop d'himnes o xiulades.”

L'euro convida a bodes

Una vegada un banquer em va dir que, a una fusió, s'hi va perquè hi ha un problema. Per als bancs espanyols, serà un problema l'arribada de l'euro? La rumorologia sobre casaments bancaris torna a ser moda.

El sots-governador del Banc d'Espanya, Miquel Martín, ha declarat que les entitats espanyoles tenen bona dimensió per al mercat local, però no per a la Unió Econòmica i Monetària. Una afirmació d'aquesta categoria no es fa si abans el servei d'estudis del banc emissor no ha analitzat la situació. L'anàlisi s'ha fet, i fins i tot n'ha sortit un llibre. S'hi pot llegir literalment que "els grans bancs espanyols no són particularment grans en el context europeu". I, encara més, que és probable que, en els pròxims anys, hi hagi "un procés de fusions i adquisicions de bancs a Espanya que, d'un costat permeti augmentar la dimensió i, d'un altre, ofereixi certes oportunitats per racionalitzar la seva estructura de costos".

Normalment, els banquers es manifesten en públic com a europeistes convençuts però, tot seguit, aprofiten per fer el plorí-có pels costos derivats de la introducció de l'euro. Per exemple, segons José María Amúsategui, president del Central Hispano, la factura de l'euro són 280.000 milions de pessetes. Es curiós perquè en la suma s'hi inclouen ni més ni menys que 100.000 milions que deixaran d'ingressar en concepte de comissions per canvi de divises. Càlculs com aquests s'han convertit en l'excusa perfecta perquè la banca vulgui passar el platet i reclami cobrar comissió pel canvi de pessetes a euros.

La realitat és que els efectes de l'euro ja fa temps que es noten en els balanços de la banca. Acostar-se a l'euro ha comportat la reducció persistent dels tipus d'interès. Aquest fet ha influït en l'estancament del marge d'intermediació. Això vol dir que la diferència entre els interessos que els bancs cobren pels crèdits i els que paguen pels dipòsits de la clientela es redueix. Vol dir que el negoci tradicional de la banca, comprar diner barat i vendre'l car, cada cop és més difícil. Fins i tot el modèlic Banc Popular va sorprendre els analistes financers amb una disminució del marge en els primers sis mesos de l'any.

Precisament és el Popular el banc que apareix sempre en totes les travesses sobre casoris, nuviatges, o el que sigui, en el món de la gran banca. És la peça ideal, la que tots voldrien caçar. Però una cosa és l'ideal, i una altra que el Popular accepti anar de víctima. Perquè no hi hagi dubtes ha sortit un dels accionistes, ni més ni menys que el gegant assegurador Allianz, per avisar que el banc dels Valls Taberner, si hi ha esdeveniments, adoptarà una posició activa, no passiva.

El banc que presideix Amúsategui però condueix l'engi-

nyer Àngel Corcóstegui és un altre dels convidats permanents al ball de les fusions i adquisicions. Un dia els rumors apunten casament amb el Popular i un altre dia amb el BBV, això sense oblidar que tenen negocis compartits amb el Santander. Naturalment, quan el Central Hispano parla oficialment diu que planeja aliances amb bancs italians i anglesos i continuar enfortint-se a Iberoamèrica.

A l'Amèrica Llatina, els qui han entrat amb més força són el Santander i el BBV, que ja hi tenen més empleats que a l'estat espanyol. La pugna entre els dos Emílios, Ybarra del BBV i Botín del Santander, és total. Emilio Ybarra donaria el que fos per passar al davant de Botín, que va de líder després de la compra de Banesto.

Pot ser Argentina l'escenari del combat? La privatització està anunciada per a l'any que ve i es preveu que es crearà un nucli dur d'accionistes amb grans institucions estrangeres, sobretot europees. Aquest anunci no evita una estreta vigilància de Botín per evitar sorpreses del seu competidor. Tot i això, Ybarra, el del BBV, deia aquest estiu que no tenia accions d'Argentina ni intenció de comprar-ne.

Mentrestant, el Santander venia la seva participació al nord-americà First Union. Amb aquesta operació obtenia uns guanys de més de 200.000 milions de pessetes. Aquests diners tornaran a permetre tota mena d'especulacions. Però, i si el "problema" no és solament l'euro? El Banc d'Espanya diu que en l'expansió per Amèrica Llatina no es pot oblidar que aquella zona encara presenta molts riscos econòmics, polítics i socials. En un cas així, potser val la pena guardar un xec a la recambra. ■

MIQUEL RAMON

"Acostar-se a l'euro ha comportat la reducció persistent dels tipus d'interès i aquest fet ha influït en l'estancament del marge d'intermediació. En el context europeu, s'acosten temps de fusions."

Els secrets de l'almirall

Ha callat durant dotze anys. Però ja està tip de guardar els secrets al pap. L'almirall Pierre Lacoste, antic patró de la DGSE —els serveis secrets francesos— ha escrit un llibre on ha dit molt del que sap sobre l'atemptat contra el *Rainbow Warrior*, la nau capitana de l'organització Greenpeace el 10 de juliol de 1985, al port d'Auckland (Nova Zelanda) i que costà la vida al fotògraf portuguès Fernando Pereira.

En el llibre, que acaba de sortir a París i que porta per títol *Un amiral au secret*, l'oficial francès barreja records i reflexions de la seva carrera militar al servei de la República, i dedica exactament dotze pàgines a parlar del que fou el primer escàndol d'estat de François Mitterrand. Les revelacions tenen el valor de ser les primeres fetes per un dels actors directes dels fets que, a la fi, li van costar el lloc com a cap de la DGSE i van provocar, fins i tot, la dimissió del ministre de Defensa de l'època, el socialista Charles Hernu.

L'almirall Lacoste —que ha consagrat quaranta anys a la marina— ha escrit les seves experiències amb precaució i rigor, fugint de tot tipus de sensacionalisme. Ha fet, en definitiva, el que no havia fet cap dels embolicats en aquest tèrbol tema fins ara: un veritable exercici d'autocrítica. Una autocrítica que comença per la mateixa decisió de realitzar l'atemptat contra el *Rainbow Warrior* perquè, diu, “aquesta operació era molt complicada, molt arriscada i sobretot condemnable per les seves mateixes motivacions”, i que arriba, fins i tot, a posar en qüestió l'estratègia aferrissada de la mentida utilitzada pels més alts mandataris de l'estat després del fiasco i d'esclatar l'escàndol a les pàgines de la premsa.

Tot va començar el 19 de març de 1985 —segons explica Lacoste en el llibre— quan Patrick Careil, director de gabinet de Charles Hernu, li va demanar que utilitzés els mitjans de què disposava la DGSE per impedir a l'organització Greenpeace realitzar els seus projectes d'intervenció contra els pròxims assaigs nuclears francesos a Mururoa. “Tenint en compte les distàncies i el temps necessari, era impossible actuar abans que el *Rainbow Warrior* arribés a Auckland —escriu—. Calia evitar que pogués aparellar i,

com que no havíem trobat una altra solució, he posat en marxa el pla de sabotatge preparat pels especialistes del servei Acció”.

El 15 de maig de 1985, François Mitterrand, president de la República, rep l'almirall en una audiència especial, li confirma l'operació i acorda donar un suplement excepcional de fons reservats perquè no falti de res. “Quan m'han informat que tot estava a punt, i abans de donar llum verd a l'execució de l'operació, he volgut obtenir la confirmació de l'ordre del ministre per última vegada.

M'ha rebut el matí del 4 de juliol al seu despatx i me l'ha confirmada. A partir d'aquell dia, podia considerar, doncs, que nosaltres érem personalment solidaris en aquesta acció. La detenció del “matrimoni Turenge” —dos dels agents de la DGSE que van ser enviats a Auckland— el 12 de juliol fou el punt de partida d'aquesta solidaritat i efectivament, en les setmanes següents, em retrobava molt sovint sol amb ell, intentant salvar el que podia ser salvat encara”.

A partir del dia de l'atemptat —10 de juliol—, ni el president Mitterrand ni cap altre dels seus interlocutors habituals en el govern vol rebre'l mai més. Tampoc se li posen al telèfon. L'almirall Lacoste es converteix en un empestat.

“Fins i tot havia escrit uns informes dirigits a Mitterrand

—assegura al llibre—. Per mi hagués estat inconcebible amagar cap mena d'informació al cap de l'estat. Aquests documents encara existeixen, però jo no he tingut mai la seguretat que Charles Hernu hagi gosat ensenyar-los al president”. Com tot bon marí, Pierre Lacoste acaba per enfonsar-se amb el seu vaixell. Quan les coses es posen magres, el govern de Mitterrand el primer que fa és cessar-lo del capdavant de la DGSE. Després, també obliga a dimitir a Charles Hernu, titular de la cartera de Defensa.

D'aquesta manera les esquixades de l'escàndol Greenpeace no arriben més amunt.

L'almirall Lacoste, en les seves memòries, no deixa massa ben parat cap polític dels qui se li van creuar, però tampoc ha volgut passar-los comptes a fons. Només ha intentat deixar clar el seu paper en tot l'*affaire* Greenpeace. No està malament. Més val tard que mai. ■

XAVIER VINADER

“Les revelacions de Pierre Lacoste sobre l'atemptat contra el ‘Rainbow Warrior’ de Greenpeace tenen el valor de ser les primeres fetes per un dels actors directes dels fets.”

Algèria: matar abans de votar

Algèria ha patit un rebrot de la violència en les setmanes prèvies a les eleccions municipals del 24 d'octubre. Cada dia, la mort arribava a la seva cita en alguna de les localitats del Mitiya, properes a Alger. El sadisme dels anònims atacants, que degollaven nens i dones, ha superat el vist fins aleshores en una guerra brutal que ha causat més de 50.000 morts en cinc anys i mig.

Les matances s'han produït quan s'accentuaven les diferències entre els clans dels militars, en el poder des del cop d'estat del gener de 1992. Sembla que l'alliberament d'Abassi Madani, el líder del Front Islàmic de Salvació (FIS), ha estat el detonant d'una lluita entre el sector vinculat al president de la república, Liamine Zéroual, i el clan dels "eradicatius", que defensen la liquidació dels islamistes. Zéroual, cap d'estat des de gener de 1994, ha promociat el diàleg amb un FIS que considera afeblit pels anys de conflicte, la repressió, les dissensions internes i les reformes polítiques. El president comptaria amb el suport de Mohàmed Bechene, ex-cap de la seguretat militar i considerat proper als Estats Units, i Tayeb Derradji, cap de la gendarmeria. En el bàndol dels "eradicatius" figuraria Mohàmed Lamari, cap d'estat major de l'exèrcit. Els àrbitres de la disputa serien Mohàmed Medienne, més conegut per *Toufik*, cap de la policia política, i Khaled Nezzar, el cervell del cop d'estat i de la interrupció del procés electoral després de la victòria del FIS en les eleccions legislatives de desembre de 1991.

Les morts de la tardor tenen diferents explicacions, totes creïbles. Segons uns politòlegs, els "eradicatius" estarien enfadats pels contactes amb el FIS i per aquest motiu l'exèrcit, sota el seu control, s'hauria mostrat passiu davant els atacs o fins i tot hauria intervingut directament en les matances. D'altres parlen del fet que el Grup Islàmic Armat (GIA) se sent aïllat després del pacte entre el govern i el FIS. Això explicaria els assalts de poblacions que s'han distingit per simpatitzar amb el FIS. Uns altres opinen que els grups d'autode-

fensa, supervisats per l'exèrcit, es volen venjar contra les zones que van votar el FIS en les eleccions de 1991.

Sembla que el més plausible és el següent: l'exèrcit hauria permès, quan no intervenia, que els comandos del GIA atacessin les poblacions de la Mitiya. D'aquesta forma, els "eradicatius" haurien enviat un cruel missatge a Zéroual mentre el GIA hauria demostrat a Madani que no pot dialogar amb el govern sense comptar amb ell.

ANTONI CASTEL

"Amb la repressió i les reformes, Zéroual ha aconseguit afeblir el principal enemic dels militars el 1991: el FIS. Però es podia haver arribat al mateix lloc amb el diàleg."

El marge de maniobra de Madani és ben petit. L'home que encenia les masses i omplia les mesquites dels suburbis d'Alger es troba reduït a un actor secundari en el conflicte. Els islamistes més radicals el titllen de traïdor per pactar amb el govern quan no s'ha aconseguit res del que ell defensava abans d'anar a la presó i decretar una treva de l'Exèrcit Islàmic de Salvació (EIS). Els més moderats s'han passat a les files dels dos partits legalitzats pels militars: el Moviment per la Societat per la Pau (MSP, ex-Hamas) i Ennahda. Les dues formacions van participar en les eleccions legislatives del juny.

La violència, les lluites en el poder i les divergències entre el FIS i el GIA han deixat en un segon pla les eleccions

municipals que completen l'edifici constitucional erigit per Zéroual. Al general que va ser escollit president de la junta militar el gener de 1994 amb el vist-i-plau de Khaled Nezzar no se li pot negar una bona dosi d'habilitat política per tirar endavant un règim impopular, qüestionat per Washington i acosat per l'islamisme radical. Amb la repressió i les reformes que el consoliden en el poder, ha aconseguit afeblir el que era el 1991 el principal enemic dels militars, el FIS. Aquest objectiu li ha costat un preu humà molt elevat, quan es podia haver arribat al mateix lloc amb el diàleg que proposaven el 1995 els signants de la plataforma de Roma. Són quasi tres anys perduts, tres anys més d'un conflicte que ha marcat i dividit tant els algerians com la guerra d'alliberament contra la presència colonial francesa. ■

Fa quaranta anys va esclatar el 'boom' del Seat 600. Avui la demanda de cotxes petits a les ciutats també creix, però algun consumidor ja no es fixa únicament en els diners. Les grans marques d'automòbils ho saben i competeixen per veure qui posa la confitura més bona al vehicle petit.

La bona confitura

L'aparició del Seat 600 ara fa quaranta anys va ser per a molta gent la possibilitat de comprar el primer cotxe. Les setanta mil pessetes d'aquella època encara es deixaven estalviar, durant un bon temps i a còpia de paciència, i permetien d'adquirir, finalment, un vehicle capaç de moure's per la ciutat i alhora de fer alguna aventura, de tant en tant, carretera enllà. Evidentment, un 600 era molt més seriós que no els innocents biscúters o els Isetta surrealistes. Aquells anys l'oferta de models assequibles per la majoria de la població no anava gaire més enllà.

Quaranta anys després l'oferta automobilística ha augmentat paral·lelament als canvis que ha vis-

cut la societat, especialment a les ciutats. La qüestió econòmica encara és una raó a l'hora de comprar un vehicle petit, però hi ha més factors que hi intervenen, tant per als consumidors com per a les grans marques d'automòbils, que busquen clients fins i tot sota les pedres amb la fal·lera d'oferir-los productes que responguin a necessitats concretes.

Triar i remenar. La gamma d'allò que es consideren cotxes petits agrupa dos sectors. D'una banda hi ha els anomenats "minis", com ara el Renault Twingo, el Seat Marbella, el Fiat Cinquecento, el Ford Ka i ara el Seat Arosa i l'Smart; i d'una altra hi ha els que es consideren "utilitaris", com són el Seat Ibiza, l'Opel

Corsa, el Renault Clio, el Ford Fiesta, el Nissan Micra, i ara el Mercedes Classe A.

Aquesta àmplia oferta ha fet que les marques no es conformessin a dissenyar un cotxe petit amb un mínim per a començar a córrer, i han omplert els nous "minis" i "utilitaris" d'airbags, aires condicionats, direccions assistides, tancaments centralitzats, i d'un llarg etcètera que abans només col·locaven als cotxes més grossos i més cars. Un altre element que les companyies automobilístiques s'esforcen a destacar en els seus cotxes petits és la seguretat. Fa tres anys es van publicar unes llistes dels anomenats "cotxes voladors", epítet que feia referència a les altes velocitats que assolien alguns cotxes petits

Fàbrica de Martorell s'especialitzarà en cotxes petits

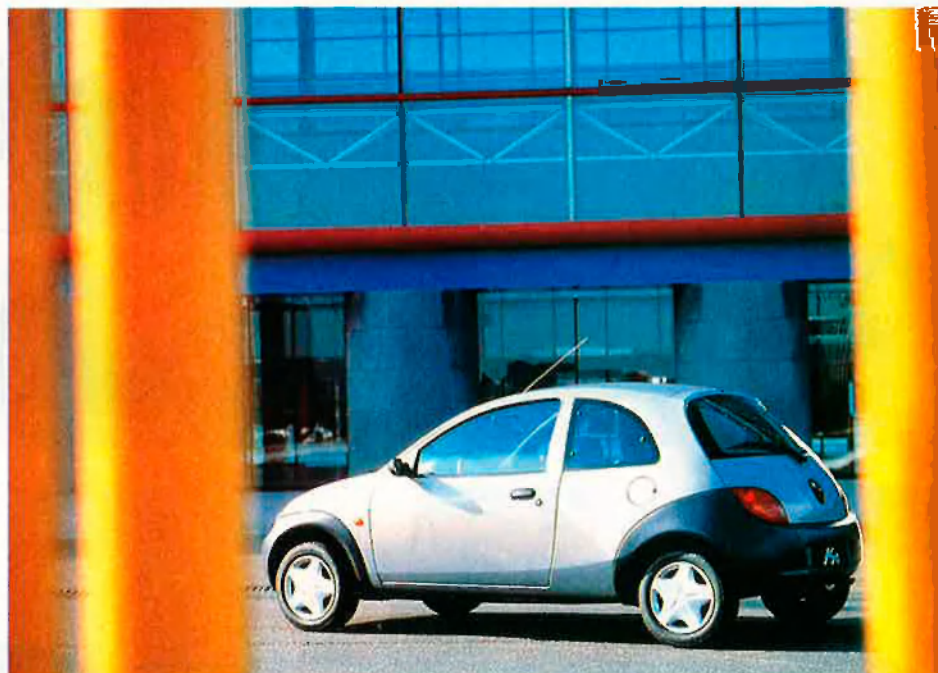
per la seva potència i el seu poc pes i que els feien molt perillosos. En aquest sentit, el director tècnic d'operacions d'assistència del RACC, Pere Sauret, indica que, si bé als laboratoris els cotxes petits "potser" sí que són menys segurs, en la realitat això no s'ha comprovat.

Sigui com sigui, la seguretat dels cotxes petits continua preocupant els consumidors, per això els fabricants insisteixen a dir que, les prestacions d'aquesta mena que tenen els cotxes grossos, també les van posant en els vehicles menors.

"Dinks", dones i joves.

Aquest augment d'oferta va molt vinculat a l'evolució de la societat, que ha creat uns nous condicionants. Actualment aparcar als centres de les ciutats és un martiri i circular-hi en hores punta provoca moltes crisis de nervis. Les mides i la mobilitat dels cotxes petits es presenten com una solució per a aquests maldecaps.

D'aquí ve que la propaganda d'aquests vehicles els presenti com el segon cotxe d'una família, ideal per a les persones que es mouen molt per la ciutat, les dones o el jovent. Ara, a més, també s'adrecen a les persones que viuen soles i als *dinks*, acrònim

anglès de *Double Income No Kids*, és a dir, parelles amb dos sous i sense fills. La nova marca Smart, creada conjuntament entre Mercedes-Benz i els rellotgers Swatch, va més enllà i, a part d'oferir el seu cotxe petitíssim als *dinks*, també l'ofereix a "persones madures que s'han conservat intel·lectualment joves".

Responsables d'aquesta mateixa marca asseguren que instituts d'investigació independents han comprovat, a través d'estudis de mercat, que a França, Alemanya, Itàlia i a l'estat espanyol hi ha

una demanda de cotxes petits que voreja els 2,38 milions, entenen per vehicles petits els que tenen menys de 3,85 metres de llargada i un preu de compra inferior als dos milions de pessetes.

En un moment d'estancament general de les vendes de cotxes, era natural que totes les marques s'afanyessin a buscar —o a crear— nous mercats per als seus productes. Segons Luis Sanchidrian, de relacions externes d'Opel, en el segment de cotxes petits ha crescut molt la competència. "Fa deu anys només n'hi havia tres o quatre models, i ara en pots trobar vint o trenta de diferents". I no és sols per una qüestió econòmica, com cuita a dir Anna Minguella, de relacions externes de Seat: "Fa quinze anys que fem el Seat Marbella i encara es ven perquè és molt econòmic. Ara traïem l'Arosa, i tot i que són del mateix segment 'mini' no competeixen. L'Arosa és un cotxe de luxe en petit".

Aquest disseny diferenciador també es l'argument que esgrimeixen els responsables de Ford per lluir el seu nou Ka: "Aquest vehicle

Dalt, Ford Ka, vehicle del segment "Mini" que es fa exclusivament a la factoria que Ford té a Almassafes. Baix, l'Smart, el nou cotxe creat conjuntament per Mercedes-Benz i els rellotgers Swatch, i que només fa dos metres i mig de llargada.

Segons Sauret, en la realitat no s'ha comprovat qu

ARXIU

ARXIU

ARXIU

ARXIU

D'esquerra a dreta i de dalt a baix, el Seat Arosa, del segment "Mini", el Nissan Micra, del segment "Utilitari", el Renault Twingo, del segment "Mini", i el Seat Ibiza, del segment "Utilitari". Aquest darrer cotxe va ser el més venut de tots els segments l'any 1996.

és fet per atraure la gent que mai abans no s'havia fixat en els cotxes petits... Per això també hem tingut en compte les característiques intangibles que els clients necessiten: l'aspecte, la comoditat, la sensació".

Tant és així que fins i tot la marca reina del luxe sobre rodes, Mercedes Benz, s'ha llançat al segment dels utilitaris amb el Classe A, que aquesta setmana es comença a vendre a Europa. De totes maneres, si fins ara parlàvem de preus que van de les 900.000 pessetes al 1.500.000, el Classe A se'n va als 2.735.000. Tot un luxe de petit format que esbotza les equivalències tradicionals de mida i preu.

Però no tothom coincideix en aquest apassionament per les miniatures. És més, hi ha qui diu que si tingués tants diners es compraria un cotxe gros. Així, el periodista de TV3, Josep Lluís Merlos, especialitzat en motor, assegura que vehicles com el Classe A o el

**Josep Lluís Merlos,
periodista de TV3:
"Cotxes com el
Mercedes Classe
A són joies en
miniatura,
símbols
d'ostentació."**

nou Mini de Rover són joies en miniatura: "No són sinó símbols d'ostentació. L'opció del cotxe petit només té sentit si és econòmic i s'utilitza per ciutat. Això dit, a casa nostra, amb el clima que tenim, el millor vehicle per a moure's per la ciutat és la moto".

"Made in Europe". La majoria dels compradors de vehicles de

dimensions reduïdes es concentren a l'Europa Occidental, si bé, com assegura Anna Minguela, els pioners en cotxes petits foren els japonesos, perquè tenen molts problemes d'espai. Sigui com sigui aquest segment del mercat automobilístic té la sortida més gran a Europa. Per tant, no és gens estrany que les grans firmes europees del motor també vulguin controlar el mercat i plantar cara a les competidores japoneses.

Conscients del pes d'aquesta indústria, els polítics europeus són fàcils de convèncer perquè hi donin suport. Així, el dia 27 d'octubre, el canceller alemany Helmut Kohl i el president francès Jacques Chirac inauguraran de bracet la primera fàbrica que farà l'Smart, situada a Hambach, a la Lorena francesa. I és que la marca que farà l'Smart, segons els seus promotors, és la primera empresa paneuropea d'aquesta envergadura. El centre

de producció és a França, el domicili social central a Suïssa, i la societat de desenvolupament a Alemanya.

Martorell també. Qui també sembla que s'especialitza en el cotxe petit és la gent de Seat. La setmana passada el president del comitè sindical europeu del grup Volkswagen, Klaus Volker, va deixar pràcticament com una cosa definitiva que Martorell s'encarregaria de fer els Arosa. Amb el nou model, el Marbella i la família dels Ibiza, Martorell s'especialitzarà de fet a fabricar cotxes petits.

A principi d'any es van aixecar crítiques perquè s'havia decidit de fer l'Arosa a Wolfsburg, Alemanya. Fins i tot van sortir veus que denunciaven la progressiva germanització de Seat, no solament perquè seria el primer cop que es faria un Seat fora de l'estat (a part del monovolum Alhambra, que es fa a Portugal), sinó també perquè el nou cotxe té un disseny molt senzill en comparació amb els seus competidors més directes, Ford Ka o Renault Twingo per exemple, que gasten una imatge molt més agosarada. Ara, després de les declaracions del senyor Volker, sembla que ja està tot dat i benèit perquè l'Arosa es faci a Martorell l'any vinent, en substitució del Toledo. A més de l'Arosa, a la planta del Baix Llobregat s'hi continuarien fent l'Ibiza, el Marbella, el Córdoba, el VW Polo Clàssic i la furgoneta Inca. Tres d'aquests vehicles se situen en el segments "mini" i "utilitari", com a plats forts de Martorell. Es més, l'any passat el cotxe més venut a l'estat va ser l'Ibiza.

Els cotxes petits continuen venent-se, sobretot per qüestions econòmiques, però també, gràcies a la competència, per tot allò que els fa diferents dels uns dels altres i que els acostava una mica als seus germans grans. Ara, algunes firmes, de tanta bona confitura que hi posen, acaben oblidant que el pot petit ha de ser barat.

Oriol Cortacans

Postgraus

*La formació contínua que
dóna resposta a les
noves demandes socials*

97/98

- **Gestió de Residències i Serveis per a Gent Gran**
4a. edició. Inici: 27 d'octubre de 1997
- **Acompanyament en el Sofriment i en la Mort**
Nou programa. Inici: 7 de novembre de 1997
- **Intervenció Socioeducativa amb Minories Ètniques i Immigració**
Nou programa. Inici: 12 de novembre del 97
- **Animació Estimulativa i Discapacitat: Gent Gran, Persones amb Disminució, Salut Mental**
2a. edició. Inici: 24 de novembre de 1997 (modalitat a distància via xarxa telemàtica)
- **Direcció i Gestió d'Organitzacions No lucratives i d'Economia Social**
4a. edició. Inici: 24 de novembre de 1997 (modalitat a distància via xarxa telemàtica)
- **Disseny i Direcció de Projectes d'Educació Ambiental**
Nou programa. Inici: 9 de gener de 1998
- **Educació a través del joc i la joguina. Ludoteques: Gestió i Organització**
Nou programa. Inici: 13 de gener de 1998
- **Expert en Inserció Laboral**
2a. edició. Inici: febrer de 1998
- **Dinamització de la Lectura**
2a. Edició. Inici: juny de 1998

Informació i preinscripcions:

Institut de Formació Fundació Pere Tarrés.
C Entença 157, 08029 Barcelona

902/41 00 00

Secció d'Educació Social
(Fundació Pere Tarrés)

Facultat de Psicologia i
Ciències de l'Educació Blanquerna

Universitat Ramon Llull

Cotxe elèctric: espurnes de futur

Malgrat que fa molt de temps que es parla del motor elèctric com d'una alternativa al motor per explosió, la seva extensió topa amb obstacles i interessos que demanen passos intermitjts.

A partir del 1999 el 5% dels vehicles venuts a Califòrnia hauran de ser elèctrics. Aquesta és una mesura més contra la contaminació deguda al trànsit en aquest estat nord-americà. Tanmateix, vist des de la distància i malgrat ensurts com el de fa uns dies a París (limitació dràstica del trànsit per a reduir uns nivells de contaminació perillosos) pot semblar que el cotxe elèctric és més anècdota curiosa que no pas alternativa de futur.

El cotxe híbrid, elèctric per a ciutat i de gasolina per a fer carretera, és un pas en la implantació d'energies alternatives a la benzina en els automòbils.

La setmana passada, Toyota va presentar el seu model Prius, el primer d'aquestes característiques que es comercialitzarà.

Explicar per què el cotxe elèctric encara és tan poc difós, malgrat que de tant en tant se'n parli, obliga a plantejar unes altres preguntes: per què les energies renovables, com la solar i l'eòlica, representen encara un percentatge tan petit a la majoria de països desenvolupats? Per què, si tenim en compte el progressiu esgotament dels combustibles fòssils i la contaminació que generen? Probablement no cal donar gaires

explicacions sobre els interessos que envolten el petroli i els seus derivats per entendre'n les causes. Tampoc no cal estendre's en els beneficis de l'energia nuclear per als qui la promouen —que en quedin residus perillosos durant mil·lennis o que desmantellar una nuclear sigui costosíssim deuen ser detalls sense importància.

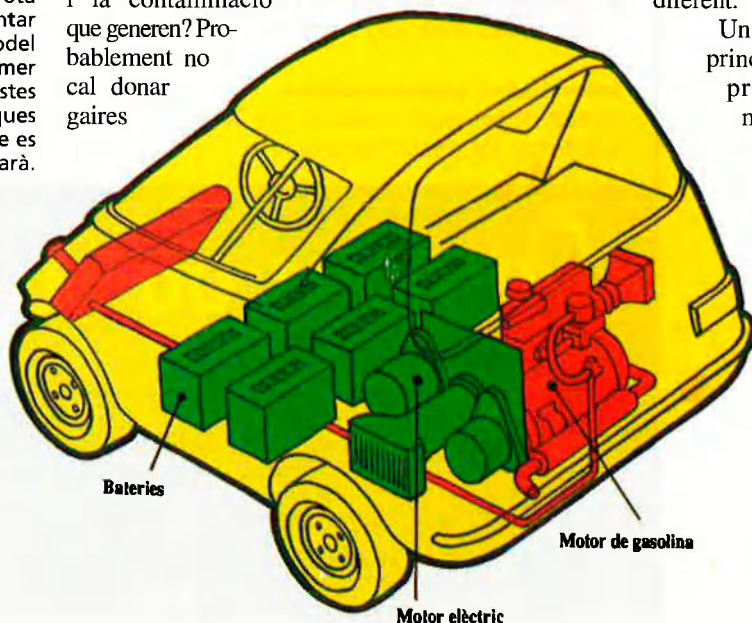
Amb el cotxe elèctric passa una cosa semblant. És cert que, amb la tecnologia actual les bateries són massa pesants i l'autonomia dels vehicles relativament poca. És cert que el cotxe elèctric limita la velocitat. I, finalment, és cert que si l'energia del cotxe elèctric s'obté de centrals tèrmiques o nuclears no hi guanyem res. Però també ho és que si els esforços que s'han esmerçat per superar els altres problemes tecnològics també s'haguessin dedicat al cotxe elèctric ara les coses pintarien diferent.

Un dels principals problemes és que l'a

majoria d'empreses d'automòbils no creuran en el cotxe elèctric fins que no s'hi vegin obligades per llei —com a Califòrnia—. Algunes creen prototips per obtenir bona imatge, però el que els interessa és vendre cotxes de benzina o gasoli. Tanmateix, els nivells de contaminació a les ciutats europees no són cap broma i les conseqüències sobre la salut tampoc. I és sobretot per ciutat, amb trajectes curts, on un cotxe elèctric, petit i manejable, pot donar un resultat excel·lent: gens de fums i gairebé gens de soroll. Ja hi ha qui ha descrit una ciutat on hi ha vehicles elèctrics públics aparcats als carregadors. Qui en necessita un l'agafa, gràcies a una targeta magnètica, i després l'aparca en un altre lloc, perquè l'utilitzi una altra persona. Tothom tindria sempre cotxe a mà, sense haver-ne de comprar cap.

Les empreses nord-americanes d'automòbils encara no saben quin tipus de tecnologia els permetrà de respectar les lleis cada vegada més estrictes sobre contaminació. Materials més lleugers, motors més eficients i combustibles alternatius es troben entre les possibilitats estudiades. Una de les tendències que pot guanyar punts és el motor híbrid: elèctric per a ciutat i de gasolina o un altre combustible per a fer carretera. La Universitat Politècnica de Catalunya i SEAT ja han presentat un prototip de cotxe híbrid. En tot cas, si Europa no vol quedar endarrerida i plena de fums, haurà de fer treballar la imaginació. I el cotxe elèctric pot aportar-hi l'espurna que li falta.

Xavier Duran

Un telèfon amb
millors prestacions

902 (416 000
Telèfon obert

- Ampliació de l'horari d'atenció telefònica: de 8h a 21h, de dilluns a divendres
- Desviació automàtica de telefonades als serveis d'informació dels departaments
- Més informació de la Generalitat de Catalunya

E.mail: sdginfo@correu.gencat.es

Infovia: <http://gencat.inf>

Internet: <http://www.gencat.es>

Teletext: Teleservei de TV3

Videotex: (nivell 031) *CATALUNYA#

**Generalitat
de Catalunya**

Abocats contra l'abocador

La campanya contra l'abocador del Garraf, iniciada fa ara 25 anys, va ser la primera presa de posició i acció pública ecologista a Catalunya. Una decisió il·lògica de l'ajuntament barceloní es trobà amb un gran contestació científica i ciutadana.

L'ajuntament barceloní, a les darreries de l'etapa Porcioles, es devia pensar que donar aquella notícia al mes d'agost la faria passar inadvertida. Però es va equivocar. La decisió d'instal·lar un abocador d'escombraries al massís del Garraf, a una trentena de quilòmetres de Barcelona —a cavall dels municipis de Gavà i Begues—, per enviar-hi les deixalles cada cop més voluminoses de la ciutat, va generar la primera campanya ambientalista i va ser l'inici d'una contestació d'experts i altres ciutadans sobre temes ecològics.

Era l'any 1972. Barcelona generava cada vegada més residus domèstics i a la muntanya de Montjuïc ja no hi cabien. La pudor, les rates i el risc de malalties

conformaven un paisatge molt ben descrit en algunes obres de Francesc Candel. L'ajuntament va pensar en diversos llocs, òbviament fora de la ciutat, per transportar-hi les escombraries. I finalment s'inclinà per la solució tècnicament més inadequada.

Efectivament, l'anunci del projecte va generar una contestació ràpida. La primícia, la va donar *El Noticiero Universal*. Aquest diari havia estat —dintre els possibles durant el franquisme— molt crític envers l'ajuntament des de mitjan dècada dels 60. Després el va comprar el fill d'en Porcioles i es van acabar les crítiques. El 1972 el dirigia el conegut franquista Manuel Tarín Iglesias. Va ser, doncs, el *Ciero* el que el dia 8 d'agost de 1972 anunciava el projecte del

nou abocador. Tot i que a la portada l'avantítol deia "*Sin confirmar*", a l'interior el titular era més contundent: "*Barcelona dispone ya de un vertedero de basuras*" i incloïa un plànol de situació.

L'endemà va ser *La Vanguardia Española* que va donar la notícia. A l'article, no signat, s'hi feien descripcions "*Sin que signifique que tomemos otra postura que la simplemente informativa*". Segons el diari, "semblava" que el lloc era desèrtic i àrid i que no hi havia risc de pudors o de cap altre problema. També donava xifres: 60 camions hi transportarien 1.500 tones d'escombraries cada dia.

Efectivament, l'ajuntament havia triat un lloc desèrtic, pensant que, pel fet de ser allunyat de zones habitades, ningú no es queixa-

ria. Però l'error de càlcul va ser notable. No van passar gaires dies que Gabriel Jaraba publicava un article crític al *Diario de Barcelona*. Concretament, el dia 13 d'agost. El títol era més que contundent —sobretot per a l'època—: “Garraf: el vertedero controlado puede provocar una gran catástrofe ecológica”. Jaraba oferia dades sobre la permeabilitat del sòl, que a la vall de Joan, el lloc triat, podia ser del 75%. Els experts consultats per Jaraba manifestaven sorpresa per la lleugeresa amb què s'havia fet la tria i consideraven que les filtracions afectarien no solament l'interior sinó que arribarien a la costa. El Comitè Catalano-balear d'Espeleologia anunciava un estudi, si bé també afirmava que la inconveniència del lloc era evident per a qualsevol persona que conegués mínimament el sòl i el subsòl de la zona. Se sorprenien que cap tècnic de l'ajuntament no ho hagués comentat.

Espeleòlegs. Que els espeleòlegs fossin els primers a manifestar-se en contra per la tria no és gens estrany, perquè la zona de la vall de Joan i els seus voltants se significava precisament per la presència de moltes caveres i avencs i era, doncs, un lloc ideal per a la pràctica d'aquesta barreja d'esport i ciència. No debades aquell és un dels llocs on a final del segle XIX el geòleg, escriptor i sacerdot Norbert Font i Sagué realitzà les primeres incursions espeleològiques als Països Catalans.

La presència d'avencs es deu a la natura del sòl i subsòl de la zona. Són del tipus càrstic, que es caracteritza no ja per l'erosió, sinó per la dissolució de les roques calcàries, cosa que dona lloc a moltes cavitats. Aquest paradís dels espeleòlegs era, lògicament, inadequat per a residus, perquè tant els líquids com els gasos podien fer també nefastes incursions. Una conseqüència tràgica de l'abocador del Garraf va ser la mort d'un espeleòleg el 1977, a causa d'una explosió produïda per les emanacions de gas metà.

Crònica de molts tancaments anunciats

RICARD CUGAT

Hi deu haver poques instal·lacions en funcionament que hagin tingut tants plans i dates de tancament com l'abocador de Garraf. D'entrada, l'ajuntament barceloní preveia que l'abocador del Garraf funcionaria durant deu anys, però la concessió a l'empresa pública municipal TIRSSA (Tractament Industrial de Residus Sòlids, SA) era de vint-i-cinc anys (fins al 1999). El 1981, Narcís Serra, aleshores alcalde de Barcelona i president de la Corporació Metropolitana, va anunciar que l'abocador es tancaria el 1986. El 1985 hi hagué noves promeses de tancament, en aquest cas, previst per al 1988.

Finalment, el 1987 es va aprovar el “Pla especial de protecció del medi físic del paisatge del massís del Garraf”, que establia el tancament de l'abocador en deu anys —és a dir, enguany—. L'alternativa que oferia la

Corporació Metropoliatana no era gaire engrescadora: una gran incineradora a la Zona Franca.

Finalment, la incineradora ha estat eliminada del Programa Metropolità de Gestió dels Residus Municipals, elaborat per l'Entitat Metropolitana del Medi Ambient. Aquest ambiciós programa preveu de reduir de forma significativa la producció de residus, potenciar la reutilització i el reciclatge —a partir de la recollida selectiva— i tractar de la forma menys agressiva possible el rebuig final. Quant a l'abocador del Garraf, el programa preveu que a partir del 1999 no s'hi tirin més residus orgànics i que finalment es restauri l'abocador.

Si el programa aconsegueix de reduir els residus que generem, Garraf en rebrà menys. Però no queda clar què passarà amb les deixalles no orgàniques. D'una altra banda, resta el problema dels lixiviat. Es tracta de líquids procedents de les escombraries o de la pluja i que arrossegueu diversos components. Fins fa poc encara eren retirats amb bidons. L'abocador en produeix de tres a cinc litres per segon i el seu poder contaminant és elevat.

Per últim, també es preveu l'aprofitament del metà. Aquest és un dels gasos que procedeixen de la fermentació dels residus. Es pot aplicar a la producció d'electricitat o bé com a combustible per a vehicles. En el primer cas, l'electricitat produïda generaria cada any uns ingressos de 450 milions de pessetes i en el segon estalviaria 20 milions de litres de combustible anuals. Aquests plans ja s'havien exposat el 1982, sense que es duguessin a terme.

Des de la seva creació s'han abocat al Garraf uns 17 milions de tones de residus, val a dir un volum de 16 milions de metres cúbics. Això dona una idea de la magnitud del problema. Amb un espai natural malmès i amb contaminació d'aire i aigua, l'abocador del Garraf queda com un immens i desagradable monument a la forma d'actuar del franquisme. Per bé que, a manca de dates ben establertes sobre el seu tancament definitiu i amb organismes o empreses que no faciliten totes les dades que hom els demana, no podem dir que, en aquest punt, el franquisme s'hagi acabat definitivament. **X. D.**

Un any emblemàtic

MARC VILA

La primera campanya de protesta sobre un tema ambiental no és l'únic fet remarcable que es va esdevenir el 1972. En el pla internacional, aquest any es va celebrar a Estocolm la Conferència de les Nacions Unides sobre Medi Ambient Humà. També es va crear l'EPA (Agència ambiental nord-americana), quan feia dos anys que Nixon havia ofert un gruixut informe sobre la problemàtica ambiental als Estats Units, que devia ser la primera gran exposició sobre la qüestió feta per un dirigent de pes. Molts ministeris del medi van néixer per aquelles dates. Finalment, es va publicar l'informe Meadows al Club de Roma, sobre els límits del creixement.

Al nostre país, la Institució Catalana d'Història Natural va reprendre les seves activitats i es va acordar d'iniciar la redacció del *Llibre Blanc de la Gestió de la Natura als Països Catalans*. També aquest any es va inaugurar la central nuclear de Vandellòs.

El 1974, any de la inauguració de l'abocador del Garraf, també es produïen debats polítics, això sí, amb feixistes irreductibles com Girón de Velasco, Fernández de la Mora i Blas Pinar. Aquest darrer recordava que "*La guerra no ha terminado*". Uns anys després, les primeres eleccions democràtiques també llençaren aquestes ideologies a l'abocador de la història. **X. D.**

fundació
BANCAIXA

**Del 20 al 26
d'octubre**

AGENDA

20 Dilluns Conferència

Cicle: Economía y empleo.

"La mujer y el mercado de trabajo".

Marina Subirats Martori.

Catedrática de Sociología de la Universidad Complutense.

Sala Sorolla a les 19'30 hores.

23 Dijous Conferència

"Anécdotas, logros y dilemas en la investigación biomédica en la última mitad de siglo".

Lección Gerónimo Forteza.

Santiago Grisolia García.

Sala d'Actes a les 19'30 hores.

25 Dissabte Jazz

Joe Lovano Quartet

Venda anticipada a través de Servientrada,

tel. 399 55 77, a partir del dimarts 21, de 8 a 22 hores.

Sala d'Actes a les 20'30 hores.

Sala d'Exposicions

Julius Blasser. "Obras 1934-1965".

Fins al 30 de novembre.

CENTRE CULTURAL
Plaça de Tolosa, 29. Tel. 387 68 64. València

També diversos avencs varen esdevenir inaccessibles. Quant a les aigües, els efectes van ser ràpids: el 1974 ja s'havien contaminat les del poble de Garraf i el 1975 el calalós riu subterrani de la Falconera havia quedat també plenament afectat.

L'informe científic dut a terme per l'Escola Catalana d'Espeleologia (ECE) va ser presentat el 19 d'octubre. L'endemà en parlava *La Vanguardia* i dos dies després se'n va informar en el *Diario de Barcelona*. L'ECE era l'òrgan assessor en els aspectes científics i tècnics de l'espeleologia catalana i l'informe va ser elaborat per dos espeleòlegs -Pau Pérez, geòleg i aleshores president de l'ECE, i Joan Senent-Josa, biòleg- amb informacions aportades per diversos experts. Les conclusions posaven de manifest la perillositat del projecte per a la salut pública i el greu atac que significava per a un ecosistema molt valuós.

El 7 de novembre, es redactà una carta oberta a l'opinió pública, signada per tots els botànics de la Universitat de Barcelona i de l'Autònoma en què es cridava l'atenció sobre la importància biològica del Garraf. Cal destacar que

el massís no sols té parts molt àrides, sinó que en fondals humits s'observa una gran diversitat de vegetació. Segons el manifest, no sols hi havia arguments de tipus sanitari i funcional contra l'abocador, sinó que calia promoure una ètica de la conservació i no valorar només les coses productives: "Sovint el pitjor del retard és actuar amb una mentalitat retrògrada en nom del progrés".

Inauguració. Passaren uns mesos amb actes de protesta, cartes sense resposta, vetos a la discussió del projecte, amenaces i represàlies als qui havien elaborat o signat informes... El gener del 1973 l'alcalde accidental de Barcelona, Félix Gallardo, presentava l'informe dels tècnics de l'ajuntament, segons els quals no hi havia cap problema ni risc a dur endavant el projecte. Finalment, la inauguració oficial de l'abocador es va fer el 25 d'abril de 1974 -l'atzar la va fer coincidir, curiosament, amb el cop d'estat que va acabar amb la dictadura a Portugal-. L'endemà, mentre a Portugal lluien els clavells vermells, al Garraf es llençaven les primeres escombraries.

Aquell any la sensibilitat de la ciutadania era més gran i això es notava a la premsa. *Tele/Exprés*, progressista fins on permetia la llei Fraga, publicava diàriament un mapa de la contaminació a Barcelona i parlava de temes com la denúncia del Col·legi d'Arquitectes sobre el projecte de la central tèrmica de Cubelles o l'existència d'una indústria nociva als baixos d'una casa de veïns al barri de Sant Andreu. També es parlava de "negligència burocràtica i especulació del sòl" com a causes de la caiguda d'un edifici al carrer de Fuencarral de Madrid, amb el resultat de 8 morts.

El mateix diari publicava unes declaracions del regidor Josep Güell Ramon segons el qual els estudis havien costat molts milions i, en teoria, tot estava resolt. Les declaracions anaven acompanyades d'un article crític de Joan Senent-Josa, on parlava d'irresponsabilitat municipal, allunyament entre administració

i administrats i manca de canals de participació democràtica. Explicava que la impermeabilització anunciada per l'ajuntament era tècnicament difícil i caríssima i que les pluges torrencials la farien inútil. No cal dir que Senent-Josa patí posteriorment alguns problemes.

El regidor Güell també explicava que les escombraries es trituraven a l'abocador mateix. El dia 24 de maig un reportatge fotogràfic al mateix diari mostrava que "*el concejal no dijo la verdad o estaba mal informado*". Més endavant, en desembre, el *Diario de Barcelona* mostrava els resultats d'un estudi fet novament per l'Escola Catalana d'Espelologia. En tres mostres del material teòricament utilitzat per impermeabilitzar, hi havia mínimes quantitats d'argiles

**Estudis,
manifestos
i protestes varen
aconseguir que
l'abocador del
Garraf es
corregís sobre
la marxa.**

i bàsicament es componien de sorra gruixuda.

Estudis, manifestos i protestes varen aconseguir que l'abocador es corregís sobre la marxa. Segons el biòleg Josep Maria Camarasa, "allò que hauria estat un desastre es va millorar. A més, l'opinió dels biòlegs i geòlegs va començar a tenir-se en compte pels tècnics de l'obra pública, que fins aleshores l'havien ignorada". Alguns naturalistes es van incorporar a l'administració.

Tot això va comportar, en paraules del biòleg Ramon Folch, "la racionalització progressiva d'una decisió poc racional". També va servir per unir forces. La protesta contra l'abocador va barrejar l'ecologisme amb els moviments

RAMON FOLCH-UNITAT DE BOTÀNICA, FAC. DE BIOLOGIA UB

RAMON FOLCH-UNITAT DE BOTÀNICA, FAC. DE BIOLOGIA UB

veïnals contra fàbriques contaminants o amb les reivindicacions obreres sobre la salut i la seguretat laborals.

A partir de les primeres eleccions democràtiques (1977), les coses van canviar lentament. Es va impermeabilitzar el sòl amb argiles i es varen compactar les escombraries. Però era ben difícil aturar els danys provocats en una vall extensa com 100 camps de futbol i on es continuaven abocant tones diàries de deixalles. A vint-i-cinc anys del projecte que desencadenà la primera campanya ecologista, l'abocador del Garraf continua provocant preocupacions, protestes i mobilitzacions.

La vall de Joan està ocupada completament per l'abocador. Les condicions d'impermeabilització del sòl han millorat amb el temps, però el mal que s'ha fet a aquest espai és segurament inarranjable.

Xavier Duran

anys **70**

ecologistes

als Països Catalans

El moviment ecologista modern neix aproximadament la dècada dels anys setanta als Estats Units d'Amèrica, i a principi dels vuitanta s'estén arreu d'Europa. Però no és fins a final d'aquesta dècada, que amplis sectors de les societats industrials comencen a assimilar part del discurs ecologista.

Als Països Catalans, els primers moviments ecologistes neixen també la dècada dels setanta. Dins aquests moviments hi ha dues grans tendències. Els moviments conservacionistes, que basen la seva acció principalment en la lluita per a la protecció d'espècies i d'espais naturals, i les agrupacions més reivindicatives, amb un ampli ventall ideològic, que vinculen els problemes ambientals amb les qüestions globals dels sistemes socials, de producció, etc.

Aquest gràfic mostra l'evolució dels grups ecologistes més importants del nostre país. Cal remarcar, però, la importància dels grups ecologistes locals, que en moltes ocasions, són els que mantenen la tensió en les lluites puntuals.

El moviment ecologista va viure un dels moments de més efervescència a final dels anys setanta i durant els vuitanta amb les mobilitzacions antinuclears, una de les lluites que més va sensibilitzar la població.

Quan s'observa l'evolució dels moviments ecologistes als Països Catalans, destaca la poca coordinació que ha existit entre els grups dels diversos territoris. Les úniques vinculacions que han existit han estat de tipus puntual: per casos concrets, relacions personals entre responsables d'agrupacions o per la coincidència en federacions o confederacions espanyoles, peninsulars, europees o internacionals.

Informació: Enric Rimbau
Gràfic: David Fernández

Margarida

Neix al País Valencià el 1976. Té plantejaments moderns que recullen les actituds dels ecologistes de països com Alemanya i els EUA. Està integrat per gent provinent de les restes de l'esquerra de final del franquisme. Era un grup d'acció directa i puntual, com és característic del moviments ecologistes posteriors.

El nucli principal estava integrat per mestres, sociòlegs i biòlegs i alguns d'ells provenien d'AEORMA (Asociación de Estudios i Reformación del Medio Ambiente), una associació fundada a Madrid de caràcter estatal.

- Associacions d'Andorra
- Associacions de les Illes
- Associacions del País Valencià
- Associacions del Principat

Talaiot Corcat

Integrat per joves provinents de la secció juvenil de la Creu Roja, alguns havien participat en tasques d'extinció d'incendis. Associació amb un caràcter anarcosindicalista marcat.

Terra i Llibertat

Format per un grup escindit de Talaiot Corcat. Organització de caràcter llibertari.

GEL (Grup Ecologista Llibertari)

Integrat per persones provinents de Margarida, associació de l'entorn de la CNT. Era una agrupació amb un caràcter marcadament anarcosindicalista. Un cop dissolta, molts dels seus membres van anar a parar a ONG d'ajut al tercer món, a l'associació ECO-RAD, o a Acció Ecologista.

AVIAT (Associació Valenciana d'Iniciatives i Accions de Defensa del Territori)

És un dels precedents d'Acció Ecologista, juntament amb els comitès antinuclears i altres associacions ecologistes locals.

CANC (Comitè Antinuclear de Catalunya)

Juliol de 1977. Apareix el butlletí del CANC, Comitè Antinuclear de Catalunya. Una de les principals lluites d'aquest grup és aconseguir una moratòria nuclear i la paralització del Pla Energètic Nacional.

Els grups antinuclears aconsegueixen grans èxits. El 3 de juny de 1979, prop d'un centenar de milers de persones es manifesten a Barcelona contra la nuclearització del país.

anys **80**

anys **90**

● **GOB (Grup d'Ornitologia Balear)**

Es funda a Palma en desembre de 1973 amb vocació d'estudi i de protecció de l'avifauna de les Illes Balears. Durant els dos primers anys és una associació de caire naturalista. El 1976, reforma els estatuts per adaptar-los a les actuacions del grup cada cop més vinculades a accions de defensa de la natura. A banda de les reivindicacions de defensa ambiental, el GOB s'ha caracteritzat per donar suport a la normalització de la llengua a les Illes Balears. Té més de 4.000 socis i és una de les associacions més influents de les Illes.

● **Acció Ecologista**

Integrada per AVIAT, els comitès antinuclears, i altres associacions locals, en novembre de 1980. És un exponent clar de l'anomenat ecologisme social. A banda de les activitats estrictament ecològiques, va crear la Casa Verda, un centre on entren en contacte diverses associacions (pacifistes, de defensa de la dona, etc.).

● **Acció Ecologista-Agró**

És el grup ecologista més important del País Valencià. És el resultat de la unió, el 1987, d'Acció Ecologista, Agró i d'altres associacions com els Ecologistes del Camp de Morvedre. Aquest grup se situa en l'àmbit de les esquerres progressistes del País Valencià.

● **Agró**

Associació de caràcter naturalista, creada a mitjan dels anys vuitanta. Entra en contacte amb Acció Ecologista, a través de la Casa Verda.

● **Alternativa Verda**

El novembre de 1983, una assemblea ecologista, a la Bisbal, decideix crear Alternativa Verda. S'integra en la confederació Los Verdes de l'estat espanyol. Però en juny de 1985, a causa de la manca de sensibilitat federal que tenien els col·lectius espanyols, se'n retiren. A conseqüència d'això, Los Verdes desembarquen a Catalunya, a banda d'Alternativa Verda.

● **Moviment Ecologista de Catalunya**

El 1982 és legalitzat per la Generalitat de Catalunya. En octubre de 1983, aquest grup es converteix en organització política.

● **APAPMA (Associació Protectora d'Animals, Plantes i Medi Ambient)**

Associació creada a principi dels anys 90, de caràcter reivindicatiu i de defensa del medi ambient. Té prop de 700 associats.

● **Els Verds (Illes Balears)**

És el partit ecologista que té un percentatge de vots més alt dels Països Catalans. Té un funcionament autònom i assembleari a cada illa. A Mallorca ha perdut força perquè no va aconseguir representació a les institucions de govern. Els Verds d'Eivissa, tenen un diputat i diversos regidors. Mantenen certes col·laboracions amb els partits de les esquerres de les illes.

● **Els Verds del País Valencià**

Com en els altres àmbits dels Països Catalans, Els Verds del País Valencià són la part del moviment ecologista que s'organitza com a partit polític. Actualment, forma coalició amb Esquerra Unida del País Valencià (EUPV - Els Verds).

● **Grup de Científics i Tècnics per un Futur No Nuclear**

Organitzen cada any la Conferència catalana per un futur no nuclear. El seu objectiu és difondre l'ús de les energies alternatives.

● **Els Verds-Confederació Ecologista de Catalunya**

El 1993, Alternativa Verda, Els Verds (la secció de Los Verdes a Catalunya, que s'havia catalanitzat), el Moviment d'Esquerra Nacionalista i Alternativa Ecologista de Catalunya, s'uneixen amb el nom d'Els Verds.

Actualment, formen part de la coalició Iniciativa per Catalunya - Els Verds.

● **DEPANA (Lliga de Defensa del Patrimoni Natural)**

El juny de 1976, als locals del Centre Excursionista de Catalunya té lloc l'acte fundacional d'aquest grup concebut com una lliga d'associacions i persones vinculades a la defensa de la natura. En els seus orígens s'emmarca principalment en l'àmbit naturalista, però amb el temps, també ha anat abraçant l'àmbit ecologista reivindicatiu. Té prop de 5.000 associats.

L'escepticisme fusterià, vint anys després

Fa vint anys es produïa a València una gran manifestació per demanar l'autonomia. El país semblava encarrilar la transició i la recuperació de la seua identitat. Una veu es va alçar escèptica: Joan Fuster. Malgrat les condemnes, el temps li ha donat la raó.

Una fotografia de la manifestació del 9 d'Octubre del 1977. Aquesta en concret era la convocatòria dels partits i grups que no confiaven en la manifestació "unitària".

La manifestació unitària del nou d'octubre del 1977 va convocar, diuen les cròniques, a més de mig milió de valencians a la capital del país al crit unànim de reivindicació de l'autonomia. Al capdavant hi anaven representants de partits de tota mena de tendències i persones vinculades tant a la dreta, com Manuel Broseta o Emilio Attard, com a l'esquerra. El PCPV i el PSPV hi convocaven i van fer un treball contundent de mobilització. En aquell moment, tots, uns i altres, cridaven pel País Valencià i les senyeres, majoritàriament, no portaven més colors que el roig i el groc.

Després del gran èxit de la concentració, la satisfacció d'allò que diuen l'opinió pública era manifesta. Ja havien començat les primeres batalles sobre la llengua dels valencians, el nom del país i els símbols, i aquella mateixa setmana, casualment, es fundava el Grup d'Acció Valencianista, però enmig de l'eufòria tot això semblava anecdòtic.

No obstant això, alguna gent, "l'esquerra radical" segons la premsa del moment, va sospitar de la "unitat" d'aquella convocatòria i va decidir fer la seua pròpia manifestació en un altre lloc diferent de la ciutat, les torres de Serrans. La seua postura seria compartida unes setmanes després per la figura indiscutible de la intel·lectualitat valenciana: Joan Fuster. En el discurs que reproduïm ací al costat Fuster reflexiona sobre el parany que al seu pa-

Parlament als Premis Octubre 1977

Amics:

L'any passat, en la sobretaula pública d'aquests premis Octubre, vaig emplaçar-vos a la festa d'enguany amb unes paraules de confiança. Crec que vaig dir que hauríem de tornar a reunir-nos "amb més impaciències de llibertat". "Impaciències" nostres, és clar. De moment, ja ho sabeu, les "impaciències" que jo demanava es van convertir en una altra cosa: en renecs, literalment renecs, davant una estúpida sanció governativa basada en si ací algú havia cantat la "Internacional" i els "Segadors". Que sí, que s'hi van cantar. Però la "democràcia" acabada de parir encara no havia après les regles del joc, i els organitzadors de l'acte en patien les conseqüències. La multa de mig milió de pessetes que van infligir als premis Octubre era una injúria política, a nosaltres i a tothom, i era, sobretot, una mala passada —per dir-ho així— infligida a la precària economia de Tres i Quatre. Espere que les últimes disposicions parlamentàries a favor de l'amnistia seran aplicables a Eliseu Climent. En aquest sopar tenim alguns comensals del Congrés i del Senat. L'amnistia per als premis Octubre també té la seua importància.

Però les "impaciències de llibertat" s'han produït: s'han produït al carrer. No entraré ara a comentar l'episodi del 9 d'Octubre a la ciutat de València. No per falta de ganes, sinó perquè no és el moment adequat. Vull confessar, i ho confesse sense vergonya, que jo em vaig abstenir de sumar-me a la manifestació, o a les manifestacions. D'acudir-hi a alguna ho hauria fet a la de les Torres dels Serrans, però la convocatòria era a una hora en què habitualment estic dormint, si puc. Les aglomeracions dites "unitàries" sempre m'han fet por. Jo no estava disposat a ser "unitari" amb els representants del búnquer ni amb la fauna que entona el "Para ofrendar". Em vaig quedar a casa. Però un estimable sector del poble, del poble del País Valencià, s'apuntà a la gran cerimònia reivindicativa. Ingènuament. El clima confusionari ho admetia tot. Deixei l'anàlisi de la Diada a persones més petites. Em sembla, de tota ma-

nera, que fou una afirmació multitudinària, contradictòria però significativa, que reflecteix uns signes d'esperança. El problema valencià ha saltat al carrer, i "amb impaciències de llibertat".

No em pertoca a mi parlar de política. El meu propòsit és, únicament, subratllar una vegada més la clara, claríssima significació dels premis Octubre: la seua voluntat d'assumir un front de "resistència". Contra el feixisme, contra el franquisme, hi ha hagut molts nivells de "resistència". Al País

víctimes les iniciatives més útils; tots sabeu, també, la modèstia de mitjans materials amb què comptàvem —i comptem—, a causa de la indiferència o de la maligna hostilitat de les corporacions públiques i de la major i més considerable part de la burgesia indígena. Certament, això havia de ser tal com ha estat: no ens hem d'enganyar, "ells", "ells" no es mamen el dit, i eren i són ben conscients del perill que implica qualsevol represa nacionalitària. Perill per a ells, vull dir. Ara mateix ho estem veient.

ARXIU

Joan Fuster saluda al públic després de llegir el seu parlament en els premis Octubre del 1977.

Valencià, i a escala intel·lectual, la decisió no podia no identificar-se amb unes reivindicacions populars encara no ben definides però evidents. Els esforços han tendit a precisar-ne els plantejaments i a explicar-ne les circumstàncies. Es tractava de "fer cultura", en principi; però la cultura que anàvem fent havia d'adquirir, per necessitat, un caràcter de militància civil inexcusable. Ens havíem trobat amb una pila de carències fonamentals, i calia posar-hi remei, d'una manera o altra. Som molts els qui hi hem contribuït amb més o menys fortuna: i alguna cosa sí que hem aconseguit. Perquè, al capdavant, els reductes minoritaris de la "cultura", a la llarga, sempre acaben revertint en una eficàcia multitudinària positiva. Prou em guardaré de sobrevalorar el pes del intel·lectuals en els processos col·lectius. Ningú no sabrà negar-li, tanmateix, una importància incisiva i estimulante.

De fet, entre nosaltres, la lluita antifranquista passava per la recuperació d'unes "senyes d'identitat" nacionals, que la dictadura havia procurat destruir i adulterar. Tots recordareu els episodis de repressió, de censura, de terrorisme, de què han estat

la seua accepció real, no hi ha cap diferència que no siga un malentès ignominiós.

Els premis Octubre s'insereixen en aquesta trajectòria, límpida, descarada, de rescatar un poble de les alienacions a què l'havien condemnat. La seua convocatòria no és solament una convocatòria per a escriptors: és, tant o més que això, una presència emblemàtica davant els valencians, davant tots els catalans, a través de la qual enunciem i anunciem la nostra permanent, insistida tenacitat de proclamar-nos nacionalment el que som. I que conste que no desdenye l'aspecte estrictament literari, o cultural, d'aquests premis. Al contrari: justament perquè la intenció del concurs va contra el provincianisme, contra la rutina folcloritzant, contra el localisme espasmòdic i autosatisfet. Els premis Octubre són una temptativa de "normalització", amb un abast tan ampli i resolut com ho permet la societat valenciana actual. I per això mateix, i sense voler, esdevenen una manifestació política. La nostra situació d'ara ens obliga a unes opcions elementals i definitives. Es tracta de ser o de no ser. Aquesta és la qüestió, com deia el Hamlet. I no és exactament una "qüestió de noms..."

Imatge de la finalització de la manifestació unitària del nou d'octubre del 1977. La unitat d'aquell mig milió de persones seria després trencada per la voluntat de bona part dels grups convocants.

rer representava aquella manifestació, que ja començava a ser mitificada, i opinava que, si haguera anat a alguna, hauria optat per l'altra, per la dels "radicals".

Aquell discurs es feia enmig dels premis Octubre, que l'any anterior havien patit una multa per haver fet sonar himnes com la

"Internacional" o els "Segadors" en el parlament amb què Fuster solia obsequiar els assistents al sopar de lliurament dels guardons literaris. La recepció del discurs va ser diversa. Una part majoritària del públic va reaccionar amb un fort aplaudiment i va corejar les paraules de l'escriptor. Per a

altres, l'actitud de Fuster va ser tot un error. Amb el seu discurs trencava el consens que s'havia establert entre els valencians. Fuster era, en aquells moments, una veu sempre a tenir en compte, i la seua incredulitat significava una dutxa d'aigua freda per als grups polítics d'esquerra que havien apostat per la via unitària. La polèmica estava servida.

L'endemà d'aquells premis se celebrava a la localitat del Puig el tradicional aplec del darrer diumenge d'octubre. La convocatòria havia significat durant els anys setanta una oposició a la celebració, folclòrica i ultraconservadora, del nou d'octubre per part de les autoritats franquistes. Però per a alguns dels partits de l'esquerra, aquella convocatòria ja no tenia sentit ara que el dictador havia mort. Així, dos dies després de la seua celebració, consultats pel diari *Las Provincias*, veus representatives de l'esquerra com Alfons Cucó, en aquell moment secretari executiu del PSPV o Vicent Garcés, de la Unitat Socialista del País Valencià, foren molt crítics amb l'aplec, al qual acusaven d'haver estat excessivament catalanista. Emèrit Bono, confessava que no hi havia assistit però aprofitava per criticar els premis Octubre pel mateix motiu.

Mesos després, quan començava la discussió per a la tramitació de l'estatut d'autonomia del País Valencià, les discrepàncies entre els convocants d'aquella manifestació unitària derivarien en l'estatut actual, aprovat per l'anomenada "via lenta", sense ser ratificat pels valencians, sinó pel Parlament espanyol, i amb unes "fórmules de consens" que ni tan sols respectaven el terme de País Valencià, que semblava, la vesprada d'aquell nou d'octubre, innegociable.

Una vegada més, Fuster havia demostrat el seu poder de clari-vidència i la seua capacitat per analitzar amb fredor, al marge de passions i voluntats, la realitat que l'envoltava.

Jordi Sebastià

2 encontres editors

paper social de l'edició

ASSOCIACIÓ D'EDITORS DEL PAÍS VALENCIÀ

Objectius
Acostar la societat i el món editorial com a agents d'un progrés constant i amb visió de futur. Fidel amb la vocació de servei que desitgen les editorials valencianes.

Dirigit a
Centres d'ensenyament, professors, estudiants, bibliotecaris, empresaris, directius, tècnics i professionals del món editorial, editors, autors, llibreters, distribuïdors, lectors, així com aquells que per les seues activitats es troben relacionats amb la impressió, el disseny, la comunicació, etc.

Preinscripció
L'entrada és lliure. Si algun participant desitja un certificat d'assistència, s'hauran d'abonar 500 pessetes. Envieu sol·licitud d'inscripció adjunta abans del 24 d'octubre, fax o correu a les 12 hores, o fer entrega a l'inici de l'encontre.

Lloc de celebració
Facultat de Filologia. (Antiga Facultat d'Econòmiques).
Avgda. Blasco Ibáñez, 32

Informació i sol·licituds
AIDO, Associació Industrial d'Òptica.
València Parc Tecnològic, carrer A sector E
Apartat de Correus 139
46980 PATERNA (València)
Tel. 34 (6) 131 80 51
Fax 34 (6) 131 80 87
E-MAIL: info@aido.es

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

AIDO
INSTITUTO TECNOLÓGICO DE ÓPTICA

Comissió Especial Drets i Responsabilitats CENRO

Els repetidors del desig

Les entitats propietàries dels repetidors de TV3 a Balears veuen amb preocupació com el Govern balear intenta que la recepció sigui institucional.

La història es remunta a la primavera de 1996. El mes de maig d'aquell any se celebrà a Palma, al castell de Bellver, la cimera entre els governs de Balears i de Catalunya. Al front de cada delegació hi havia els presidents respectius: Cristòfol Soler i Jordi Pujol. Una de les qüestions que tractaren els presidents va ser la possibilitat —ja expressada per Soler a Pujol amb anterioritat— que la recepció de TV3 i Canal 33 passàs a ser institucional, de govern a govern. Aquesta informació ja va ser avançada per EL TEMPS llavors. Tot i que passà gairebé desapercebuda entre la multiplicitat de temes tractats a la cimera, era una qüestió molt important. La recepció de les cadenes de televisió i ràdio de Catalunya a Balears és possible des de fa més de deu anys gràcies a tres entitats privades: Voltor a Mallorca, Sa Talaia a Eivissa i Es Mussol a Menorca. Aquestes associacions nasqueren a través d'aportacions populars i durant molt de temps va ser quasi heroic poder mantenir-les amb un mínim de qualitat. En aquests moments reben ajudes institucionals per mantenir-les. Voltor, que és la més important i dona cobertura a tota l'illa de Mallorca, té una ajuda que va aprovar el Parlament, de 15 milions de pessetes, segons informa l'Obra Cultural Balear, l'entitat de la qual va néixer Voltor.

Després de la dimissió de Soler, el seu successor, Jaume Matas, en recollí la idea. En una entrevista concedida a EL TEMPS, el president Matas explicava que no trobava "lògic" que la recep-

què no passen de ser formalment correctes, però sense cap vincle de col·laboració, com el que existia en el passat.

Hi ha sectors del PP que consideren que aquestes col·labora-

cions —que es concretaven en diversos convenis— representaven una font essencial de finançament per a l'entitat i que li van servir per muntar les campanyes contra el govern. La conclusió d'aquest raonament és clara: s'ha d'eliminar tot conveni. Aquests sectors interpreten que a través de les ajudes a Voltor pel manteniment del repetidor, es podria finançar l'OCB. Per tant, l'intent d'arribar a un acord institucional entre la Generalitat de Catalunya i el Govern balear, serviria per eliminar aquest presumpte mitjà de finançament. Fins i tot s'ha dit que el Govern podria crear una xarxa de repetidors pròpia.

Diversos representants de Presidència rebutgen aquesta interpretació i asseguren que seria normal "arribar a un acord amb Voltor" que asseguràs una recepció institucionalitzada i amb les màximes garanties. Representants de l'OCB, però, únicament s'avenen a dir que han demanat que se signi "el més ràpid possible" el pagament de 15 milions aprovat pel Parlament en 1996 per assegurar la recepció durant aquest any.

Miquel Payeras

Repetidor de l'associació Es Mussol instal·lat al Toro. Aquesta instal·lació assegura la recepció de TV3 a Menorca.

ció de TV3 s'hagués de fer a través d'"intermediaris", en al·lusió a Voltor.

Des de la primavera de 1995, l'OCB i el Govern estan en guerra contínua perquè l'entitat cultural pressiona ferm amb la Diada per la Llengua i l'Autogovern que cada any ha tret al carrer desenes de milers de mallorquins en protesta per la política lingüística dels governs del PP. Des d'aleshores, les relacions entre l'OCB i el Govern s'han deteriorat moltíssim i s'ha arribat a un punt en

UM, del regionalisme al nacionalisme

L'octubre de 1982, l'aleshores president de la Unión de Centro Democrático (UCD) de Balears, Jeroni Albertí, anunciava la seva sortida del partit d'Adolfo Suárez per fundar un partit mallorquí i regionalista, Unió Mallorquina.

La UCD, des del Congrés de Palma poc després de la dimissió d'Adolfo Suárez el 1981, entrà en situació de crisi terminal. El president de la formació centrista a Balears, i també president del Consell General Interinsular, ens pre-autonòmic, Jeroni Albertí, intentà que Madrid li donàs el vist-i-plau per crear una organització centrista autònoma federada a la UCD estatal. Però la central no ho va acceptar. Aleshores, Albertí començà a pensar en la possibilitat de crear un partit nou, una formació arrelada a Mallorca, de caràcter liberal i regionalista. El 25 de setembre Jeroni Albertí, l'home que havia estat president de l'Assemblea de Parlamentaris i era president del Consell Insular de Mallorca, president del Consell General Interinsular i president d'UCD-Balears, renunciava a tots els càrrecs i sortia d'UCD per iniciar aquesta nova aventura política.

Jeroni Albertí, en una retrospectiva de l'any 1984.
La primera legislatura fou molt moguda i per dues vegades (1984 i 1985) UM tingué la possibilitat de treure AP del govern. Però la decisió de no fer-ho, va llastar políticament i electoralment el partit durant molts anys.

El dia 31 —deixà passar les eleccions generals del 28 d'octubre— Albertí presentava en conferència de premsa la nova formació. Es deia Unió Mallorquina i es definia com

un partit "regionalista i de centre".

Després de retirar-se de l'activitat política el 1991, Albertí reconeixia en una entrevista que, per ventura, havia estat un error haver dimisit tots els càrrecs, perquè hagués estat més fàcil des del poder, "però ho tornaria fer". Acostumat des dels inicis polítics a gaudir de

poder, el veterà polític s'enfrontava a una aventura desconeguda.

Aconseguí en pocs mesos bastir una opció prou arrelada com per obtenir 5 diputats en les primeres eleccions autonòmiques, en maig de 1983. Una relativa sorpresa que li permeté tenir la clau de la governabilitat, enmig d'una situació

ARXIU

d'empat tècnic: AP aconseguia 21 diputats, els mateixos que el PSOE, i el PSM, 4. Hi hagué converses entre uns i altres, però finalment, Albertí i UM decidiren pactar amb la dreta, i convertir així Gabriel Cañellas en el primer president de Balears. Aquella decisió pesa encara sobre el fundador d'UM, qui ha reconegut en diverses ocasions que s'equivocà, tot i que va ser una decisió presa perquè considerava que el seu electorat era més aviat conservador i perquè no tingué més opció, davant la forta pressió del financer Carlos March, en el despatx del qual, a Madrid, se signà el pacte entre Cañellas i Albertí.

La primera legislatura fou molt moguda i per dues vegades (1984 i 1985) UM tingué la possibilitat de treure AP del govern.

Novament, però, pressions extra-parlamentàries l'obligaren a mantenir el suport a Canellas. A poc a poc –sobretot a causa de l'ordenació del territori i la defensa de la llengua– les divergències entre Albertí i el president Canellas es van fer cada cop més amples, fins arribar a una deteriorada relació personal i política.

Després de les eleccions de 1987, UM (amb 4 diputats i forçada per una situació interna on el grup favorable a una relació estreta amb els conservadors era cada cop més actiu) ajuda novament el PP a formar govern. Albertí, fruit del pacte, és elegit president del Parlament. Però les relacions entre els socis cada cop són pitjors. En el congrés d'UM de 1988, el PP intenta dinamitar els regionalistes. Albertí tenia el projecte d'ampliar territorialment el partit a Menorca i Eivissa, amb la intenció de convertir UM en una opció per supplantar, o almenys erosionar ferm, el PP. El govern i el partit conservador utilitzen espies per rebentar el congrés. I ho aconsegueixen. Albertí perd la votació que havia sobre l'ampliació del partit i anuncia que no es presenta a la reelecció. Des d'aleshores l'allunyament del partit que fundà és cada cop més evident. Acaba la legislatura amb un Albertí deslligat d'UM i dedicat en exclusiva a la tasca institucional de president del Parlament. A les eleccions del 1991, Albertí ja ni tan sols milita. UM, per la seva part, fa un pacte pre-electoral amb el PP, que molts observadors interpretaren com el pas previ a la desaparició pràctica, una vegada fagocitada pels conservadors.

Arriba M. Antònia Munar. Just després de les eleccions, però, la Conselleria de Cultura, controlada per UM, intensifica els actes de "distanciament". Maria Antònia Munar n'és la consellera i el desig d'autoafirmació arriba a imposar un logotip de la Conselleria diferent a la resta de la imatge corporativa del govern. Només era el símbol d'un allunyament absolut de Munar amb Canellas. Medi Ambient i Cultura provocaven frecs continus. A Canellas, l'irrita-

va sobremanera la pretensió de Munar, elegida presidenta d'UM el 23 d'abril de 1992, d'incrementar la personalitat d'UM i diferenciar-lo del PP.

El distanciament provoca que el setembre de 1992, Canellas destitueixi Munar del govern. És el trencament total. La primavera de

blesa del partit. UM obté 2 diputats. Molt pocs sobre els 33 que tria Mallorca i encara molt menys sobre els 59 que componen el Parlament balear. Però els resultats a Mallorca, amb un empat entre el PP i el bloc d'esquerres (PSOE, PSM, EU), permet els nacionalistes de centre tenir la clau del Consell mallorquí. Les ganes de l'esquerra de desallotjar el PP del Consell fan que s'avenguin a acceptar la condició bàsica que imposa Munar per a un acord: que UM tenguí la presidència.

Així, el juliol de 1995, Munar era investida presidenta del Consell Insular de Mallorca amb els vots favorables del PSOE, PSM i EU. Amb la impressionant plataforma pública que li ha donat l'esquerra, UM aprofita per llaurar-se el futur: ha ampliat la presència en molts municipis mallorquins i, sense cap mena de dubtes, té una presència pública i mediàtica infinitament superior del que seria normal en un partit amb només dos diputats. Hi ha qui considera que ha estat amb habilitat, uns altres que per sort, però, així i tot, Munar ha aconseguit el que s'havia fixat com a objectiu: rescatar UM de les mans del PP i convertir-lo en un partit que, almenys fins ara, ha estat clau per a la governabilitat. També serà imprescindible el 1999 per formar el Govern Balear i el Consell Insular de Mallorca? Aquest és, per a molts observadors, l'objecte del desig d'UM i de Maria Antònia Munar.

Imatge del VII Congrés d'Unió Mallorquina. Maria Antònia Munar –en la foto, parlant amb uns delegats del seu partit– ha aconseguit el que s'havia fixat com a objectiu: rescatar UM de les mans del PP i convertir-lo en un partit que, almenys fins ara, ha estat clau per a la governabilitat.

Unió Mallorquina ha tenguut la sort de ser la clau de les majories de la darrera legislatura, i l'habilitat de saber-ho aprofitar.

1993, Munar aconsegueix unir dos petits partits de centre (Unió Independent de Mallorca, amb un diputat, i Convergència de Balears, sense representació parlamentària) i UM en un nou projecte: és la refundació d'UM que a partir d'aleshores assumeix el nacionalisme de centre com a marca de la casa.

Fins a les eleccions de 1995, el partit de Munar veu com la pressió del PP s'intensifica: li fugen regidors, un conseller... als quals sempre respon Munar agraint a Canellas que li "faci neteja" del partit.

El resultat electoral era una incògnita, atesa la situació de fe-

Miquel Payeras

Salinas: un valencià a la cúria tortosina

El valencià Xavier Salinas, fins ara bisbe d'Eivissa, ha estat cridat a ocupar el bisbat de Tortosa. D'ara endavant d'ell dependrà en bona part la integritat territorial de la diòcesi, que s'estén fins a les comarques del nord de Castelló.

Els sectors més progressistes de la diòcesi de Tortosa no poden ocultar aquests darrers dies una certa intranquil·litat. La raó no és cap altra que el nomenament del nou bisbe de Tortosa, Xavier Salinas, un valencià de 49 anys i que fins ara i des de 1992 havia estat l'encarregat d'administrar les coses de déu a l'illa d'Eivissa.

I és que sobre la diòcesi tortosina, on històricament s'han integrat també les comarques dels Ports i del Maestrat, plana des de fa temps l'ombra de la disgregació i això en pro d'una política que voldria fer coincidir les províncies eclesiàstiques amb les civils.

El temor dels col·lectius cristians progressistes de la zona, —com ara Església i País—, és que el nou bisbe pugui inclinar la balança definitivament cap els plantejaments disgregadors. I encara, que la seua condició de valencià no garanteixi suficientment una línia marcadament catalana pel que fa a la nova gestió del bisbat.

Personalitat dialogant. Amb tot, cal dir, que Xavier Salinas, al llarg de la seua trajectòria personal i professional —i això segons la gent que ha conegut bé el nou bisbe de Tortosa—, mai no s'ha destacat per ser una persona d'actuacions i posicionaments visceralment, ni en un sentit ni en un altre. Probablement el tret que millor defineix la personalitat del nou bisbe de Tortosa és el seu ta-

lant de persona moderada i dialogant.

Xavier Salinas va nèixer el 23 de gener de 1948 a València encara que des de ben menut va traslladar-se a la població de Sagunt on els seus pares regentaven una cèntrica botiga de teixits coneguda com Los Chicos.

Després de passar pel seminari de Montcada, Salinas, estudià el

El nou bisbe de Tortosa, Xavier Salinas, haurà d'afrontar inevitablement les pressions per disgregar la diòcesi.

batxillerat en Teologia a la Universitat Pontifícia de Salamanca. Un any després d'acabar els estudis, concretament el 23 de juny de 1974, monsenyor José María García Lahiguera l'ordenava capellà a la catedral de València. La carrera eclesiàstica de Salinas acabava ben bé de començar.

El mateix any de l'ordenament era nomenat coadjutor de Montcada i dos anys després es convertia en superior del seminari menor de la ciutat de Xàtiva (la Costera).

En 1978 Salinas fou consiliari diocesà del Moviment Junior, càrrec que deixà per marxar a Roma on estigué des de 1979 fins a 1982. Salinas tornà de Roma llicenciat en Ciències de l'Educació en l'especialitat de Catequètica. És precisament en aquest camp on Xavier Salinas ha destacat. Tant, que en 1982 i sent bisbe de València Miquel Roca Cabanelles, arribà a exercir com a delegat diocesà de catequesi. Alguns membres de l'església valenciana encara recreen en privat a Salinas que durant aquest període no es fera ressò de les reiterades peticions per tenir material de catequesi en valencià. Amb tot, aquests mateixos religiosos, que han volgut mantenir l'anònimat, pensen que, d'aquesta desatenció, en fou més responsable Roca que no pas Salinas. Certament cal dir que Xavier Salinas en les nombroses ocasions en què ha estat part de les activitats del secretariat interdiocesà de catequesi de Catalunya i les Illes Balears, sempre ha mostrat una especial sensibilitat per l'ús del català, i l'empra per costum en les classes que fa.

Sens dubte la seua tasca com a consiliari diocesà de catequesi consolidà el currículum del nou bisbe de Tortosa que en 1983 formava part de la comissió executiva del sínodo diocesà, una activitat que compaginava amb la de capellà de l'església del Corpus Cristi, al Palau del Patriarca i com a director espiritual del seminari del mateix nom.

Finalment, el dia 6 de setembre de 1992, Salinas era nomenat bisbe d'Eivissa.

El que més inquieta un important sector dels feligresos tortosins que esperen el bisbe Salinas, és que aquest no s'haja destacat en la diòcesi anterior per ser un bisbe sensible amb l'ús del català al si de l'església. Tampoc no acaba d'agradar l'amistat que manté Xavier Salinas amb l'arquebisbe Ricard Maria Carles, a qui molt sovint s'ha retret el fet de no oposar-se frontalment a la disgregació de la diòcesi tortosina.

Bisbat difícil. Tot plegat, Salinas, ocuparà una cadira bisbal de mal seure. D'una banda, Tortosa ha estat de sempre una diòcesi singular amb una jerarquia clerical molt conservadora i castellanitzada que molt sovint ha rebut les mirades receloses de la resta de les diòcesis catalanes. De l'altra, el problema de la disgregació pot arribar a esdevenir un greu destorb per al nou bisbe. El poderós Lajos Kada, nunci vaticà per a l'estat espanyol, és del parer de fer coincidir les províncies religioses amb les civils tal i com recomana el Concordat que van signar Joan XXIII i el general Franco.

El bisbe de la diòcesi de Sogorb-Castelló, Joan Antoni Reig, també ha insinuat en més d'una ocasió aquesta possibilitat.

També és compta entre els partidaris de la segregació el president de la Diputació de Castelló, Carlos Fabra i alguns grups d'escassa rellevància social emmarcats dins de l'anticatalanisme.

La paraula final —al marge de manifestacions més o menys ressenyables— sobre la modificació de les demarcacions eclesials la tenen però els membres de la Conferència Episcopal Espanyola encara que és palès que les relacions entre aquesta alta institució amb seu a Madrid i l'església catalana no passen per un dels seus millors moments.

Amb tot aquest panorama és un fet innegable que entre els feligresos d'aquelles contrades hi ha

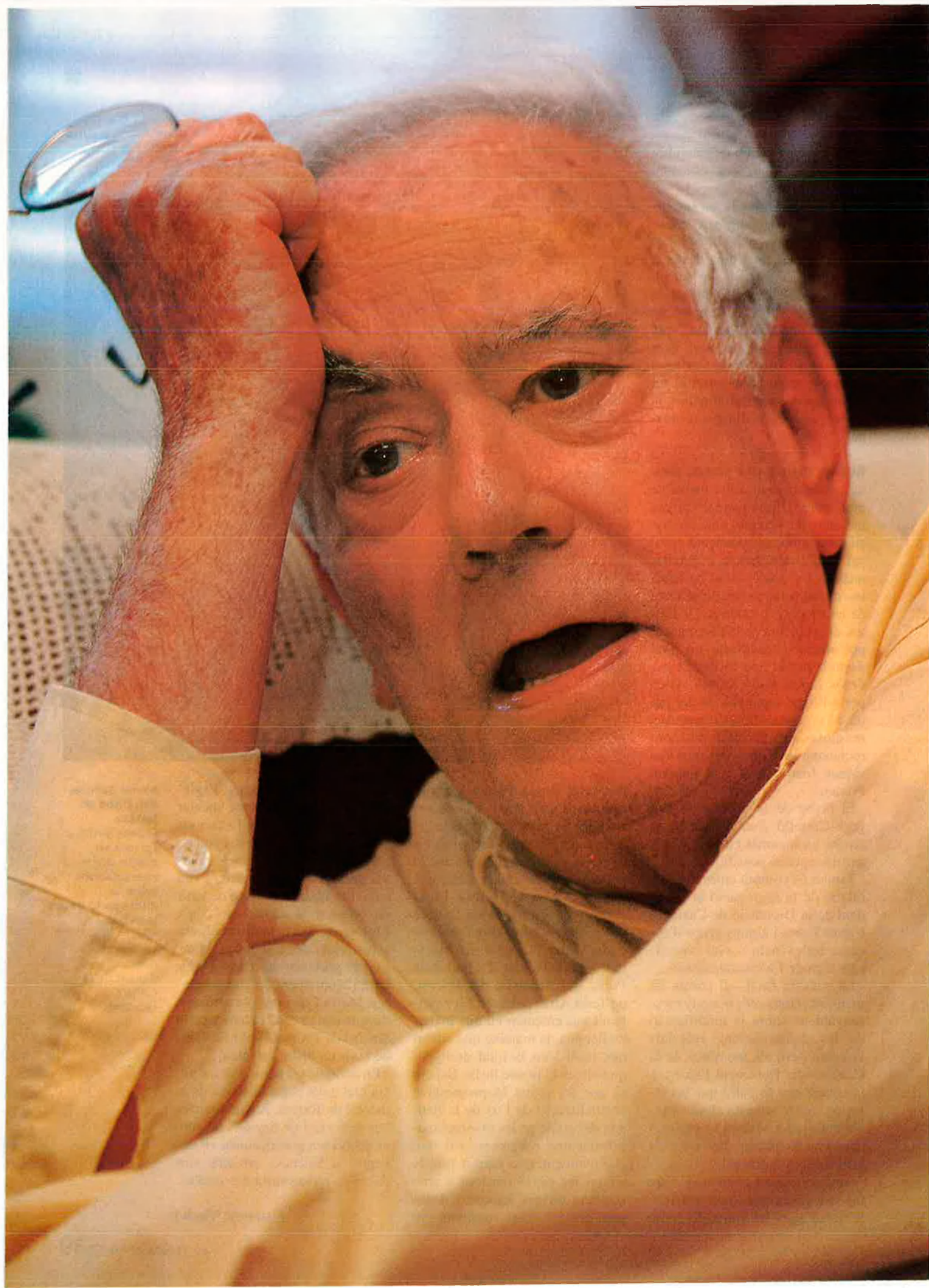
una certa tensió. Fa ara uns mesos, i fins i tot abans que es coneguera el nom del candidat al bisbat de Tortosa, el col·lectiu Església i País publicava en la premsa un comunicat adreçat a tota la diòcesi de Tortosa. En el comunicat, escrit en un to serè i conciliador, entre altres coses es podia llegir: "La gent del Maestrat, de la Ribera d'Ebre, dels Ports, del Montsià, del Priorat, de Terra Alta i del Baix Ebre parlem i ens entenem en una mateixa llengua, la mateixa que volem que parli i en la qual desitgem que visqui el nostre bisbe. Sabem el que ha costat la progressiva normalització de l'ús de la llengua del poble en les diverses manifestacions religioses, valorem positivament que aquest procés s'hagi fet sense tensions i amb respecte envers tothom i desitgem que les coses continuïn per

aquest camí". El paper d'Església i País ràpidament va encetar tot un seguit de manifestacions públiques des de diversos àmbits socials. Col·lectius cívics i partits polítics van dir la seua i van coincidir en la necessitat de tenir un bisbe a la capital del Baix Ebre sensible a la realitat cultural i històrica de Catalunya. Fins i tot el portaveu del Partit Popular a l'ajuntament de Tortosa, Josep Maria Franquet, va arribar a dir que conservar l'extensió de la diòcesi de Tortosa "volia dir també tenir un bisbe valencià".

En definitiva, a partir d'ara, s'inicia una nova etapa històrica de la diòcesi de Tortosa. Xavier Salinas, "un bon xicot de Sagunt" tal com el defineixen genèricament els coneguts a València, en serà sens dubte un protagonista d'excepció.

Xavier Salinas, nou bisbe de Tortosa. Salinas arriba a Tortosa en meitat de les especulacions sobre la disgregació de la diòcesi i sobre la seua postura personal davant de la cultura catalana.

Francesc Viadel

JOAN PERUCHO, ESCRIPTOR

Text: LLUÍS BONADA / Fotos: RICARD CUGAT

"Ens hem equivocat escrivint en català"

L'escriptor Joan Perucho, el més traduït a l'estranger, farà setanta-vuit anys el dia 7 de novembre. Aquí reflexiona sobre la seva vida, sobre la mort i sobre una altra mort, la de Catalunya i de la llengua catalana, segons que pronostica.

Joan Perucho ha recollit tota la seva poesia en el volum número 8 de les seves *Obres completes* (Edicions 62). Inclou el seu darrer llibre de poesia, *Els jardins botànics* (Proa).

—Com és un dia de la vida de Joan Perucho? Comencem pel matí.

—Em llevo de bon matí. A les sis. M'acompanyen dos gats. Els mimo i els traspasso la meua tendresa. Tinc gats perquè no tinc cap nét. Cinc fills i cap nét. Els gats conserven la innocència, un producte que ha desaparegut de la faç de la terra. Preparo el paté dels gats i a les set faig l'article.

—Us costa molt, fer-lo?

—Ara em surt a raig. Quan no tenia ofici em costava molt. Sempre estava pendent de si l'adjectiu era l'escaient. Amb els anys vas agafant una *allure*, una seguretat.

—Bé, ja tenim fet l'article...

—Aleshores em vesteixo i me'n vaig a fer una mica d'exercici, pels carrers. A passejar. Normes dels metges. Estic molt bé, gràcies a Déu. Gens de colesterol. Tinc una mica de sucre, que en diuen senil, el que he de tenir per la meua edat. Has d'anar en compte de no menjar xocolata.

—Quin trajecte feu?

—Vaig a visitar els meus amics llibreters.

—La passió pels llibres no s'ha pansit, amb els anys?

—Gens ni mica. M'agrada tocar-los i acaronar-los com una joia. Les pells, l'olor de les tintes, la tipografia, el cruiximent dels papers... El 95, amb motiu dels meus setanta-cinc anys, el conseller Guitart

va proposar de fer-me una exposició, "Joan Perucho i el seu món" al Palau Robert, amb els llibres antics i els meus Picassos i Tàpies. He fet els setanta-cinc, els setanta-sis, els setanta-set i el dia 7 faré els setanta-vuit, la meua obra és traduïda a vint-i-cinc idiomes i finalment m'han dit que es farà al setembre de l'any que ve.

—Ja hem tornat del passeig.

—A casa, a dinar. He deixat de menjar, després d'haver deixat de fumar i de beure. Sóc de l'Acadèmia Espanyola de Gastronomia perquè vaig fer un llibre de cuina amb Nèstor Luján. Menjo només verdura. M'ho faig jo mateix. El gran sedant per a mi és cuinar. Uns pèsols estofats és ara el millor plat del món per a mi. Però han de ser del poble d'aquí al costat. Nèstor Luján i jo érem inapetents perquè les nostres mares cuinaven molt bé i com que teníem curiositat per les coses sabíem com la mare feia el sofregit. Pla defensava la cuina prehistòrica. La sardina a la brasa. Luján i jo buscàvem el plat més complicat de fer. I vam arribar a la conclusió que el plat més quintaessenciat és la Llebre a la Royal. Macerada, a sol i serena, etcètera. Nèstor i jo fumàvem pels descosits i defensà-

vem el whisky de Malta, sense gel ni aigua.

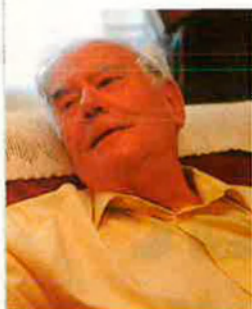
—Però ara heu hagut de tornar a la cuina de Pla.

—Sí, home, és clar. Aquelles posicions s'han d'abandonar.

—Ja hem dinat.

—Prenc cafè. Amb la dona. Llegeixo el llibre que he comprat. O bé anem al cinema. La meua dona

"A Catalunya som davant un suïcidi col·lectiu. Els escriptors ens hem equivocat escrivint en una llengua que no es parlarà. Abans teníem poder d'absorció i ara en tenen els altres."

ara mira *Nissaga de poder*. El mal hi és tan ostensible que em fa mal. Me'n vaig a estirar-me al llit. No hi ha manera. Tots els serials són pèssims des del punt de vista cultural, però creen un poder màgic de convicció.

—*Arribem al vespre.*

—Llegeixo. O si hi ha una pel·lícula a la televisió, la miro. Però estic molt empipat perquè les bones les fan a les dues o les tres de la matinada. I no puc. Jo a les onze ja em quedo adormit.

—*Teniu cap afecció?*

—Sempre he tingut la meua vida ocupada i no l'he haguda d'omplir de coses externes a mi. El meu pare em va educar per al treball. Era botiguer. Em va portar als Germans de la Doctrina Cristiana i quan fèiem festa, el dijous a la tarda, i també durant les vacances, em feia anar a la botiga. He viatjat molt. La vida m'avorreix una mica. La meua vida va cap al camí de l'avorriment total. Sé que la vida s'acaba i estic d'acord amb aquesta situació. Només demano un trànsit plàcid. Tant me fa morir-me com no. Vaig haver de batejar un fill *in articulo mortis*, pronunciant les paraules sacramentals jo mateix. Això et marca. Sóc catòlic. La meua vida consisteix a omplir els buits de l'avorriment.

—*Hi ha cap qüestió que us obsedeixi?*

—Que a Catalunya som davant un suïcidi col·lectiu. D'aquí a deu anys, *Finis Cataloniae*. Crec que els escriptors ens hem equivocat escrivint en una llengua que no es parlarà. Ningú no parlarà català. La natalitat més baixa del món és la dels catalans. La gent catalana quan s'adreça a un desconegut ho fa en castellà. A Alemanya hi ha dos milions de turcs però han de parlar alemany per demanar el pa.

Aquí, com que som un país sense estat, no. Fins a Andorra si parles en català amb els cuiners i cambrers et diuen "*no lo entiendo*". Això és un problema de faves comptades. És biològic. Ni immersions lingüístiques ni lleis. A Banyoles, quan hi vivia, un noi pel carrer em va dir: "I tant que ho sóc", de català, "però els meus pares poc que ho són". Abans teníem poder d'absorció. I ara els que en tenen són els altres.

—*La vida de jutge us va arribar a interessar?*

—No he estat jutge perquè en tingués vocació. El fet de ser-ho m'ha permès de ser escriptor independent. D'una altra manera, m'hauria blegat als interessos dels editors. El que justifica la meua funció a la terra és ser poeta. Sabeu per què vaig abandonar la carrera de jutge? La guàrdia civil havia agafat un lladre. A Gandesa. I me'l porten. I jo dic, faré l'interrogatori jo mateix. Després de les pregun-

tes sobre les dades personals, a la primera pregunta, em diu, "si em rota pels collons li ho diré". En quaranta anys no m'havien dit mai, això. Tots els funcionaris escoltant què faria jo. Li vaig dir, miri, aquesta observació, jo ho sento molt, però constitueix un altre delicte. A més d'instruir-li el sumari per robatori, se li n'obrirà un altre per desacatament i haurà d'anar a la presó. El fet em va donar l'índex de com estava el moment: hi ha una crisi del principi d'autoritat. Arribava al jutjat amb una bola a l'estómac. També li passava al catedràtic Antoni Comas, perquè no sabia què li preguntarien els alumnes. I vaig pensar tanta feina perquè se't faci una bola a la boca de l'estómac o facis un infart, més val que ho deixis. I vaig demanar l'excedència. Vaig sortir de la carrera. Comas, pobret, va aguantar fins al final i es va morir d'un atac. A Gandesa em va passar una altra cosa que em va marcar. L'al-

calde em va dir un dia si havia vist mai el cementiri dels italians. A l'Ebre en van morir molts. La porta era rovellada. En obrir-la, vaig quedar lívid. L'herba arribava fins al pit. L'altar era enderrocat. Les làpides de les tombes, que en la imaginació de l'alcalde eren de marbre, eren simplement de ciment armat i la pluja i el vent les havia fetes malbé. Sobre cada tomba hi havia la inscripció llatina *Veni, vidi, vici*. Algunes tombes eren obertes i s'hi veien els esquelets i la xapa del cinturó. Quines coses que té la política i la vida. Això em va donar idea de la relativitat del món.

—*Penseu fer més poesia, després del volum de les Obres Completes que l'aplega tota?*

—Tinc dos llibres fets, *La mirada d'Antinea* i *Els morts*. El que no puc fer més és novel·la. Les editorials em destrueixen llibres

meus de poesia perquè no es venen. En fan pasta de paper. Això és la barbàrie. No és una actitud cultural. Que donin els llibres a escoles i biblioteques.

—*Per què creieu que heu tingut més acceptació com a narrador i articulista?*

—Perquè hi ha el poeta. La gent el que no vol és llegir poemes. És una arquitectura per a la qual no se sent cridada. Només accepta la poesia dins d'una fabulació. En els meus articles hi ha sempre un moment d'erudició, un moment de reflexió i un moment de poesia.

—*Com us considereu, un escriptor bilingüe català-castellà?*

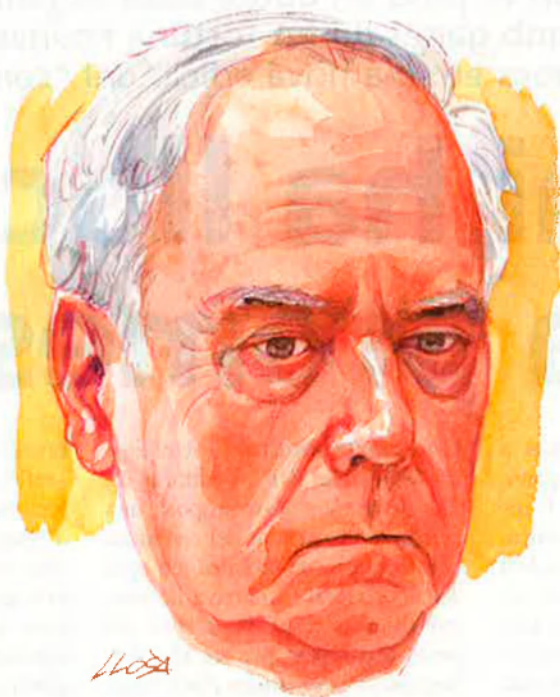
—Jo sóc bilingüe, perquè escric en dues llengües, però la meua llengua és la catalana. La meua poesia és en català. El juliol del 87, Pere Gimferrer, Fernando Lázaro Carreter i Martí de Riquer em van venir a buscar perquè jo fos de l'Acadèmia Espanyo-

"L'Ajuntament d'Albinyana no permet que les meves cendres siguin enterrades al terra del cementiri. La cosa més trista que et pot passar és de ser rebutjat pel poble que estimes."

la i em van fer signar una carta que era humiliant. Després d'haver estat cursada, vaig dir que no volia ser-ho. Era per demanar el vot a tots els acadèmics, però s'hi deia que l'aspirant era un admirador d'ells. I no és veritat. Perquè la majoria no els conec. La nit vaig rumiar-hi. Mai no he dit una mentida tan grossa. I vaig renunciar-hi. Una carta dirigida als acadèmics que diu que ser acadèmic constituïria una fel·liç oportunitat per a tractar-lo personalment i acostar-me a una obra rellevant per la qual sempre he sentit una gran estima. Malgrat tot, surto a *El cànon occidental*.

—Com tenim el món d'Albinyana? El poema que tanca el vostre darrer llibre, *Els jardins botànics*, i, per tant, el volum de la poesia completa, es titula *Comiat a Albinyana*.

—No sé si sap què ha passat. Fa dos anys van batejar les escoles públiques del poble amb el meu nom. Van fer una gran festa. Van venir-hi Guitart i Pujals, consellers de Cultura i d'Ensenyament. Es va editar un llibre, *Perucho i Albinyana*, amb una selecció de textos meus on apareix el poble, i el text del discurs dedicat a recordar com vaig descobrir el poble, de la mà de l'Apel·les Fenosa. I al cap d'uns mesos la dona i jo vam dir, mira, ara que l'església catòlica admet la incineració dels cadàvers, per què no fem una cosa, per què no ens cremem i diré que les cendres les posin al terra del cementiri i així no els fas obrir cap nínxol? Més net, més poètic. I agafó el telèfon i parlo amb l'alcalde. Que en comptes de ser enterrat al panteó voldria que m'enterressin al cementiri, a terra. Contesta de l'alcalde: no pot ser, de cap de les maneres, vostè ha de comprar un nínxol aquí. Si tothom pensés com vostè, afegeix, no podríem vendre nínxols ni cobrar els arbitris d'enterament i de conservació i no pot ser. I com que no pot ser, he disposat al testament que dispersin les meves cendres al bosc de castanyers que hi ha entre

—Llegiu tant com abans?

—Menys. La literatura m'ha començat a avorir. Ara tot em sona a 'déjà vu'. Quan eres jove i no sabies res del món, volies descobrir les relacions entre home i dona als llibres. Però arriba un moment que tant te fa. Després busques altres coses.

L'assaig. La poesia, que és la cosa més important del món. I la meva passió per la literatura s'ha convertit en bibliofília, que és una altra cosa.

passat a mi: que sigui rebutjat pel poble que estima, poble que ha donat la volta al món a través dels meus llibres. Quan vaig ser a Nova York vaig anar a una llibreria i en ensenyar la meva targeta de crèdit el llibreter em va dir si era el mateix Joan Perucho de les *Històries Naturals*, el gran escriptor Joan Perucho, que admirava, juntament amb els seus amics. Això no m'ha passat mai al meu país. El dia que es va fer la presentació a Nova York de l'edició nord-americana de l'editorial Alfred A. Knopf, no sé qui va dir aquestes insensates paraules: "Estem tan contents que una obra catalana s'hagi traduït a l'anglès, que hem acordat proposar el traductor, David Rosenthal, com a Creu de Sant Jordi". Va ser dit ignorant que jo no la tenia. La hi van donar i al cap de dos anys me la van donar a mi. Jordi Pujol va dir-me: "Ja sé que us l'havien d'haver donat abans, però les coses van com van".

Prades i Poblet. Estaré de cara al paisatge urbà més il·lustre de Catalunya. Hi ha enterrats els nostres reis. En el poema "Comiat a Albinyana" ho anuncio: "No seré enterrat aquí/ poble que antany estimava./ Em dispersaré en cendres/ vora el gran bosc de castanyers/ on, entre Poblet i Prades,/ es troba la tendresa antiga/ del *Llibre de Cavalleries*". Això és una cosa que m'ha afectat molt. Que al final de la meua vida hagi de presenciar aquestes ximpleries... S'ha acabat el bròquil. Ja prou. Els meus fills dispersaran les cendres i jo, fel·liç.

—Amb quin sentiment torneu a Albinyana?

—No hi he posat més els peus. El que m'ha afectat molt és que cap veí no ha vingut a dir-me res. És molt fort, això. Ni la directora de les escoles que porten el meu nom. Ni una carta col·lectiva dels nens... Si és un poble on no m'estimen, *au revoir mes amours*. La meua filla sí que hi va. Jo, mai més no hi tornaré. Mai més. La cosa més trista que pot passar a un escriptor és el que m'ha

Fa cent anys del naixement del sionisme, però la celebració d'aquest centenari es posa en dubte cada vegada que arriba un nou immigrant amb ganes de fer fortuna i convertir el "somni jueu" de la diàspora en una nova edició del "somni americà".

No hi ha lloc a la terra promesa

Yuri Bushinsky va néixer a Txernòbil fa vint-i-quatre anys, ara treballa d'informàtic a Afula, al sud de Galilea, i festeja amb una *sabra* (nascuda a Israel). El seu pare n'està molt orgullós i mentre condueix el taxi n'ensenya la fotografia a tothom: "Mireu, aquest de la foto és el meu fill, treballa amb ordinadors... Que ben plantat, eh? El dia que el vam circumcidar, quan el rabí li va veure la cara ja va dir que Yuri tindria sort a la vida", s'afanya a comentar per deixar clara la seva ascendència jueva per sobre el seu origen rus. Des que la família Bushinsky va arribar a Israel ara fa tretze anys van començar a complir-se els seus somnis: el pare va treballar de taxista des del principi i ara ja té un *sherut* de dotze places en propietat; tota la família va integrar-se fàcilment en un barri amb molta presència eslava, on fins els cartells dels carrers són escrits en rus, a més d'hebreu i àrab. Per al pare Bushinsky emigrar a Israel era prosperar i cada vegada els nous immigrants –sobretot russos, magribins i sud-africans– persegueixen més l'ascens de classe que no pas l'*aliya* (ascensió) religiosa. Fa cent anys del naixement del sionisme, la ideologia que propugnava la creació de l'estat d'Israel per motius religiosos i polítics. Però la celebració d'aquest centenari es posa en dubte cada vegada que arriba un nou immigrant amb ganes de fer fortuna i de convertir el "somni jueu" de la diàspora en una nova edició del "somni americà".

Una pàtria segura. Amb el titular "Sionisme, RIP", l'editorial de *The Jerusalem Post* proposa una celebració particular del centenari del Congrés de Basilea en què Theodor Herzl reclamava la creació d'un territori segur per als jueus escampats per tot el món. Segons *The Jerusalem Post*, "després d'aconseguir aquest objectiu, el sionisme es mereix un lloc d'honor a la Vall de les Ideologies

Les inquietuds dels joves 'sabra' no tenen res a veure amb les dels seus pares, immigrants en un país en estat de gestació.

Passades, al costat d'uns altres mamuts com el comunisme i el nasserisme". Diu més: "Descansa en pau, sionisme, t'ho has guanyat".

La llengua materna de la majoria dels israelians de més de quaranta anys no és pas l'hebreu, i cada matí el diari en anglès *The Jerusalem Post* és el que primer desapareix dels quioscos. Al menjador del *kibbutz* Merkhavia, al nord d'Israel, Friederic Kadmon, el llegeix cada matí: "És veritat, els diaris han estat molt crítics amb la cele-

bració del centenari del sionisme –reflexiona en veu alta Kadmon, jueu nascut al Brasil i que va anar a viure a Israel en una *aliya* ara fa més de quaranta anys–. Els meus avis eren russos i polonesos, i encara que el desarrelament era constant en una família que durant generacions havia anat canviant de país, teníem molt clar què érem i com volíem viure". Per Kadmon, les raons per venir a Israel van ser exactament les de l'ideari sionista, barrejades amb una certa precarietat econòmica. "Les facilitats eren molt grans i la meua família tenia ganes de sentir-se a casa en algun lloc".

L'absorció i l'assentament dels immigrants va ser la feina prioritària dels primers governs del país. El 1953, quatre anys i mig després de la creació de l'estat d'Israel, la població es va duplicar per causa de la immigració. La repoblació de l'antic protectorat britànic de Palestina amb homes i dones procedents de les comunitats jueves de tot el món era considerada una política prioritària. "Nosaltres vam ser un grup d'una vintena –recorda Friederic Kadmon– i la veritat és que en arribar ens van fer instal·lar en uns camps que en deien d'absorció, els *ma'aborot*". Allà és on Kadmon recorda que va aprendre l'hebreu a marxes forçades: "Tot el que havia après a casa no em servia perquè l'hebreu dels llibres dels avis i dels pares no tenia utilitat en la realitat diària; del *ma'aborot*, en vam sortir tota la família amb els coneixements necessaris per a sentir-nos

Maya Kadmon: "No és necessari que vingui més gent dels altres països per salvar-nos o fer-nos costat contra els àrabs."

totalment integrats a la nova terra".

—Creu que encara és necessària la importació en massa de jueus dels altres països per assegurar la pervivència de l'estat d'Israel?

—No ho sé... [Kadmon fa cara de rumiar-se una resposta mentre amb la mà dreta es frega l'enorme barballera que figura una prolongació flàccida de la cara]. Suposo que no, tot i que cada vegada els jueus tenim menys pes específic en la societat israeliana.

—Vol dir que té por que els jueus es converteixin en una minoria en un estat que es declara confessional jueu?

—És que cada vegada les comunitats musulmanes i cristianes d'Israel tenen més poder, mentre que els jueus tenim menys fills i relaxem les nostres actituds. Jo entenc que ara la política d'aliya ja no és prioritària, però em penso que s'hauria de mantenir.

"Una generació romàntica".

Friederic Kadmon té una filla de vint-i-sis anys, Maya, que viu al mateix *kibbutz* Merkhavia i treballa al menjador comunitari: "No en facis cas, del meu pare, és d'una generació molt romàntica i ide-

ològica. La veritat és que els nous immigrants són gent que vénen aquí perquè al país d'origen ho passen molt malament i volen prosperar econòmicament". És el cas, efectivament, dels jueus vinguts de les repúbliques ex-soviètiques o dels països del nord d'Àfrica. "La veritat —diu Maya Kadmon, que manté una relació afectiva amb un immigrant magribí des de fa dos anys— és que penso que la llei del retorn, que dona la ciutadania israeliana a tots els jueus o fills de mare jueva de tot el món, és una llei racista perquè discrimina els qui per sang no són descendents del rei David, però que igualment poden sentir la necessitat de venir a viure a Israel". Maya Kadmon explica que molts dels nous immigrants han de falsejar els llibres de família per fer-se passar per descendents de jueus, per complir així aquesta "absurda" llei. Maya creu que es tracta d'un text legal desfasat en els temps que corren: "Per aquesta llei es va arribar a justificar l'existència d'una important comunitat jueva a Etiòpia assegurant que es tractava de descendents del rei David i la reina de Saba". Efectivament, aquesta "llei del retorn" va ser debatuda al si de les Nacions Unides

Sionisme a petites dosis

"El sionisme és la medecina per a una malaltia específica: l'exili". Si no hi ha sentiment d'exili, no cal sionisme. "Això ho ha escrit el savi A. B. Yehoshua —diu Friederic Kadmon—, i hi estic d'acord, però em penso que els jueus que no viuen a Israel no viuen la seva religió en plenitud; la viuen com un *hobby*, vénen algun estiu, es posen la *kippà* al cap i resen durant uns dies al Mur (de les Lamentacions)". Per Kadmon dir adéu al sionisme és acabar les relacions dels jueus d'Israel amb la diàspora, "i això no pot ser". Però la realitat és que fa anys que el govern no finança noves *aliya* multitudinàries i que cada vegada més les comunitats semites de tot el món es desenten del manteniment d'Israel, amb l'única excepció dels Estats Units. La relació d'aquests dos països és d'amor-odi: mentre l'anglès amb accent americà és la llengua més parlada als carrers del barri jueu de Jerusalem, pertot hi ha cartells i anuncis a la premsa local recriminant al govern nord-americà que encara no hagi obert ambaixada a la capital eterna. La mediació de la Secretaria d'Estat nord-americana tradicionalment ha beneficiat els israelians en el conflicte amb els àrabs; però són constants les demandes des de les tribunes dels diaris perquè els EUA es mostrin més durs amb el terrorisme palestí.

I amb tot, uns grups de joves anomenats neosionistes reapareixen a l'escena política israeliana. Es tracta d'un sionisme reciclat, que posa l'accent en la necessitat d'un sòlid voluntariat juvenil, de la defensa de valors ecologistes i del treball amb la natura. Un sionisme a petites dosis, en definitiva, des que l'exili ha deixat de ser una malaltia. A. C.

que va trigar anys a dictaminar —no sense polèmica— que no era discriminatòria per als no-jueus.

"Sionisme, RIP", afirma el titular de *The Jerusalem Post*: "No em sembla exagerat —diu Maya Kadmon—, de fet diu la veritat. No és necessari que vingui més gent dels altres països per salvar-nos o fer-nos costat contra els àrabs."

La diferència generacional és clara, sobretot perquè la realitat israeliana d'avui és més semblant a la de qualsevol estat nord-americà

Les campanyes sionistes de l'últim segle pretenien oferir una pàtria segura als jueus de la diàspora. Calia convèncer tot-hom que era possible la creació del "nou jueu" i compatibilitzar-la amb l'estètica del moment.

ARXIU

que no a la dels països veïns del Pròxim Orient –situació bèl·lica a part–. Les inquietuds dels joves *sabra* no té res a veure amb la dels pares, immigrants en un país en estat de gestació. Els joves nascuts a Israel es miren l'Occident sense

complexos i amb la cara ben alta. Amb tota normalitat porten samarretes amb caricatures dels "pares de la pàtria" en postures irreverents, igual que les que es poden trobar a les botigues *grunge* del Camden Town de Londres ridicu-

litant la reina d'Anglaterra. Fins i tot s'atreveixen a desafiar "l'amic americà" amb eslògans com "*Don't worry America, Israel is behind you*" ("Tranquil·la Amèrica, tens Israel al darrere"). "Tot-hom és benvingut a la nostra terra –diu Maya Kadmon–, però som un país com qualsevol altre, amb antenes parabòliques, policia al carrer..., tenim discoteques, no fa falta que ningú ens vingui a repoblar".

Mentre la Maya treballa al menjador del *kibbutz*, a pocs quilòmetres, al centre d'Afula, el taxista Bushinsky exemplifica la normalitat que reivindiquen els joves xapurrejant una mica d'anglès, cada vegada que algú li agafa el *sherut*: "D'on sou? Barcelona? Oh! Bar-ce-lo-na! Mireu, aquest de la foto és el meu fill, treballa amb ordinadors... Que ben plantat, eh?"

Antoni Cruanas (Jerusalem)

DARRER DIUMENGE D'OCTUBRE

MARXA I APLEC A EL PUIG

Diumenge, 26 d'octubre de 1.997

DINAR, FESTA I MÍTING

Amb parlaments de:

Pepa Chesa, Presidenta del PVN, **Pere Esteve**, Secretari General de CDC, **Camilo Nogueira**, diputat electe del BNG i **Pere Mayor**, Secretari General d'UPV

amb l'actuació d'

AL TALL

Informació i reserva de tiquets per al dinar al telèfon (96) 391 50 05 abans del 23 d'octubre

BLOC NACIONALISTA VALENCIÀ

Elogi de la folia

El govern socialista francès pretén reduir la jornada laboral a les 35 hores setmanals. El debat que s'ha generat té com a rerefons la supervivència, o no, del model d'estat del benestar europeu.

Sense saber-ho, o potser sabent-ho massa bé, el govern francès de Lionel Jospin acaba de replantejar un debat social i econòmic, vell de més de cent anys: els límits del treball com a principal activitat humana. Amb la setmana laboral de trenta-cinc hores, decretada per a l'any 2000, el govern d'esquerrers de París s'acosta una mica més al vell somni dels primers utopistes socials de mitjan segle XIX, quan la Revolució industrial i tecnològica semblava que permetria que l'home deixés de ser un dia l'esclau del treball.

La ironia, en aquest cas, que farà córrer rius de tinta d'aquí al canvi de segle, és que les trenta-cinc hores franceses no són un triomf de la tecnologia, sinó un fracàs de la política, o de l'economia, segons com es miri. L'atur, aquesta gran obsessió patològica europea, corre el perill de convertir-se en una nova divisió social de fet. El mèrit del govern de Jospin és que en un curt espai de temps com a mínim ha pensat en dues mesures per a combatre el perill: donar una primera oportunitat als joves, creant 350.000 llocs de treball amb contractes de cinc anys, i segona, repartir la feina perquè en tingui el màxim nombre de gent.

En un món de mercat únic, en què el pensament liberal es diria que té patent de cors, una mesura com la de Jospin sembla irrealitzable, per no dir suïcida. La patronal francesa, el capítol de la qual va dimitir la setmana passada per causa del projecte governamental, assegura que amb aquesta decisió el govern els aboca a una pèrdua de competitivitat desastrosa. Entre els crítics d'història, alguns d'aquests patrons obliden, tanmateix, que ja

ARXIU / EFE

són més d'un miler les empreses franceses que han signat convenis amb els seus treballadors de trenta-cinc hores, o fins i tot de trenta-dues, i que algunes d'aquestes empreses són capdavanteres en els sectors respectius. Per no parlar d'uns altres fenòmens més recents, com l'anualització del treball (en lloc de les setmanes laborals) o el teletreball.

Aquests són casos particulars, diuen els portaveus de la dreta francesa, i que és un error extrapolar-los. Ara, quan es tracta de reduir costos socials o laborals, els particularismes s'obliden, i aleshores, la factura, l'ha de pagar tothom sense distincions. El discurs de la classe empresarial francesa, atemorida i fascinada per l'exemple nord-americà, potser no és menys covard que la suposada bogeria utopista de Jospin i companyia. I si tant es parla de flexibilitat laboral, aleshores per

què no veure aquesta mesura com un pas més en aquest sentit?

En realitat, els desafiaments que planteja Jospin amb aquesta històrica mesura són uns altres. Es tracta de saber, simplement, si Europa es vol convertir en un model diferent de benestar social o perseguir a tot preu el mite de la competitivitat. A les portes del segle XXI, d'aquest segle que portarà la humanitat a fer un altre salt tecnològic, potser és el moment de plantejar-se la pregunta abans que els obrers, o els parats, no hagin de tornar a sortir al carrer i es repeteixin sota formes diferents els cataclismes ja coneguts. El progrés ha demostrat repetides vegades que és cec, i ningú no s'ha atrevit mai a queixar-se'n excessivament. Una mica de clarividència, o de gosadia política, tampoc no pot fer tant de mal al capdavant.

Les mobilitzacions a França per demanar polítiques d'ocupació són una constant. La de la imatge és del passat 6 de juny, la primera que es va organitzar des de l'última victòria dels socialistes. Lionel Jospin ha demostrat que l'ocupació és un dels pilars del seu programa, i ja ha anunciat dues mesures de xoc: 350.000 llocs de treball per als joves i la reducció de la jornada laboral.

Jordi Zamora (París)

per

1'octubre

tot assaig

Enguany la cultura catalana ret homenatge a dos assagistes: Josep Pla i Joan Fuster. Concretament el mes d'octubre es realitzaran diversos actes, entre els quals hi ha les jornades "El compromís de l'intel·lectual", en homenatge a Joan Fuster, i el col·loqui "Josep Pla: Memòria i Escriptura".

En les pàgines següents, amb una sèrie d'articles i opinions de diversos especialistes, hem volgut analitzar la situació actual de l'assaig i determinar aquesta forma literària; també presentem una selecció de les novetats que se'n publicaran els mesos vinents. En la segona part EL TEMPS ha intentat donar constància d'un dels temes més tractats en assaig: el replantejament de la política a la fi de segle. Per això hem entrevistat el professor de sociologia de la Universitat de Hannover Detlev Clausen. Per concloure, i per contribuir directament en els homenatges a Fuster i a Pla, el professor de la UAB Antoni Martí analitza l'assaig català contemporani.

Coordina: Laia Climent

per 1'octubre tot as

Els límits de l'assaig

En aquesta pàgina, l'investigador i director de la col·lecció d'assaig "Tàndem Arguments", **Gustau Muñoz**, i **Antoni Marí**, catedràtic de Teoria de l'Art, determinen l'assaig com una certa forma literària.

Ben sovint, en l'ús corrent de les paraules i en els procediments de classificació editorial es comet un notable abús conceptual. No és estrany veure qualificats d'assajos textos que són tota una altra cosa: erudició, teoria o elaboració programàtiques.

I l'assaig, en sentit propi, no és això: no és teoria, ni erudició, ni exhortació o discurs afirmatiu. L'assaig ocupa un terreny fronterer entre el pensament i la literatura en el qual l'acte mateix d'escriure i, sobretot, la forma de l'escriptura tenen una importància cabdal. Pensament i literatura hi van estretament lligats. L'acte cognitiu és independent i previ a la plasmació escrita, però és el cas que l'escriptura permet desplegar-lo, trobar-hi noves dimensions, concretar-lo. D'altra banda, la literatura és sovint la matèria primera, l'objecte, del pensament. I aquest, si assolix forma artística d'expressió pot ser també literatura. L'assaig no es defineix només per l'estil, però l'estil hi té una importància crucial. Lla-

vors, les interconnexions i les mediacions entre l'ofici de pensar i el d'escriure marquen les fites d'aquell terreny fronterer on se situa l'assaig.

Filant prim, caldria reservar la denominació d'assaig al pensament expressat de forma literària, en què predomina l'argumentació i la interpretació, que aplica recursos d'ofici literari a l'elaboració de materials preexistents aportats per l'art, per la literatura, per l'experiència vital o per la investigació científica. Seria allò que hom sol anomenar "assaig literari", per bé que el seu contingut no ha de ser necessàriament la literatura.

Però és evident que el més corrent no és filar prim. Sol predominar la urgència i la precipitació i, darrerament, apareix el monstre semàntic de la "no-ficció" que esborra límits i distincions.

En principi sembla difícilment evitable la confusió de les denominacions i els conceptes a propòsit de l'assaig. Sobretot, si tenim presents els condicionaments negatius d'un àmbit cultural petit i sotmès a sistemàtica distorsió. Que siga di-

ARXIU

Amb la publicació dels seus 'Essais', Montaigne va determinar el concepte d'aquesta forma literària.

fícilment evitable, tanmateix, no ha d'implicar que no en siguem conscients i que no tractem d'establir les distincions escaients quan siga convenient de fer-ho.

Les possibilitats de l'assaig són, en principi, il·limitades. Però l'assaig, com a tal, té límits. I, precisament, la consideració dels seus límits seria un bon tema per a un assaig. Que no mancaria, d'altra banda, d'il·lusions precedents.

Gustau Muñoz

Un procés de pensament

L'assaig és una forma literària que pot contenir totes les formes i tots els gèneres; no és una forma closa i estricta sinó que és susceptible d'assolir aquella que la imaginació i els objectius de l'assagista poden donar-li; aquest tret l'aproxima a la literatura, ja que rere l'assaig reconeixem un jo que exposa les seves idees des de la peremptorietat i la contingència de la seva pròpia persona. L'assaig és obert, ja que nega tot afany de sistema, es deixa emportar per la fantasia subjectiva i es val per si mateix com més s'até a la renúncia de la sistematitza-

ció. Emperò, a la vegada, l'assaig és una forma tancada, ja que hom treballa acuradament en la forma de la seva exposició: la necessitat d'acordar el contingut del que es diu amb la forma en què es diu, crea una exigència formal idèntica a la de l'art per a la qual no hi ha cap model que pugui furnir un exemple, sinó que la forma de l'assaig sorgeix amb la seqüència del pensament i en el desenvolupament de la idea, ja que l'assagista no solament ens mostra els pensaments sinó que exposa el mateix procés del pensament. **Antoni Marí**

L'assaig i el retorn de la filosofia

J. M. Terricabras i X. Antich, filòsofs i catedràtic l'un i professor l'altre de la UG, defineixen l'assaig com un estil de pensament a més de reflexionar sobre l'estat actual de l'assaig català.

El gener de 1996, el *Magazine littéraire* destacava en portada: "*Philosophie, la nouvelle passion*".

Ja en l'interior, analitzava un fenomen general a l'Europa de les lletres: es produïa un retorn als llibres de pensament. No pas només a la filosofia entesa com un saber científic, sinó a aquella dimensió de la filosofia que hom considera un *essai*, una temptativa de pensar la perplexitat amb la intenció d'enriquir la consciència de la nostra ubicació en el món.

El retorn de la filosofia, al meu judici, il·lustra a bastament l'estat actual de l'assaig. Un territori sovint empantanegat entre els extrems dels refregits pseudoerudits amb pretensions divulgatives i la indefinició de la no-ficció. *Assaig* és experiment: el laboratori on les

certeses són sotmeses al bistrú del dubte. Certament, no hi ha assaig sense voluntat de compartir a través de l'escriptura una mateixa perplexitat, però això, en sentit estricto, només és possible sense apel·lar als pre-coneixements establerts pels diferents sabers. L'assaig es dirigeix a la intel·ligència, no pas als nostres coneixements. I, a més, té a veure, amb una certa actitud: la de posar en el llibre el mateix desplegament de l'exercici de pensar. Dit altrament: allò que distingeix un *assaig* d'un *estudi* és la possibilitat que el lector pugui interrogar-se sobre allò que els "fets" tenen a veure amb la seva "vida". L'assaig és l'espai propi de la república de les idees.

El panorama de l'assaig en català, sense ser molt fèrtil, produeix, de tant en tant, materials dignes per a la reflexió. Ara bé, tampoc no

hi ha massa motius per a l'alegria. Curiosament, es mostra més saludable pel que a fa a les traduccions que pel que fa als assaig escrits en català. D'altra banda, el panorama editorial és heterogeni, i no són poques les iniciatives vehiculades a través de col·leccions conscients d'haver d'explotar els seus pocs recursos amb intel·ligència.

En certa manera, com deia Fuster, "l'home és sempre un animal malalt". Per això, "al capdavant, llegir és continuar vivint, i cadascú ho fa a la seva manera". Mentre el pensament únic no esdevingui el narcòtic universal per al neguit del pensament i de la vida, els paisatges de l'assaig continuaran sent el laberint de les nostres incerteses, el territori compartit dels nostres interrogants, la ferida oberta.

Xavier Antich

L'assaig no és un gènere

L'assaig és, per a molts, allò que no se sap on classificar, ni com; és un gènere que busca lloc i que busca autor; són engrunes de calaixos, restes de sèrie, esbossos malgirbats, projectes seriosos avortats, feines de cap de setmana. L'assaig és vist com el gènere pobre, el gènere *light*, és la sarsuela dels gèneres literaris.

Potser la manera millor de canviar aquesta situació no sigui fent esforços voluntariosos però impotents, sinó capgirant el punt de mira: proposo que no considerem l'assaig principalment com un *gènere literari*, ni, és clar, com un sol gènere literari.

L'assaig no és un gènere —com ho poden ser la novel·la, el tractat, la comèdia, la biografia, la poesia èpica o la ciència-

ficció—, sinó que és un estil de pensament, una manera d'abordar la reflexió i el tractament de *qualsevol tema*.

Això, però, no exclou pas, sinó ben al contrari, que cada tipus d'assaig tingui finalment repercussions literàries. Cada forma d'investigació que s'assaja ha de buscar el seu propi nivell de rigor i la forma d'expressió més

adequada. Quan s'escriu assaig, però, s'escriu amb plena consciència de fer una recerca, d'oferir una mirada nova sobre un tema. La mirada, que sempre és limitada, no ha de ser, tanmateix, ni superficial ni irrellevant. Entès així, l'estil de l'assaig no solament és aplicable a totes les temàtiques i a tots els gèneres, sinó que també és absolutament imprescindible. **Josep-Maria Terricabras**

..... NOVELTATS OCTUBRE/NOVEMBRE

LITERATURA

LLUÍS MESSEGUER
Literatura oberta

Col·l. "Biblioteca Serra d'Or", 189.
Publicacions de l'Abadia de
Montserrat. Barcelona, 1997.

Aquesta obra va adreçada a estudiosos i amants de la literatura, prova d'aproximar la metodologia de l'anàlisi del discurs en la història literària i n'examina aspectes actualment rellevants com, entre d'altres, la diversitat de llenguatges o les manifestacions de l'anomenada *cultura popular*.

Data de publicació: 25 d'octubre

LITERATURA

VICENÇ ALTAIÓ
La desconeguda

Col·l. "L'hora del present", 4.
Editorial 314.
València, 1997.

La desconeguda és un assaig sobre l'escriptura en el temps postestructuralista de la mort de l'autor i de l'obra en ple trasbalsament dels gèneres literaris. Vicenç Alaió reflexiona entorn d'aquelles qüestions que marquen el pensament de la fi de segle.

Data de publicació: 25 d'octubre

LITERATURA

DD.AA.
Ausiàs March: textos i contextos

A cura de Rafael Alemany. Col·l. "Biblioteca Sanchis Guarner", 37.
PAM. Barcelona, 1997.

Aquesta setmana s'acaba de publicar un volum sobre Ausiàs March que aplega disset aportacions d'especialistes qualificats on s'estudien diversos aspectes de l'obra i del context cultural del poeta que contribueixen a la comprensió d'aquesta personalitat literària.

408 pàgs. 2.500 ptes.

FILOSOFIA

U. ECO I C. M. MARTINI
En què creuen els qui no creuen

Col·l. "Biblioteca universal Empúries", 104. Empúries.
Barcelona, 1997.

Umberto Eco, novel·lista i assagista, i el cardenal Carlo Maria Martini debaten sobre els valors bàsics de l'home contemporani, que necessiten una revisió urgent com són el repte tecnològic, els límits de la vida humana segons la tradició teològica...

Data de publicació: novembre

HISTÒRIA

MIQUEL BATLLORI
La il·lustració

Col·l. "Biblioteca d'estudis i investigacions", 9. Editorial 314.
València, 1997.

Aquest volum reuneix els treballs de Batllori que donen una visió global de la cultura il·lustrada. L'autor ens ensenya a distingir diversos graus i períodes de permeabilitat de l'esperit il·lustrat per tal d'entendre les diverses mentalitats que conviuen en el segle XVIII europeu.

Data de publicació: novembre

COMUNICACIÓ

PIERRE BOUDIEU
Sobre la televisió

Col·l. "Llibres a l'abast", 309.
Edicions 62.
Barcelona, 1997.

Aquest llibre aplega dues lliçons de Boudieu al Collège de France que analitzen els coneixements en la recerca de la televisió. La primera estudia la censura a la televisió i la segona les diferents alteracions que ha provocat la petita pantalla sobre l'art, la filosofia o la política.

Data de publicació: 25 d'octubre

COMUNICACIÓ

A. BRESSAND I CATHERINE
El planeta relacional

Col·l. "La Mirada", 6. Proa.
Barcelona, 1997.

Aquest estudi intenta relacionar les autopistes de la informació o del ciberspai amb una mirada nova sobre el mercat, l'empresa, el final del treball assalariat, la protecció de la vida privada o el diàleg Nord-Sud. En definitiva, intenta superar el vell cisma entre tècnica i societat.

Data de publicació: 25 d'octubre

SOCIOLINGÜÍSTICA

ANTONI M. BADIA
La franja de la franja

Col·l. "Biblioteca Universal Empúries", 102. Empúries.
Barcelona, 1997.

Aquest llibre pretén introduir el lector en el que és i ha estat el benasquès, dialecte del català de transició cap a l'aragonès. L'autor analitza el procés de substitució avançat que pateix la llengua parlada a la vall de Benasc. Aquest volum inclou a més un diccionari català-benasquès.

Data de publicació: 1 de novembre

SOCIOLINGÜÍSTICA

TONI MOLLÀ
Política i planificació lingüístiques

Col·l. "Lectures de sociolingüística", 1. Bromera.
Alzira, 1997.

Aquest volum aplega les actes de les Jornades de Sociolingüística dels anys 1992, 1993, 1994 i 1995 organitzades per l'Ajuntament d'Alcoi. Tracten la investigació social de la llengua i les estratègies de política i planificació lingüística.

Data de publicació: 25 d'octubre

"L'integrisme és com el feixisme a Europa"

El sociòleg alemany Detlev Claussen participa aquests dies a València en el III Congrés sobre el Pensament. En aquesta entrevista, analitza el rerefons dels conflictes socials i polítics actuals.

Encara no hi ha una teoria que posi en qüestió l'actual noció d'estat. Estem situats en l'època de les fragmentacions de minories, de les reivindicacions de minories nacionalistes, ètniques i lingüístiques, d'una deficient redistribució de la riquesa i de les violacions constants dels drets humans. El marc polític actual ens dona a conèixer les noves exigències d'autodeterminació culturals en base als diferents conflictes existents.

Per comprendre més bé l'evolució de la societat cal analitzar els esdeveniments polítics, econòmics i culturals que saturen l'actualitat. Ens qüestionem doncs els conflictes amb el professor Detlev Claussen, sociòleg, filòsof i polític i actualment professor de Sociologia a la Universitat d'Hannover. Entre les seves obres destaquen *Abschied von gestern-Kri-*

ta és un mer producte de la mateixa modernitat. Per tant, la qüestió de la multiculturalitat és un bon exemple: es tracta d'una ideologia, no és cap concepte analític, sinó sintètic, que divideix l'opinió. D'una part alguns volen aconseguir-la malgrat que no existeix encara, i de l'altra, hi ha d'altres que no accepten la seva realitat perquè no la volen així. Socialment considero aquest problema al contrari, des del punt de vista de la monocultura. Monocultura és allò que ja he dit abans: la destrucció de la capacitat del record, és a dir, la destrucció del passat amb el refús del que és nou. La monocultura no vol saber res del que és realment nou. Al contrari, prefereix etiquetar de nou les coses que ja hi són, perquè té por del que és nou. El present sols és comprensible des del record del passat. Hem de conèixer la gènesi del present per guanyar de nou una dimensió

històrica. Sota dimensió històrica entenc no quelcom metafísic, sinó la lectura del potencial del present en el sentit d'un potencial de llibertat. El concepte de multiculturalitat no té el mateix significat als Estats Units que a Alemanya, i també és diferent a Espanya i al Canadà. Jo sempre ho he comparat amb un contenidor, com exemple d'un concepte buit on tothom pot llençar tots els seus problemes.

—És possible desenvolupar una teoria de la democràcia que sigui justa amb els drets universals i amb l'acceptació de la diversitat?

—Personalment considero les teories positives, com són les teories democràtiques, les referides a la multiculturalitat i les comunitaristes, com una moda de conceptes buits i abstractes. Considero molt més important analitzar els interessos concrets i les necessitats socials des d'una teoria crítica, que des de qualsevol teoria positiva de si ho tracten apològicament els problemes com si ho féssim des d'un podi teòric inventat. És a dir, si d'una part intentem analitzar críticament la societat i determinats problemes i, de l'altra, articulem de manera oberta

"El concepte d'identitat s'ha convertit avui dia en un fort concepte de poder polític."

Soldats de la 101 Brigada de l'armada croata entrant en Susedgrad.

tische Theorie heute (Teoria crítica avui), *Grenzen der Aufklärung. Die gesellschaftlichen Genese der modernen Antisemitismus i Was heißt Rassismus?*

—Com interpreta vostè la idea moderna d'unir els conceptes de crítica i llibertat a l'arribada de la fi de segle front a la multiculturalitat d'avui dia?

—El problema de la modernitat és que la seva tradició està massa destruïda per la pèrdua del record al passat, millor dit, per la destrucció del passat. El record i la pèrdua de la memòria històrica constitueix el problema central d'avui i, malgrat l'intent de la postmodernitat, sols podem afirmar que aques-

els nostres propis interessos, la solució no podrà donar-la una teoria sinó senzillament el discurs polític. És aquest discurs el que pot donar solució als conflictes socials i no, com ja he dit, cap teoria positiva. Per tant, al meu parer, una teoria crítica necessita una psicologia social que analitzi els canvis socials també des del mateix individu, per no caure en l'error dels grans conceptes, que, al cap i a la fi, no són altra cosa que conceptes de contenidor que fan renèixer els elements nacionals, ètnics i d'altra mena en la teoria, sense una primera mediació amb l'individu. Per exemple, es diu que l'experiència ètnica pròpia és una experiència col·lectiva. El mateix passa amb el concepte d'identitat, que s'ha convertit avui dia en un fort concepte de poder polític. Com una espècie de xip que es té a la butxaca i que es posa damunt la taula quan es necessita, i sobre el qual no es pot discutir, fet que implica una violència. És un concepte molt perillós que no pot posar-se en dubte per ser considerat, erròniament, com l'última màxima que mai pot ser discutida. Perquè la consciència cultural pertany sempre a l'acció comunicativa amb els altres; si no, estaríem parlant de la reducció xovinista de la consciència en considerar més important parlar sobre mi mateix que no sobre el món. Hem de qüestionar-nos, doncs, constantment què significa el concepte d'identitat i què volem expressar realment quan l'utilitzem en el discurs polític.

—Com s'articula un nou pensament sobre la política des de la teoria crítica que vostè defensa (a diferència de l'heretada per Jürgen Habermas), perquè sigui adequada a les noves exigències de defensa de la llibertat, el respecte i la tolerància?

—Penso que la teoria crítica defensada per Habermas i els seus successors ha anat massa de pressa, ja que contradiu la teoria crítica original dels seus impulsors, com foren Adorno i Horkheimer, quan consideren la teoria de l'acció comunicativa com una teoria positiva. Al contrari, jo continuo amb els impulsos originals de la teoria crítica dels que van ser els meus mestres a Frankfurt, Adorno i Horkheimer, i intento dir coses molt més útils en lloc de desen-

volupar una teoria positiva per analitzar la societat del present. No es tracta d'utilitzar paraules com respecte, tolerància i altres, que no és més que una prèdica secular, sinó analitzar el que realment ocorre en la societat. És a dir, senzillament, exercir la tasca de teòric crític.

—Si fem ús, com diu vostè, de l'exercici crític, parlem doncs dels conflictes socials més importants d'aquests moments. En primer lloc, com creu vostè

"Els anomenats intel·lectuals juguen també un paper en la discussió teatral sobre els conflictes, encara que realment hi tinguin poc interès."

Idioma i prejudici

Rafael L. Ninvoles

Rafael L. Ninvoles fou capdavanter a indagar en el camp de la planificació lingüística, i a bastir una teoria sobre drets lingüístics. I ningú com ell ha reflexionat d'una manera tan metòdica sobre els conceptes de conflicte lingüístic i de diglòssia.

Editorial 3i4
"Quaderns", 50

La secta dels suïcides

Jordi Querol

La secta dels genetistes ofereix riquesa i felicitat a tothom. La seua originalitat està, però, en el fet que els membres han de suïcidar-se i prèviament llegir els seus diners a la secta, que els farà ressuscitar cinc-cents anys més tard.

Editorial 3i4
"El Grill", 46

La barraca

Vicent Blasco Ibàñez

Aquest volum aplega dos noms emblemàtics de la nostra cultura: el Blasco Ibàñez més verista i popular, i una traducció impecable —publicada el 1927— d'un dels homes de lletres més combatius del país: Miquel Duran de València.

Editorial 3i4
"Llibres Clau", 19

ARXIU / EFE

Dones algerianes amb pòsters de Sheikh Maffhoud Nahnah, líder del més gran partit islamista.

que és possible que els europeus se sentissin en perill per la guerra del Golf Pèrsic (1990-1991) i, en canvi, ignoressin com un conflicte llunyà i tribal, una guerra que succeïa a dues hores de vol de Barcelona, Frankfurt o Roma, com va ser la guerra dels Balcans?

—Penso que el que va ocórrer en la guerra del Golf no fou una qüestió sobre la realitat, sinó una qüestió sobre les pors. La reacció de l'opinió pública fou una conseqüència temporal. Es tractava de la qüestió del bé i del mal, on la gent no podia adoptar una postura pacifista ni bel·licista, perquè senzillament els mitjans de comunicació van donar a l'opinió pública una visió manipulada de la realitat. Per tant, la qüestió sobre el bé i el mal en la guerra dels Balcans, com a segona conseqüència, ja no va funcionar perquè la mateixa opinió pública va perdre interès en el conflicte real. Però ningú no es va interessar sincerament per la realitat social del conflicte, ni l'elit europea que n'informava ni l'espectador. En especial es va perdre l'interès de la societat multinacional que es defensava en aquest conflicte, igual com va passar a l'ex-Unió Soviètica amb el conflicte de Txexènia, on tant els informadors com els polítics no tenien cap idea del que passava. Desgraciadament els anomenats "intel·lectuals" juguen també un paper en la discussió teatral sobre els conflictes, encara que realment hi tinguin poc interès, per la qual cosa el reconeixement d'aquests conflictes en l'espai públic és confús. La famosa frase del "silenci dels intel·lectuals" que tant

s'utilitza avui, no és certa. Els intel·lectuals d'avui són més xerraires que mai i això comporta que discuteixin sobre coses de les quals no tenen ni idea, i el millor exemple és la guerra dels Balcans. La gent no sabia realment perquè s'hi lluitava, els pacifistes d'ahir es convertiren en una nit en militars especialitzats, sense saber com agafar correctament un arma. En aquestes condicions van discutir els intel·lectuals sobre l'homogeneïtat ètnica a Sèrbia o Croàcia, sense aprofundir en el conflicte. Acceptar l'homogeneïtat ètnica és acceptar una condició de conflicte per al futur. El món es constitueix de tensions semblants que excusen una ideologia, però la societat mai pot funcionar com una cosa homogènia sinó per determinats interessos. En conclusió, penso que l'articulació d'interessos vitals en base al concepte d'identitats o altres conceptes, com la diferència, cauen en el desert del buit i la destrucció. Es tracta doncs de la utopia de poder ser diferent sense la por de què Adorno parlava en *Minima Moralia*.

—La zona mediterrània d'Àfrica es veu encara com un tot on conflueix la situació política i econòmica dels països del Magrib, Marroc, Algèria, Líbia, Tunísia i Egipte. En quin context creu vostè que hem d'entendre la situació actual d'auge de l'integrisme religiós?

—L'integrisme, tal i com es manifesta per exemple a Algèria, és una reacció contra la modernització, comparable amb el feixisme a Europa. No es tracta d'un "ser diferent" legítim, de la diversitat. L'integrisme se serveix de mitjans moderns, és a dir, justificar uns fets mitjançant una tradició que realment no és així, mitjançant una tradició destruïda, per la qual cosa l'integrisme és una força destructora de la modernitat. Però la modernització és també un concepte massa general: qui pot afirmar que es manifesta en

una política concreta?; o qui pot afirmar-la des de l'enriquiment d'una elit minoritària? Qui pot dir que tot això ha de ser realment així? No és més que una excusa barata amagada sota les paraules de modernització o globalització. Des del punt de vista polític, la majoria dels moviments integristes són noves elits que articulen discursos per mobilitzar les masses, com passa a l'Iran. La meua tesi és que la modernització produeix l'integrisme religiós com un producte més, és a dir, l'integrisme és una forma de competència global d'elit on els interessos d'uns pocs són implantats sobre els interessos de la majoria.

"El silenci dels intel·lectuals no és cert: els intel·lectuals d'avui són més xerraires que mai, i per això discuteixen sobre coses de les quals no tenen cap idea. El millor exemple és la guerra dels Balcans."

Eva Sòria

De l'assaig a la llibertat

El professor de literatura comparada de la Universitat Autònoma de Barcelona Antoni Martí analitza la recerca de la llibertat de Fuster i Pla a través dels seus escrits.

En un text de l'any 1927, Josep Pla afirmava: "Tot intel·lectual (...) és sempre per definició un creador de llibertat. I bé, la llibertat es crea essent lliure." Gairebé trenta anys més tard, en una anotació del seu *Diari* de 1956, Joan Fuster sembla defensar una posició ben semblant, quan escriu: "Només si té garantida la seva llibertat (...) l'home de lletres es creu en possibilitat de continuar sent home de lletres. (...) Sense llibertat no hi ha per a ell possibilitat de responsabilitzar-se davant els problemes, ni hi ha possibilitat de literatura." No pot passar desapercibuda aquesta coincidència: tots dos vinculen la possibilitat de la literatura a la llibertat, i la possibilitat de llibertat a la literatura.

Pla i Fuster conceben la identitat com una qüestió de paper: allò que com a individus seran, serà allò que arribin a escriure, i la llibertat de què disposaran serà la llibertat que aconseguixin construir amb les paraules. És perfectament recognoscible l'empremta de Montaigne en aquesta idea. Tots tres tenen una idea molt precisa de la insignificant posició que l'home ocupa en la terra.

L'escriptura inaugurada per Montaigne se situa entre les coses i els dies i es resol entre les coses i les paraules. I ho fa com a conseqüència d'una greu crisi en què la signatura sent amenaçada la seva integritat, i es replega sobre ella mateixa. Crec que les dates en què Pla i Fuster comencen a escriure

són igualment problemàtiques, impliquen una mateixa tensió entre l'individu i la desastrosa societat que els envolta. L'assaig, doncs, sorgeix com un intent de preservar la integritat, la solidesa, enfront d'un món que a cada instant sembla perdre-la. I aquest esforç per preservar la integritat es formula en l'escriptura diària. Els escrits diaris de Pla i Fuster, com els de Montaigne assagen la mesura de la seva mirada a través de la mirada de les coses. Per això, la veritat serà un plec íntim, invisible, que l'escriptura conté sense amagar-la. No la diu, però la pronuncia a cada frase. I aquesta veritat és fragmentària i inestable, com la realitat. Aquest és el destí de tot assagista: recollir fragments de realitat, reordenar-los, fer amb ells un lloc on recolzar-se. D'aquí que Fuster entengui, per a Pla i per a si mateix, l'addició de successius fragments com un sinuós i tanmateix ben travat itinerari d'una sola peripècia intel·lectual. Examinar-se la consciència: escriure-la.

En Pla, Fuster troba forces per a acarar el que en el seu *Diari* anomena "la resistència inflexible que el literat hauria d'alçar enfront dels requeriments (...) amenaçadors de la societat, per tal de mantenir (...) tant els seus punts de vista doctrinals, i els judicis inherents, com el dret que té a sustentar-los, i tot això, a costa del que fos i dins la més estricta coherència ètica i psicològica." Fuster, amb Pla, descobreix la literatura com a acte ètic. És a dir, Pla i Fuster ens mostren la possibilitat de construir la llibertat

amb les paraules. Perquè l'assaig és el gènere literari més lliure.

La nostra societat literària sempre s'ha queixat de no tenir una novel·la en què mirar-se i reconèixer-se. En la meua opinió, aquesta queixa podria haver tingut sentit el segle passat, però, pel que fa al present, cada vegada estic més convençut que són les escriptures de caràcter assagístic i vinculades

ARXIU

a les literatures del jo les que desenvolupen aquell paper. Són les literatures assagístiques les que sustenten el pensament contemporani, i és la literatura del jo la que ancora l'individu en una realitat en transformació. És en aquest sentit que considero Pla i Fuster els fonaments de l'assaig català contemporani. A través de l'escriptura dels dies, l'assaig es configurarà com la construcció de la pròpia llibertat de continuar escrivint, encara que només sigui per sustentar un fragment d'esperança pel qual despertar-se l'endemà.

Dos grans escriptors de la literatura catalana, Joan Fuster i Josep Pla, a través dels seus assaigs ens mostren la possibilitat de construir la llibertat amb les paraules.

Antoni Martí

Cicciolina: "Vaig ser una revolucionària"

Cicciolina va ser la gran homenatjada del recent V Festival Internacional de Cinema Eròtic de Barcelona. L'actriu porno italiana explica per a EL TEMPS quins són els seus darrers projectes professionals després del seu decebor pas pel món de la política.

Reivindicada per uns com la incombustible reina del porno europeu de mitjan anys 80, i per uns altres com una icona pop a l'alçada del pot de sopa Campbell's d'Andy Warhol, Cicciolina, hongaresa de naixement (Budapest, 1955), és un fenomen social de dimensions considerables. Des que el 1973 debutà en un polèmic programa radiofònic nocturn des d'on adoctrinava sexualment els seus oïdors, ha fet de la provocació i de l'obsenitat una bandera per combatre la falsa moralitat i la hipocresia.

Convertida en defensora de la llibertat sexual, Cicciolina, de nom Illona Staller, fou una de les primeres actrius italianes a apuntar-se al cinema de pit i cuixa i als *strip-tease* públics a final dels 70, cosa per la qual fou condemnada en algunes ocasions per la justícia.

S'estrenà en el porno el 1985 i va arribar a interpretar més d'una dotzena de films per a adults, de títols tan explícits com *L'orgia atòmica*, *Stripp Sex*, *Telephone Love* o *Les provocacions d'Eva*, tot i que aconseguí el seu major colp d'efecte el 1987, quan fou elegida diputada en representació del Partit Radical Italià, amb vint mil vots.

—Què té d'eròtic la política?

—Lamentablement, el poc erotisme que tenia l'ha acabat perdent.

L'erotisme és una cosa bonica i natural, però la política, sobretot últimament, s'ha tornat corrupta i decadent. Estrany és el dia que no llegim als diaris un nou escàndol de corrupció, tant a Itàlia com a Espanya i a la resta de països del món. La política s'ha tornat dura i implacable, i els polítics es deixen seduir, sí, però per la corrupció.

—I vostè no dubtà gens a entrar en eixe món polític decadent.

—Sí, però tenia les idees clares i volia lluitar per causes justes i nobles en bé de la societat, proposant al ministre de Sanitat plans per a una correcta informació sexual a les escoles... Durant la meua estada al Parlament vaig procurar que es prestara especial atenció als problemes que afectaven el carrer: socials,

ambientals, sexuals... de qualsevol gènere. He estat una dona que ha lluitat per coses que fins en aquell moment eren viltigudes, o poc menys. Estic molt orgullosa del que vaig fer en aquell moment i crec que ningú no pot tirar-me res a la cara.

—Però se serví de la seua condició d'estrella porno per als seus fins...

—Sí, però a fi d'obtenir més repercussió en els mitjans informatius. Vaig ser una autèntica revolucionària que va lluitar per la llibertat en una època en què a Itàlia hi havia problemes.

—Quina faena li resultava més dura, la pornografia o la política?

—La pornografia, sens dubte. Rodar resultava molt esgotador. Algunes escenes duraven més de cinc hores. També són molt extenuants els *shows* eròtics en les sales de ball, perquè els fans demanen molt i cal donar-se a fons. En política també es treballa —jo ho feia—, però tot va a un ritme molt més assossegat.

—Vostè, que en el Parlament defensava una educació sexual adequada, en els seus films X rarament utilitzava preservatius.

—Si he de ser sincera, crec que la gent que vivim del porno estem més segurs de no contraure malalties venèries que la resta de persones, incloses els actors de cinema "normal". Ací tens els exemples de Freddy Mercury o de Rock Hudson. Els actors porno, abans i encara més en l'actualitat, mantenim uns controls sanitaris periòdics molt rígids, i els qui no presenten

"L'erotisme és una cosa bonica i natural, però la política, sobretot últimament, s'ha tornat corrupta i decadent. Estrany és el dia que no llegim als diaris un nou escàndol de corrupció, tant a Itàlia com a Espanya i a la resta dels països del món."

el test de la sida degudament posat al dia, no poden rodar.

—Vostè fou una de les últimes actrius a treballar amb el mític John Holmes ("l'home de la tercera cama", com li deien) abans de morir, quin record en guarda?

—La veritat és que no és una cosa de què em puga alegrar. Vaig treballar amb ell en un parell d'ocasions en 1986, però ja es trobava molt malalt, es notava molt cansat. A penes dos anys després va morir. Jo crec que s'hauria d'haver retirat abans, quan va saber que estava malament. De totes maneres, preferisc recordar-lo com el rei del porno que va ser.

—També estigué tres anys casada amb el controvertit artista Jeff Koons. [La setmana passada, ETA pretenia col·locar granades de mà en la seua estàtua floral Puppy en forma de gos, que decora l'explana-da exterior del museu Guggenheim de Bilbao; finalment, l'atemptat va ser frustrat.]

—Eixe és un període de la meua vida del qual preferisc no parlar. Tots dos acabarem molt malament, ens separarem i ara tenim un fill que hem de protegir perquè no patisca per les nostres disputes. Koons s'aprofita de la meua condició d'estrella porno per revaloritzar les seues obres. Però ja et dic, preferisc no parlar-ne.

—Fa poc va viatjar al Brasil per rodar-hi una tele-novel·la, com va anar l'experiència?

—Bé, molt bé. Es titula *Xica da silva* i és una tirallonga típica de les que s'emeten a l'hora de dinar. Fou agradable, perquè vam rodar a Califòrnia: Los Angeles... Ambientada fa molt anys, hi faig el paper d'una princesa molt bella que viatja per diversos països ajudant les persones necessitades. S'han esforçat molt en la recreació de l'època, tant en el vestuari com en els decorats.

—Què opina de l'auge que experimenta la dreta a tot Europa? No pot ser perjudicial per a la pornografia, que podrien arribar fins i tot a prohibir?

—Seria terrible que ningú tinguera poder suficient per a prohibir res a la gent, siga pornografia, llibertat d'expressió o qualsevol altra cosa. Pense que tots som prou adults per a saber què és bo i què és dolent sen-

se que ningú haja de prohibir-nos res. De totes maneres, prohibint l'erotisme, l'única cosa que aconseguiran serà suscitar més d'interès entre la gent. No falla, quan una cosa és prohibida, el consum es dispara.

—Ara que moltes dones dirigeixen porno, s'anima a convertir-se en directora de cinema X?

—Fins ara no m'havia passat pel cap, tot i que també és cert que ningú no m'ha ofert res encara. Qui sap. De moment pense continuar dedicant-me en cos i ànima a les meues actuacions en directe.

Manuel Valencia

Cicciolina durant una conferència de premsa al V Festival de Cinema Eròtic de Barcelona: "De moment pense continuar dedicant-me en cos i ànima a les actuacions en directe."

APLEC DEL PUIG

darrer diumenge d'octubre, a la muntanyeta de la "Patà"
a partir de les 11 hores

L'AUTONOMIA NO SERVEIX, INDEPENDÈNCIA!

- Parlaments
- Parades
- Paelles

- Homenatge a Joan Coromines
- Animació infantil
- Ball amb Urbàia Rurana

MLPSAN

Quina estratègia davant l'euro

Amb el cicle de conferències 'L'euro i l'empresa', la Cambra de Barcelona vol informar els empresaris de les conseqüències de l'arribada de l'euro i les estratègies que hauran d'adoptar davant l'arribada de la moneda única.

Director: A l'hora de tocar els assumptes relacionats amb els diners, qui creu més la gent?

Cap 1: Clarament, els agents econòmics que té més a prop.

Cap 2: Els bancs i les empreses.

Director: Per tant, això vol dir que nosaltres, els empresaris, som els que dirigirem fonamentalment la posta a punt de l'euro.

Cap 2: Doncs ja cal que ens preparem!

Aquesta conversa no és pas treta de la realitat, tot i que és força versemblant. Es tracta d'una escenificació que planteja el paper crucial de les empreses en l'adopció de l'euro per la societat. Aquesta petita escenificació apareix en el marc d'un cicle de conferències que es desenvolupa des del mes de setembre, i que durarà fins el desembre, amb aquest títol genèric: "L'euro i l'empresa" en algunes ciutats on la Cambra té delegacions.

Aquest cicle s'inscriu en la campanya "Avançant cap a l'euro" que la Cambra de Comerç duu a terme per divulgar l'arribada irreversible de la nova divisa europea.

La introducció d'un element teatral és força útil. D'una banda, aconsegueix que els assistents s'informin d'una manera viva de tot el que és essencial. I, a més, els estimula a plantejar tots els dubtes sobre el tema, per petits o poc transcendents que puguin semblar.

Conferenciant experts

Pel que fa al conjunt de l'acte, té una durada aproximada de dues hores i consta d'una estructura molt similar en tots els casos: recepció dels participants, presentació a càrrec del presi-

dent del consell de la delegació de la Cambra i el diàleg reproduït al començament.

Després arriba el punt central que és una conferència a càrrec d'un expert en l'euro. De fet, aquest expert és un membre del GRUPEURO, una xarxa de conferenciant especialitzats en la Unió Econòmica i Monetària (UEM), formada per professionals de sectors diversos, que han estat invitats a participar en la divulgació de la nova mo-

Del setembre al desembre la Cambra acosta a unes quantes ciutats catalanes informació bàsica sobre l'euro, que serà de gran utilitat per a l'estratègia empresarial.

neda per la Comissió Europea. Finalment, l'acte es clou amb un col·loqui.

Igualada, el 15 de setembre, Vic, el 30 i Badalona, l'1 d'octubre, són de moment les ciutats catalanes on ja s'han escaigut les conferències del cicle "L'euro i l'empresa". D'aquí a final d'any se sumaran a la llista Mataró, Sant Feliu de Llobregat, Vilanova i la Geltrú, Vilafranca del Penedès, Granollers i Berga. L'objectiu és d'acostar tant com sigui possible la informació a l'ampli teixit empresarial d'aquestes ciutats.

1998: any clau

L'any que ve serà crucial per a l'euro. Cap al mes de maig se sabrà quins països entraran des de bell principi a la Unió Econòmica i Monetària i tot sembla indicar per ara que l'estat espanyol en serà un. Al llarg de l'any anirà apareixent de manera progressiva tota la legislació que regularà l'ús de l'euro. Finalment, abans d'acabar el 1998 s'hauran establert els tipus de conversió de totes les monedes a l'euro. Sobre aquest punt cal remarcar que, tot i que encara no se saben els criteris que determinaran aquestes conversions, és improbable que s'allunyin gaire significativament de les actuals.

Quan s'ha d'adoptar l'euro?

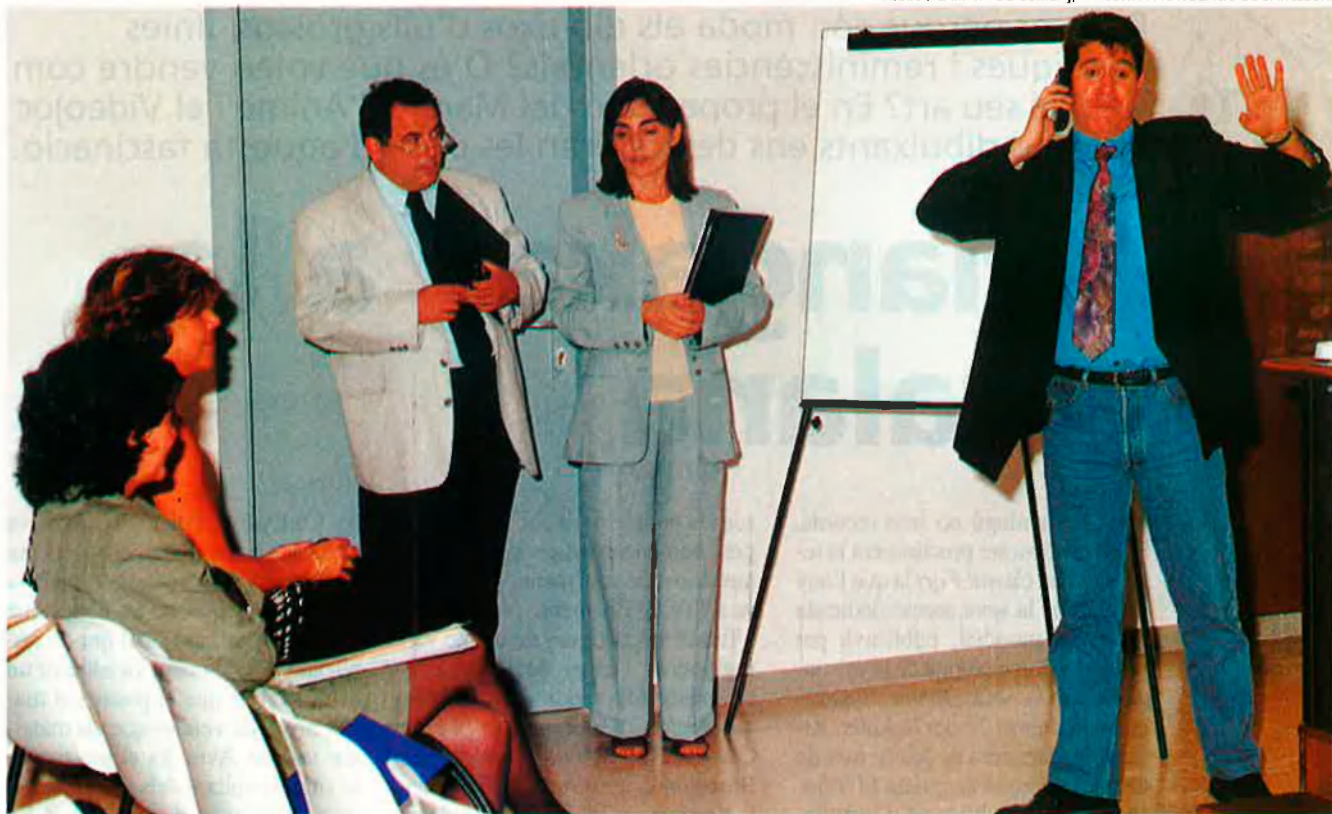
Entre l'1 de gener del 1999 i el 31 de desembre del 2001 s'obre un període transitori abans de la implantació definitiva de l'euro. En aquest període les empreses hauran de decidir en quin moment efectuaran el trànsit de la peseta a l'euro.

És important de precisar que fer al trànsit a l'euro no significa fer pagaments en efectiu amb la nova moneda —els bitllets i monedes no seran disponibles fins després d'aquest període—. Del que es tracta quan es parla d'adoptar l'euro en aquest moment és de posar preus, d'emetre factures i albarans i de tenir els comptes expressats en euros.

Les empreses poden optar, com dèiem, per dues estratègies: la de l'anticipar-se en l'adopció de l'euro o la d'esperar.

Totes dues opcions tenen avantatges i inconvenients que cal sospesar degudament.

Alguns dels avantatges que pot oferir l'estratègia d'anticipar-se són, per

exemple, el de reduir els costos d'ajustament i el de millorar i simplificar les funcions financeres. A més a més, l'adopció total o parcial de l'euro facilitarà els intercanvis amb els països de la zona euro perquè les variacions dels tipus de canvi se suprimiran i la transparència dels preus millorarà. Aquesta opció és molt aconsellable a totes aquelles companyies que tinguin de clients multinacionals i és força recomanable a les empreses amb una activitat comercial internacional significativa.

L'estratègia d'esperar permetrà a les empreses que la segueixin de beneficiar-se de l'experiència dels altres. En canvi, el procés de conversió pot ser, en aquesta opció, més difícil, sobretot a mesura que vagi passant el temps. Per exemple, conforme s'acotin les dades previstes per a la implantació definitiva de l'euro hi ha un risc de saturació en les empreses d'informàtica que hauran de posar a punt els nous programes.

Aquesta estratègia sembla especialment adequada per a aquelles empreses que tinguin una activitat de proximitat i amb una estructura poc afectada per l'entrada de la moneda única (comerç minorista, construcció, impremtes, res-

taurants i lleure en general). En aquest cas és aconsellable d'esperar a la data en què l'adopció de l'euro sigui obligatòria.

Oportunitat única

Segui quina sigui l'estratègia més adequada en cada cas, l'arribada de l'euro és una oportunitat única per a revisar l'organització i el funcionament de l'empresa. El moment del canvi monetari és important per ell mateix, però també perquè es pot aprofitar per adoptar modificacions com ara la racionalització de la gestió de les activitats; l'anàlisi de les amenaces de l'entorn i la competència i la definició de les forces i de les febleses de l'empresa.

En tot cas, abans de tirar endavant cap

pla estratègic o de prendre cap decisió és imprescindible una bona informació. És per això que la tasca de la Cambra a través de la campanya "Avançant cap a l'euro" pot ser molt útil en aquest sentit. I per a aquells qui necessitin dades de manera immediata les Cambres catalanes tenen, a més a més, una pàgina electrònica sobre l'euro a l'adreça següent: www.cambrescat.es.

Albert Punsola

**Cambra Oficial
de Comerç
Indústria i Navegació
de Barcelona**

PRÒXIMES CONFERÈNCIES SOBRE L'EURO A LES DELEGACIONS DE LA CAMBRA

- Mataró**, 4 de novembre. Tel. 796 46 01
- Sant Feliu del Llobregat**, 6 de novembre. Tel. 666 48 09
- Vilafranca del Penedès**, 7 de novembre. Tel. 890 07 66
- Vilanova i la Geltrú**, 7 de novembre. Tel. 814 08 75
- Granollers**, 27 de novembre. Tel. 879 03 18
- Berga**, 4 de desembre. Tel. 821 19 03

Deu ser perquè són moda els dibuixos d'ulls grossos, línies cinètiques i reminiscències orientals? O és que volen vendre com sigui el seu art? En el proper Saló del Manga, l'Anime i el Videojoc els nous dibuixants ens descobriran les claus d'aquesta fascinació.

"Mangaka" a la catalana

Potser ningú no se'n recorda, però va ser precisament la revista *Cavall Fort* la que l'any 1969, dins la seva secció dedicada al còmic mundial, publicava per primer cop una pàgina de còmic japonès de la sèrie *Tonda Haneko*, creada els anys 20 per Rakuten Kitazawa. Hagueren de passar més de deu anys perquè la revista *El Víbora* encetés la publicació d'histories curtes de *gekiga* (l'equivalent dramàtic del *manga*) i, tres anys més, perquè al III Saló del Còmic de Barcelona aparegués un petit estand de l'editorial Kodansha que intentava donar a conèixer els seus productes.

Enmig d'aquesta escassetat, ningú no sap com és que a TV3 se'ls va acudir d'arriscar-se a emetre, al començament de 1990, una sèrie destinada en teoria al públic infantil, però que aviat va provocar enceses discussions sobre la seva aparent innocència. *Bola de drac*, la sèrie estrella d'Akira Toriyama, va ser un fenomen de masses que, a mesura que s'emetia per televisió, es convertia en una bola de neu impossible d'aturar. Arran de l'èxit del *merchandising* negre que va proliferar, Planeta-DeAgostini decideix treure la sèrie original en dues de les llengües que l'havien fet famosa entre els televidents: català i espanyol. Mai una editorial no havia estat tan segura del públic potencial amb què podia comptar, no solament als Països Catalans sinó a tot l'estat, i mai no s'haurien arriscat si no haguessin previst una resposta massiva. Això va ser tan sols la punta de l'iceberg, el tret de

sortida perquè molt poc temps després comencessin a sorgir còmics japonesos de tota mena: des d'*Akira* a *Crying Freeman*.

També les botigues de còmic van multiplicar l'espai dedicat exclusivament a la venda de productes relacionats amb el *manga*: Norma Còmics, Continuarà o Antifaz a Barcelona; Futurama, Imágenes i Krypton a València; Ateneo a

Alacant, Dos de Piques a Manresa, o Tot O-Jox a Mataró, entre altres. Fins arribar al punt àlgid que significà la celebració del I Saló del Manga, l'Anime i el Videojoc a Barcelona. Una iniciativa que ara fa dos anys va idear Ficomic, l'empresa que porta la celebració anual del Saló del Còmic, i encara que engegaren amb força èxit, el temps ha posat les coses a lloc: ni totes les sèries de *manga* són bones, ni tot el còmic japonès és enlluernador.

Les biblies dels addictes al "manga". L'aparició de *Neko*, el 1994, i el posterior creixement que ha tingut han transcorregut paral·lels al desenvolupament del *manga* a casa nostra. Sorgida per iniciativa

de Camaleón Ediciones, la seva història va començar quan encara es deia *Tsuzu* i pretenia, a manera de *fanzine*, parlar de les sèries que feien furor al Japó i del que es publicaria. Ràpidament va adquirir un èxit increïble que la posava al mateix nivell de vendes que els mateixos *manga*. Avui dia el seu tiratge se situa al voltant dels 4.000 exemplars, i mil més si a la portada i a l'interior es parla de *Bola de drac*. De l'editorial Camaleón han sortit projectes i idees que, alguns, han aprofitat l'èxit de *Bola de drac*, com va ocórrer amb *Dragon fall*, obra de Hi No Tori Studio o, el que és el mateix, Álvaro López i Nacho Fernández. Aquests dos creadors de *Vitòria*, deformant els arguments i els personatges de la sèrie original, han arribat a crear un producte molt rendible, que es manté en uns nivells més que acceptables, per sobre els 15.000 exemplars mensuals.

També sota el segell de Camaleón va sortir *Ryu*, revista de *manga* de creació autòctona. Per als dibuixants va significar tota una escola i una eina d'experimentació que, a més, els permetia cobrar alhora que publicaven els primers treballs. Per la revista van passar gent com Carlos Olivares, Albert Monteys, Núria Peris o Roke González, que ara treballen en altres editorials i es dediquen a múltiples projectes cadascú per la seva banda. La revista pretenia ser, a més d'una plataforma per a nous dibuixants, una forma de conèixer el *manga* amb diversos autors i estils a la vegada, a imitació dels productes japonesos.

L'èxit de *Neko* va fer que sortissin com a bolets publicacions dedicades a parlar del fenomen *manga* des de tots els angles possibles: *Yoyoku* a València, *Manganic* a Igualada o *Kakrot Nihon* a Sabadell, a més de *Minami* a Madrid i *Otaku*, *Manganime*, *Kabuki*, *Mangazone* o *Kame*, revistes d'àmbit estatal amb una certa regularitat en la seva aparició al mercat.

Sempre disposats a investigar i provar nous mercats, Camaleón ha continuat traient productes de factura *manga* com *Sukebe*, publicació que, com *Ryu*, agrupava diversos autors novells sota una mateixa publicació, aquest cop per fer paròdies eròtiques de sèries molt conegudes. Però el nivell dels dibuixos va decreixer fins obligar l'editorial a cloure la sèrie abans de cremar-la. Això no va desanimar-los, ans al contrari, van parlar amb els millors dibuixants que tenien en nòmina i els van proposar que cadascú fes la seva pròpia sèrie, amb presentació de luxe i tots els mitjans a l'abast. D'aquesta iniciativa van sortir *Hiromi* de Roger Ibàñez, *Boum!* de Carlos Olivares, *Yogore*, la *chica tóxica* de Cho-Pin i Anna Coll, *Zenon* de Mateo Guerrero i *Akuma* de Núria Peris i Roke González. Malgrat la varietat d'estils i arguments, no tots van tenir el mateix nivell d'acceptació.

En aquest moment, un dels pocs autors que es poden permetre el luxe de treure una sèrie amb continuïtat és David Ramírez. Guanyador del I Concurs de *manga* de l'estat espanyol amb l'obra *Mi pequeño Tomoka*, ha anat publicant pàgines i històries curtes en publicacions com *Kame* o *Otaku*, fins arribar a tenir la seva pròpia sèrie: *B3*, una comèdia galàctica esbojarrada amb reminiscències de la primera època de Toriyama, però amb estil propi. Al Japó, on cada setmana una persona pot adquirir la seva ració extra de *manga* a baix preu, els arguments i les temà-

tiques dels còmics són tan variats com pugui imaginar-s'ho el lector. Des del *shojo manga* (per a noies, amb arguments ensucrats i protagonistes eminentment femenines). Fins al *manga* protagonitzat pels *mecha* (robots gegants que es transformen a l'hora de lluitar) o el d'aventures futuristes postapocalíptiques com *Akira* o *Alita*.

L'erotisme ven més. Evidentment, el lector del nostre país no està tan segmentat: només hi ha un tipus de comprador. Les editorials es troben amb veritables problemes a l'hora d'escollir per publicar un gènere o un altre. És per això que alguns editors s'han bolcat de valent cap a un gènere que a primera vista no semblaria gaire recomanable per a infants com l'eròtic, però que a la llarga és el que més tiratge ven.

L'editorial Glénat va decidir des de bon començament apostar pel gènere. En 1994 encarregà el primer *manga* fet per autors de l'estat. Rafael Sousa com a guionista de la sèrie i Javier Sánchez com a dibuixant crearen *Sueños*, basant-se en històries curtes bastant pujades de to. Javier, que sempre havia estat vinculat a la llibreria valenciana de còmic especialitzada en Imágenes, hi va voler presentar aquest primer número que, aviat, es convertí en un èxit de vendes

imprevist. L'encert d'aquests autors va animar l'editorial a provar altres dibuixants de solvència contrastada. D'una banda, José Miguel Álvarez tragué una sèrie curta anomenada *Chichi Squad* i, d'altra, Ismael Ferrer treu *Yoko*. Aquestes sèries han funcionat tan bé, que Glénat vol continuar explotant aquesta mina; ara només falta posar-se d'acord amb els dibuixants, fer-los una oferta que no puguin refusar i, evidentment, que el dibuixant treballi en el temps previst perquè el lector no es perdi entre la sortida d'un número i el següent.

Lògicament, no totes les editorials s'atreveixen a apostar per autors autòctons; Toni Guiral, editor de la línia "Laberinto" de Planeta-DeAgostini, comenta: "Com que no hi ha una escola on s'hagin pogut formar els autors, amb uns hàbits de treball força estables, la producció encara és molt reduïda.

Nosaltres hem de fer una tria bastant selectiva entre tot el material que porten els dibuixants o els autors que ens interessen pel treball que fan". De moment, dins aquesta línia "Laberinto" només ha publicat *Desafío*, obra de Roke González i Carlos Olivares, però de cara a un futur molt proper tenen diversos projectes: *Crónicas de Mesene* seria una obra èpica dins el gènere de capa i espasa feta per Roke i Mateo Guerrero; també en aquesta línia hi haurà *El vuelo de Skhum*, amb guió de Germán García i dibuixos de Núria Peris i Roger Ibàñez, i, en darrer lloc, tenim *Nacional 666*, aventures policíiques amb un acusat de mefistofèlic basada en una idea de Roke i José María Reyes, a més d'una tercera part de *Desafío*.

Guillem Medina

En l'actualitat, hi ha una oferta estable de 'manga' fet al nostre país. Des de l'èxit de *Bola de Drac*, diverses editorials es van llançar a la publicació d'històries *manga*, per bé que la seva acceptació ha estat desigual.

Al cor del Pirineu

Repartida entre dos estats, però unida pel paisatge i la seva forta personalitat, la comarca de la Cerdanya ofereix un atractiu rere un altre.

És curiós com la història s'ha entossudit a fer de la Cerdanya una terra dividida. Primer van ser les disputes entre la monarquia hispànica i França, durant segles, per veure quina de les dues potències es quedava amb aquest antic comtat medieval que van tenir com a conseqüència més destacada la seva divisió entre els dos estats a partir del Tractat dels Pirineus (1659). Després, amb ocasió de la divisió provincial espanyola de 1833, la Cerdanya quedava —administrativament— una part a Lleida i una altra a Girona.

No obstant això la Cerdanya és una comarca amb una gran personalitat per no parlar ja de la sensació d'unitat que transmet la seva bellesa indiscutible. El seu patrimoni

històric i les seves excepcionals instal·lacions hoteleres i de lleure l'han consolidat com un destí enormement atractiu.

Tradicionalment el camí cap la Cerdanya era la collada de Toses però l'obertura del túnel del Cadí el 1984 n'ha facilitat l'accés. Després de travessar aquest túnel, s'arriba a la poderosa plana encerclada d'altres muntanyes i amb una orientació que afavoreix un clima sec i assolellat, on els amants de la verdor poden sentir-se plenament reconfortats.

Puigcerdà

La vila de Puigcerdà va ser fundada pel rei Alfons I en el llunyà 1177, com a capital alternativa a les dificients seues que havia tingut el comtat en els segles precedents.

És una població plena de vitalitat

i que té un petit però encisador nucli antic on val la pena visitar l'església gòtica de sant Domingo, amb les seves pintures murals; la plaça Major porxada i amb casals senyorials o el campanar gòtic de l'antiga església de santa Maria. No es pot deixar Puigcerdà sense haver-se acostat a l'estany. Es tracta d'un llac artificial envoltat de pollancrees on la tercera setmana de cada mes d'agost té lloc la festa de l'estany amb cavalcades i focs artificials. A l'hivern, l'estany es gela i serveix per a activitats com l'hoquei o el patinatge artístic.

L'enclau de Llivia

Cinc quilòmetres després de travessar la frontera francesa, ens trobem amb l'enclau de Llivia. Però la peculiar situació és només un accident de la història i el seu veritable interès es troba en el fet d'haver es-

tat la capital de la Cerdània romana (d'aquí prové el nom Cerdanya) i de posseir un dels museus més curiosos del país: la famosa farmàcia de Llivia. Aquesta és una de les farmàcies més antigues de les conservades a Europa i conserva notables pots i caixes dels segles XVII i XVIII. La vida cultural d'aquesta població té dos moments àlgids: els festivals de música d'agost i de desembre. Llivia conserva també restes de l'antic castell, dalt d'un turó, que domina el nucli i diverses torres de defensa medievals.

Bellver

Aquesta és una bonica població que també posseeix torres i muralles que ens recorden que la inseguretat va ser la nota dominant durant molts segles en aquestes plàcides terres.

Però Bellver destaca especialment per la seva riquesa d'art romànic, que està present en un seguit de parròquies que depenen de la vila com Talió, Bor, Coborriu, Talltendre o santa Eugènia de Nerellà. També és un indret ideal com a punt de partida per fer excursions pel parc nacional del Cadí-Moixeró.

Aquest parc disposa d'un gran nombre de refugis com els d'Ingla, el pla de les Esposes o el cortal d'en Vidal, als vessants de la serra del Moixeró, o el Cèsar A. Torras, a l'obaga del Prat d'Aguiló a la serra del Cadí, des d'on es poden recórrer els camins que porten als cims més alts i a punts d'escalada esplèndids.

L'ascensió als puigs de la Canal del Cristall i de la canal Baridana, punt culminant del conjunt es fa per Estana i pel prat del Cadí.

Estanys

Aquest és un altre dels grans atractius de la comarca. Des del poble de Martinet –famos per la seva gastronomia– s'accedeix per pistes forestals fins als estanys de la Pera, dominats per grans cims que separen la Cerdanya d'Andorra.

Per la vall del riu de la Llosa s'ar-

riba, a través dels petits nuclis rurals de Vilella i Coborriu de la Llosa, als estanys de la Muga i als de Vallcivera.

Des de Ger, un petit poblet vora el Segre, es pot anar per la vall Tova a Meranges, on hi ha una petita església romànica i unes fermes cases de pedra. Ja des d'aquí es pot continuar fins a l'estany del Malniu, pel refugi del pla de la Tartera o als estanys dels Engorgs, prop del refugi J. Folch i Girona. La visita a aquests estanys d'alta muntanya és sens dubte una de les millors maneres de copsar l'esperit de la Cerdanya.

Esport sense límits

Per a aquells que busquen un contacte amb la natura que no sigui el simple passeig, la Cerdanya és

una terra que no decep.

Des de la tranquil·litat del golf (que es pot practicar als camps de Bolvir i al de Fontanals) fins als esports aeris (parapent, paracaigudisme, ala delta, vol en globus, ultralleugers) sortint de l'aeròdrom que hi ha a la comarca, hi ha una àmplia gamma d'activitats a fer.

L'esquí, per exemple, hi té una llarga tradició de més de mig segle des que s'hi va inaugurar l'estació de la Molina. Aquesta estació es converteix a l'estiu en un lloc on poder fer altres activitats com l'hípica als boscos i els rierols o el tir amb arc, en un circuit especialment preparat al bosc. També es pot anar en bicicleta de muntanya a punts especialment elevats, com el cim del Niu de l'Àliga, de

2.537 metres d'alçada, i al qual també es pot accedir en telecadira.

A prop de la Molina es troba la Masella, una altra interessant estació d'esquí. Ambdues pertanyen al municipi d'Alp que organitza una famosa mostra gastronòmica en juliol. L'oferta de l'esport d'hivern per excel·lència es completa amb l'estació d'esquí nòrdic de Guils-Fontanera.

A l'hora d'anar a taula, la Cerdanya és un autèntic paradís per a tots aquells entusiastes de la cuina de muntanya. Una cuina que es basa en les excel·lents verdures –per la qualitat de la terra i la poca calç de les aigües– i la carn de caceria o de bestiar criat en les pastures. Els resultats són delícies com el trinxat de col, el tiró amb naps, el civet d'isard o el rostit de vedella amb moixernons, per esmentar només els més clàssics. Tots aquests plaers ens esperen en aquesta comarca... única.

Laia Cortada

La Dama d'Elx, els diners i la Fundació

Mentre una exposició sobre la Dama aterra a Elx i una gran mostra sobre els ibers se celebra a París, s'ultimen els tràmits perquè el jaciment on es va trobar el famós bust ibèric passe a mans de la Universitat d'Alacant. La controvèrsia envolta la forma de l'acord.

El 4 d'agost de fa cent anys, un llaurador adolescent trobava accidentalment un bust femení en el moment en què abançava la finca de l'Alcúdia; un terreny de deu hectàrees situat en la partida d'Alzabares al terme municipal d'Elx, on tradicionalment s'han cultivat tarongers, ametllers i llimoners.

A partir d'ací, la finca obtingué gran popularitat, impulsada per la universalitat que envoltava la subjugant estàtua. El Museu Arqueològic Nacional, on es troba el bust, no autoritza incongruentment el trasllat de la Dama d'Elx enlloc. No formarà part de les peces que componen la gran exposició sobre el món dels ibers que des de la setmana passada es pot visitar al Grand Palais de París, tot i que sí que ho faran unes altres trobades a l'Alcúdia. I tampoc no es presentarà en la mostra que el Ministeri de Cultura organitza a Elx sobre els referents iconogràfics i simbòlics de la Dama, i de la qual s'ha sentit apartat l'ajuntament elxà.

El llaurador Manuel Campello. Va trobar la Dama d'Elx quan era adolescent.

La importància de l'Alcúdia.

Però la finca de l'Alcúdia té entitat pròpia i es considera important més enllà de la Dama d'Elx i les passions i decepcions que l'envolten. Avui, quan encara només se n'ha excavat al voltant del 10%, ja se n'ha extret una ingent quantitat de peces arqueològiques. Durant la dècada dels 30, la família Ramos-Folqué, que havia basat la seua bonança econòmica en els cultius de terres, va comprar l'Alcúdia. En

aquesta família destacava Alejandro Ramos, afeccionat a l'arqueologia. Així, la família va decidir continuar unes excavacions de les quals hi ha constància que ja es feien al segle XVIII, i que probablement, començaren abans. En sobreixen les troballes ibèriques i romanes: els gots tro-

ARXIU / EFE

bats a l'Alcúdia es consideren com els millors del món ibèric.

Des de 1935 fins avui, i només interrompudes per la guerra del 36, s'han realitzat al jaciment 62 campanyes oficials d'excavacions. Aquestes, segons la majoria dels experts que les coneixen, són des del punt de vista tècnic, "manifestament millorables", una opinió no compartida per l'actual patriarca de la família, l'arqueòleg Rafael Ramos. Bon nombre de les excavacions s'han simultaniejat amb el conreu agrícola, que ja no es prac-

tica des de fa més d'una dècada. Els Ramos construïren un museu per emmagatzemar-hi les troballes, i també es traslladaren a una casa dins de la finca. Les troballes passaren a estar regulades per la nova Llei de Patrimoni Històric Espanyol del 1985, que disposa que les restes arqueològiques d'excavacions oficials es cediran a l'estat a partir d'aleshores, encara que les col·leccions particulars queden en mans dels seus propietaris, tot i que inventariades per l'estat.

Les dificultats per aconseguir ajudes per continuar les excavacions i fer front a les despeses del museu i el jaciment fan pensar la família Ramos de convertir en patrimoni públic l'Alcúdia. I és Rafael Ramos qui considera sobretot aquesta idea. Rafael va estudiar arqueologia a la Universitat de Múrcia i es va doctorar a la de València amb una tesi sobre la Illici romana, un tema tractat anteriorment per Aureliano Ibarra, sogre del propietari de l'Alcúdia en els temps en què es va trobar la Dama d'Elx, el doctor Campello.

Ramos fa girar en gran mesura la seua vida professional al voltant de la Dama d'Elx. És director del Museu Arqueològic d'Elx i del Museu de l'Alcúdia dedicat a les troballes que s'hi descobreixen, està ben considerat i relacionat i és membre del Consell Valencià de Cultura des de fa dotze anys, del qual va formar part en principi a proposta del PP, tot i que després ha estat renovat per consens. Avui presideix la comissió de llegat històric d'aquesta entitat, i, com la

resta de presidents de comissió, rep 60.000 pessetes de cada reunió bimensual a què assisteix.

Així mateix, reconeix que des de l'any 68 ja tenia idea de formar una fundació, però no va ser fins fa dos anys quan ell contacta amb la Universitat d'Alacant i veu l'interès d'aquesta d'assumir el jaciment de l'Alcúdia com a zona de pràctiques arqueològiques. L'acord en què es posen les bases de la Fundació Universitària d'Investigació Arqueològica l'Alcúdia se signa en febrer de 1996. El conveni preveu la cessió del Museu de l'Alcúdia a la Universitat (el qual, i segons Ramos, ha estat valorat pels perits corresponents en més de 800 milions de pessetes). La Universitat compra el jaciment de l'Alcúdia –sense la casa familiar– per 120 milions de pessetes. Aquests milions no formen part del capital social de la Fundació –que la Generalitat valenciana encara no ha registrat per tràmits administratius–, sinó que passen directament als béns dels Ramos. En paraules del doctor Ramos, el fons social el conformen el patrimoni del museu, el jaciment i 30 milions de pessetes anuals per a despeses que ha donat a la Universitat i 6 milions anuals cedits per l'Ajuntament d'Elx, el qual també participa en la Fundació.

D'altra banda, en el conveni figuren els noms de quatre fills de Rafael Ramos com a tècnics de la Fundació. Rafael Ramos, fill, s'encarregarà de l'apartat de restauració, Alejandro, de l'arqueològic,

Adolfo, de la gerència, i Àngela, de les relacions turístiques del futur parc arqueològic de l'Alcúdia. Àngela encara no ha començat a treballar perquè no està enllestit el projecte. En canvi, i segons Rafael Ramos, pare, els altres fills ja desenvolupen la feina de tècnics (habitualment, el sou de tècnic oscil·la entre les 200.000 i les 300.000 pessetes mensuals). També considera correcte l'acord i el conveni, i creu normal que els seus fills treballen, i cobren, a la Fundació, “perquè el patrimoni cedit i venut era el seu”. En cercles d'investigació arqueològica d'Alacant i València, però, no es veu clara la fórmula, tot i que ningú no vol posar-la en dubte obertament. “La solució és bona per a l'Alcúdia, però la forma no. Els antics propietaris han venut la finca, han cobrat i a

sobre els fills cobren de nou per treballar-hi”, manifesta una font del Departament d'Arqueologia de la Universitat d'Alacant. “Crec que és un acord que s'haurà de reflexionar”, diu una veu molt representativa del Departament d'Arqueologia de la Universitat de València que expressa la idea més estesa en els àmbits universitaris.

Ramos és vice-president i director de la Fundació, càrrecs pels quals no cobra, i manté el de director al Museu Arqueològic d'Elx. El rector de la Universitat d'Alacant, Andrés Pedreño, presideix la Fundació, de què també formaran part diverses entitats. Tots dos, la Universitat d'Alacant i Ramos, es mostren molt esperançats amb el desenvolupament d'aquest acord.

Joan M. Oleaque

El jaciment de l'Alcúdia –ara venut a la Universitat d'Alacant per 120 milions de pessetes– té una còpia de la Dama d'Elx. L'original és al Museu Arqueològic Nacional.

Neurotafaneries Els secrets del cervell humà

Adolf Tobeña

Les dones i els homes són tan tafaners que han acabat per dirigir el deler explorador vers el darrer santuari de la seua intimitat: el cervell. A *Neurotafaneries* trobareu un mostrari variat i entretingut de troballes psicològiques i psiquiàtriques.

Bromera
“Sense fronteres”, 3

Curs de valencià 30 unitats didàctiques

T'ajudarà a preparar l'àrea 3 de domini pràctic del sistema lingüístic elemental i mitjà de la Junta Qualificadora.

Denes 10 Editorial

Minima moralia

Francesc de Paula Martínez i Xavier Roig

Una de les necessitats en l'ensenyament-aprenentatge de l'ètica és trobar l'equilibri entre la teoria i la pràctica, entre els embolicats trencadossos que han produït els filòsofs al llarg de la història i la vida quotidiana que ens envolta.

Edicions del Bullent
“Recursos”, 3

26 Premis **OCTUBRE**

L'organització dels **Premis Octubre** s'ha vist obligada a suspendre el sopar de llurament dels premis en ser-li retirat, en el darrer moment, el permís que tenia concedit per utilitzar les sales de la Fira de Mostres de València, al·legant-se compromisos d'última hora amb la Generalitat i l'Ajuntament de València.

Els premis literaris, però, sí que seran llurats en un acte públic el mateix dia previst inicialment:

ACTE PÚBLIC DE LLURAMENT DELS XXVI PREMIS OCTUBRE

Amb la intervenció de:

· **Isabel-Clara Simó**, escriptora

· **Carles Solà**, rector de la Universitat Autònoma de Barcelona

· Representants dels jurats dels Premis "**Joan Fuster**" d'assaig, "**Vicent Andrés Estellés**" de poesia i "**Andròmina**" de narrativa, que llegiran el veredict i lluraran els guardons als guanyadors.

Dissabte, 25 d'octubre de 1997, a les 20h

Sala d'actes "**Manuel Sanchis Guarnier**" de la Facultat de Filologia

(antiga Facultat d'Econòmiques)

Av. de Blasco Ibáñez, 30. 46010 València

Entrada lliure

La Galeria

Guia de lectura, espectacles, art i lleure dels Països Catalans

Coordinació:
Laia Climent (Llibres)
Oriol Cortacans (Guia)

l'OBJECTE *surreal* ● *l'IVAM*

75

Aquesta ullera per a cíclops de M. Mariën resumeix la idea de les invencions surrealistes que ocupen l'última exposició de l'IVAM.

ARXIU

74

Jaleo al Mercat

ARXIU

La fusió entre flamenc i jazz de Jaleo –premiats en l'últim Mercat de la Música Viva de Vic– animarà el Mercat de les Flors els dies 24, 25 i 26.

68

Ciència a l'abast

Xavier Duran fa un recorregut pels més recents llibres de divulgació que ens expliquen des de les sorpreses que amaga el cervell fins la història de l'ós bru al Pirineu.

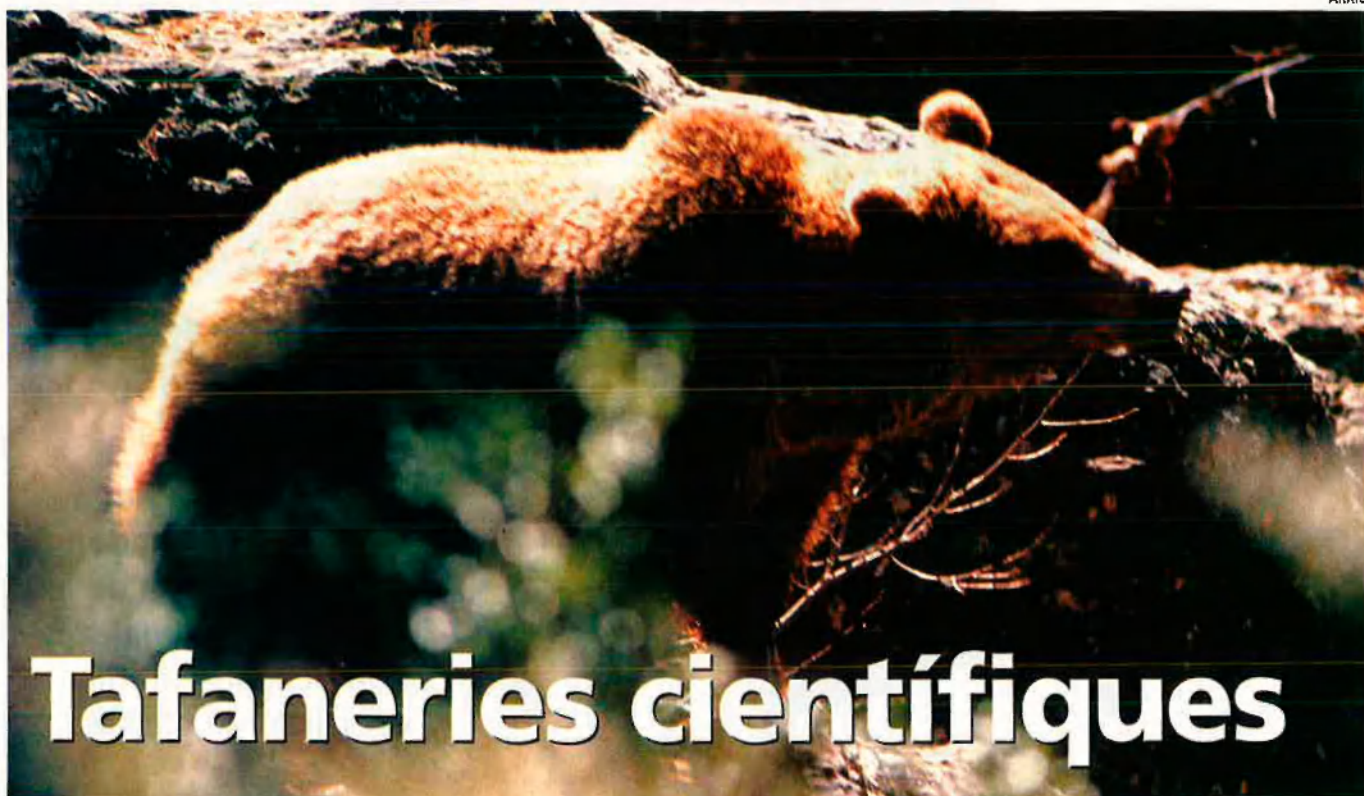
76

Pla a través de la fotografia

Dins del marc dels premis Octubre, i enllaçant amb el Congrés de Mitjans de Comunicació, la galeria Viciàna de València mostra la vida de Josep Pla a través d'una suggerent exposició fotogràfica.

ARXIU / FRANCESC CATALÀ-ROCA

El nostre col·laborador de ciència, Xavier Duran, fa un repàs dels llibres que tracten la natura. Analitza tant aquells estudis que intenten divulgar les qüestions ambientals com aquells que tracten un dels elements més complexos de la natura: el cervell humà.

En Pere salta d'una cosa a una altra, fa un relat que, dintre de la coherència, conté un munt de detalls irrelevants i, com si fos un hipertext, es desvia cap a fets col·laterals o remotament relacionats amb la història central. En Pere és un jove que ha resultat ferit en un incendi forestal i que duia la motxilla plena de petards. Un psiquiatre l'encaixa dintre el perfil del piròman.

Però aquesta breu història, *L'ombra del bandoler*, prepara moltes sorpreses per al lector. Potser per a alguns la primera serà que el bon ofici de les dues autores faci interessant i en diversos moments captivant una narració pensada per il·lustrar una part dels temaris escolars. El Projecte Solaris, d'Eumo Editorial, pretén, com ja vam explicar en una altra ocasió, donar eines perquè a través de narracions escrites per una persona de ciències i una de lletres –valgui la distinció simple– els alumnes aprenguin els principals elements de certs temes inclosos en els currícula.

En aquest cas, Anna M. Gil –crítica literària i col·laboradora d'EL TEMPS– i Gemma Gil –enginyera tècnica agrícola i enginyera agrònoma– han sabut bastir una narració ben escrita, amb argument ben lligat, amb estil literari més que correcte i amb la inclusió dels coneixements sobre ecosistemes, combustions i efectes del foc. Sens dubte, llibres com aquest poden servir perquè els alumnes se sentin atrets al mateix temps per la literatura i pels temes científics que han d'estudiar. Anna M. Gil ja havia publicat, dintre la mateixa col·lecció, *Tallers RRR* –amb Gonçal Luna–, dedicada al problema dels residus. En aquesta ocasió, el llibre inclou a més de diverses explicacions teòriques, una guia didàctica que exposa els objectius de l'obra i propostes de treball en el camp científic, literari i històric.

Eugeni Casanova ha elaborat una història, també relacionada amb la natura. En aquest cas, però, es tracta d'una història verídica, amb un gran treball de docu-

mentació. En una mica més de 300 pàgines, Casanova –licenciat en Ciències de la Informació i en Filosofia– reuneix una documentació exhaustiva sobre l'ós bru del Pirineu.

El llibre és ben oportú i això s'afegeix al valor que té com a document i recull de testimonis que podrien acabar perduts. Ara que la reintroducció de l'ós provoca tantes polèmiques, repassar la història d'aquest animal i tots els elements biològics, culturals i socials que l'han envoltat pot ajudar a centrar el debat. Com deia l'autor en una entrevista, el principal enemic de l'ós és la desinformació.

La història documentada de l'ós bru al Pirineu comença al segle XI i el primer tractat sobre aquest animal és del segle XIV, escrit per Gastó III i amb un títol que, malauradament, ja ens introdueix un dels elements principals de la història de l'ós bru: *Llibre de la caça*. I no sols ens referim a la pràctica que ha contribuït a la progressiva desaparició de l'ós

ARXIU / XAVIER GÓMEZ

bru del Pirineu, sinó també a la que representa uns interessos que sovint es veuen afectats per les mesures de control destinades a protegir l'entorn i, entre altres coses, a ajudar o reintroduir certes espècies. La foto de la portada, un caçador amb un gran ós abatut, il·lustra bé aquest fet.

Cal entendre que, com s'explica al llibre, de la caça de l'ós se'n treia un profit econòmic. Però el llibre també ens fa entendre que, a més del seu valor com a patrimoni natural, l'ós bru pot representar un factor més d'enriquiment en aquelles comarques muntanyenques.

Sense deixar les qüestions ambientals, ampliïm el ventall d'aspectes tractats. En *Trossos de natura inacabats*, Joandomènec Ros reuneix articles publicats a diferents mitjans de comunicació, revisats, en ocasions reelaborats i formant un conjunt coherent que ofereix una visió molt interessant de l'ecologia i del seu impacte social.

L'autor, catedràtic d'Ecologia de la Universitat de Barcelona, s'ha distingit de fa anys, a més de la seva tasca docent i investigadora, per la participació en els mitjans de comunicació, tant en divulgació com amb articles d'opinió. Si els seus textos o les intervencions a la ràdio ens ajuden a entendre els fets i a reflexionar-hi, llibres com aquest permeten que la feina sigui menys fugissera. L'antologia de textos permet al públic la reflexió més profunda.

El llibre conté quatre grans apartats: terres, aigües, energies i temps. I l'amplitud de mires de l'autor ens ensenya que les qüestions ambientals no es redueixen —com alguns, malauradament, encara pensen— a la protecció de la natura o a la contaminació, sinó que són molt més profundes. L'autor utilitza la metàfora o l'exemple quotidià per fer-nos pensar en problemes que passen per alt la majoria de gent: l'energia que consumim, allò que la natura ens ensenya sobre aquest consum, l'organització del territori, la previsió dels incendis, la planificació del futur. Amb tanta gent que encara tracta frívolament les qüestions ambientals, seria bo que el llibre de Ros tingués molts lectors, no sols a les escoles i entre la gent interessada en aquestes matèries, sinó també entre els que de tant en tant es deixen portar per la manca de rigor tant en opinar sobre medi ambient com a l'hora de legislar. Articles com "Estratègies electorals", "Miopia ambiental" i "Serem 7,5 milions (diuen)"

haurien de tenir, en la reflexió diària de certes ments pensants, molt més impacte del que tindran.

Per acabar, ens apartem en certa manera dels temes ambientals, però no de la natura. Perquè encara que sigui un dels elements més complexos de la natura, el cervell humà no deixa de ser un producte de l'evolució biològica. A *Neurotafaneries*, el catedràtic de Psicologia Mèdica i Psiquiatria de la Universitat Autònoma de Barcelona Adolf Tobena explora matèries molt diverses relacionades amb els nostres coneixements sobre aquest òrgan. Els textos també provenen, en bona part, de col·laboracions amb els mitjans de comunicació. Malauradament, ja fa temps que les trifugues partidistes i la

ARXIU / JORDI MORERA

'Neurotafaneries' té el valor de mostrar que el nostre aprofundiment en el coneixement del cervell serveix per comentar fets històrics o quotidians.

frivolitat pseudointel·lectual han tret espai a articles com els de Tobena.

L'índex del llibre mostra un ventall de temes ben ampli. Ens parla del talent femení, de la detecció de *Hitlers*, del cervell de Ravel, dels factors hereditaris en el caràcter, d'Einstein, d'erotisme, del cas Simpson i de moltes coses més. Un conjunt de tafaneries que parteix de l'observació de fets més o menys actuals per passar-los pel sedàs dels darrers avenços en la neuroquímica i altres ciències del cervell. Si quan parlem de medi ambient diem que s'hi pot encabir qualsevol assumpte —perquè tots tenen lectura ambiental— amb aquest llibre haurem de

convenir que qualsevol qüestió humana té també lectura neurològica.

A més de constar de textos que es poden llegir per separat i sense cap ordre especial, *Neurotafaneries* té el valor de mostrar que el nostre aprofundiment en el coneixement del cervell serveix per comentar fets històrics o quotidians. L'obra també permet estar al dia sobre descobriments recents, ja que molts textos de Tobena estan inspirats en articles apareguts fa poc en la literatura científica. Una tafaneria especialitzada que l'autor transmet per als tafaners que no tinguin formació en aquest camp. Una producte més de la complexitat i riquesa d'aquest sorprenent òrgan que anomenem cervell.

Xavier Duran

Bibliografia:

—Casanova, Eugeni. *L'ós del Pirineu, crònica d'un extermini*. Pagès Editors. Lleida, 1997.

—Gil, Anna M. i Gil, Gemma. *L'ombra del bandoler*. Eumo Editorial. Vic, 1997.

—Ros, Joandomènec. *Trossos de natura inacabats*. La Magrana. Barcelona, 1997.

—Tobena, Adolf: *Neurotafaneries*. Bromera. Alzira, 1997.

Primer balanç sobre Ferrater

Si algú tenia dubtes si la crítica, fins i tot l'acadèmica, pot ser divertida i interessant aquí en tenen un dels exemples més brillants. Paga la pena de llegir aquest llibre sense presses i amb atenció, que és capaç de crear distàncies amb la pròpia feina. I que t'obliga a tenir a tocar mà les obres de Gabriel Ferrater.

Quan l'autora d'aquest llibre encapçala la introducció tot diu que "aquest estudi analitza les opinions que s'han succeït sobre la persona i l'obra de Gabriel Ferrater, per tal de demostrar la impossibilitat d'establir criteris literaris unívocs i estables ratificables per més d'una comunitat de lectors" l'assumpte, decididament, ens comença a interessar.

Núria Perpinyà, en col·laboració amb Xavier Macià, ja ens havia donat mostres del seu interès per l'autor de *Les dones i els dies* en un volum anterior, *La poesia de Gabriel Ferrater* (Ed. 62), i en una sèrie de treballs apareguts en diverses publicacions. Per tant la seva experiència està prou contrastada, però potser sigui en aquest llibre d'ara que l'autora resulta més convincent que mai. El llibre de Núria Perpinyà, el "to" que es desprèn de la lectura, voluntària o involuntària, va més enllà de les premisses que es marca i abasta nivells de lectura que ultrapassen els seus propòsits i que afecten, de retruc, tot el teixit de relacions de la literatura i la crítica catalana. La seva irònica manera de sorprendre's i d'interrogar-se com s'ha produït, en determinats aspectes, la recepció de Ferrater així ho fan creure.

La frase que s'apuntava dalt té dues parts. La primera ens informa sobre les intencions de l'autora -investigar, estudiar, analitzar, perioditzar i sistematitzar tota la informació que ha generat l'obra del poeta- i, a partir d'aquest treball, extreure'n unes conclusions d'abast més general aplicables a la recepció i entesa pels lectors de qualsevol obra literària.

Tot i que, en aquest cas i com assenyala l'autora, "el model receptiu de G. F. presenta un marmàngum verbal molt considerable". Ara bé i com se'n recorda a les conclusions, això tampoc no ens ha de fer oblidar la relativitat d'aquests estudis "perquè, més que vàlids per ells mateixos, ho són quan s'acaren resultats. En conseqüència, fóra bo poder comparar l'evolució interpretativa de Ferrater amb la d'altres escriptors per tal de conèixer si la seva recepció s'insereix dins un paradigma interpretatiu (contemporani) estàndard o se n'aparta".

Hi ha en aquest llibre reflexions sucuses que es deriven de la seva lectura. El mateix concepte de crítica n'és un però no pas l'únic. Resulta interessant comprovar quins poemes han estat més comentats i, per defecte, quins ho han estat menys o gens. D'igual interès resulten les distincions que fa l'autora, per bé que no són pas les úniques, entre "influència", "importància" i "popularitat". El mateix val a dir per a tot el capítol dedicat a les "intertextualitats" o els apartats dedicats al realisme o a la poesia de l'experiència. **Marc Soler**

FITXES DE LLIBRES JUVENILS

EVA VAN DEN BERG *'Amics d'en Dodo a l'Amèrica del Sud i Central*

Col·l. "Amics d'en Dodo", 6.
La Galera.
Barcelona, 1997.

Els Amics d'en Dodo són un grup d'animals que van desaparèixer de la terra fa un munt d'anys i amb els quals el lector pot conversar i aprendre moltes històries sobre animals vertebrats d'arreu del món que estan en perill de desaparició, en aquest cas el volum sisè se centra en els de l'Amèrica del Sud i Central.

63 pàgines

ANNA-GRETA WINBERG *Viure intensament*

Trad. Lluís Solanes.
Col·l. "L'esperver", 137.
Edicions de la Magrana.
Barcelona, 1997.

Dues amigues, la Ninna i la Mari-ka volen viure intensament i lliurement. Per a aconseguir-ho se'n van a treballar als banys d'una platja en un poble de la costa durant les vacances d'estiu. Allà, no obstant, es veuran sotmeses al lligam que es crea entre els amics.

116 pàgines

975 ptes

DANIEL PENNAC *Quin un, en Kamol*

Trad. Goretti López.
Col·l. "El vaixell de vapor", 78.
Editorial Cruïlla. Barcelona, 1997.

Aquest volum que porta per títol *Quin un, en Kamol* aplega dues narracions de l'escriptor francès Daniel Pennac, "L'agència Babel" i "L'evasió". Aquests dos relats realistes relacionen, amb frescor i sentit de l'humor, la vida quotidiana amb la història i la literatura.

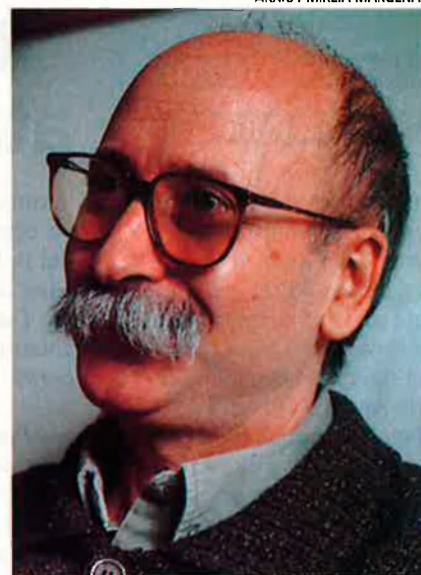
170 pàgines

845 ptes

La mitologia dels nostres sants

ARXIU / MIREIA MARGENAT

Si voleu saber com s'ha format al llarg de la història el tarannà de sant Antoni, de sant Medir, de sant Jordi, de santa Àgata, de sant Pere i de sant Cristòfor, ço és, com s'ha gestat llur mitologia i com ens l'ha feta arribar el cristianisme, no dubteu a llegir l'assaig de Bienve Moya, *La llegenda dels sants*.

La *llegenda dels sants* és un llibre curiós. Si, d'entrada, una temàtica com ara el santoral, avui dia tan obsoleta i avorrida, ens pot fer olor de naftalina, Bienve Moya ens hi fa interessar sobretot per dos motius: l'un, perquè aborda la qüestió de manera multidisciplinària i, l'altre, perquè sap relacionar uns episodis en parella banals amb la història de la cultura. Així doncs, l'autor, convençut que cada hagiografia conté tota una barreja de tradicions culturals i religioses de

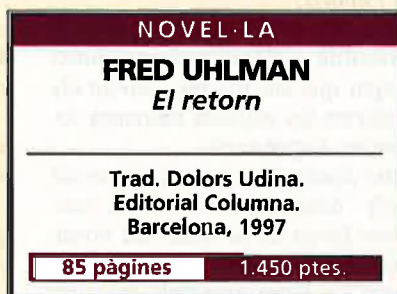
vegades ben contradictòries, es proposa de dissecar els materials mitogràfics a fi d'esbrinar la gestació de les llegendes. En aquest sentit, les fonts que utilitza són, entre altres, la mitologia clàssica, els escrits bíblics i de la tradició cristiana, la rondallística i el costumari, les faules orals i populars, etc.

Els sants que analitza Bienve Moya són ben coneguts (avui dia no tant) per l'imaginari col·lectiu: sant Antoni (el del porquet), sant Medir, sant Jordi, san-

ta Àgata, sant Pere i sant Cristòfor (el gegant). L'autor ens demostra que tots sis mites posseeixen, fossilitzats, subtrats mitogràfics pertanyents a civilitzacions precristianes paganes, elements de tradicions ben distintes que, en comptes de contradir-se, es complementen. I és que el cristianisme, per triomfar, hagué d'assimilar tot un rerefons ideològicocultural i mitològic que li era aliè però que, necessàriament, hagué d'acceptar en benefici d'aquell bé tant preat que és el poder. **Ramon Ramon**

Els baguls del record

Simon Elsas és un jueu que durant la Segona Guerra Mundial va fugir de l'Holocaust i es va exiliar als Estats Units. Ara decideix tornar a Alemanya per cercar la jove a qui va estimar quan era un noi. Durant la seua estada, reviu una sèrie de records i s'enfronta amb la realitat del seu país natal.

El *retorn* tanca una trilogia que Fred Uhlman (1901-1985) va començar el 1966. Encara en vida, va publicar la primera part, *L'amic retrobat*, i després de morir, es recuperà la segona, *L'ànima valenta*, que arrodonia la història. Totes dues novel·les desprenen un caràcter auto-

biogràfic, que no perd tampoc l'obra que tanca la trilogia. Si en *L'amic retrobat* i *L'ànima valenta* l'autor s'identificava amb el jueu Hans Schwarz, en *El retorn* ho fa amb Simon Elsas, un jueu pintor exiliat als Estats Units que torna a Alemanya per cercar Charlotte von Gültlingen, la noia que va estimar

de jove. L'estada a Alemanya és difícil ja que els records li provoquen un seguit de dubtes a causa de la diferència entre l'Alemanya actual i la que ell coneixia, la nazi. Finalment rebutja obrir ferides que ja havia aconseguit tancar i decideix tornar als Estats Units.

En aquesta darrera etapa de la novel·la, Uhlman va encara més lluny en la manipulació del temps. Els records ens situen en un passat al qual el lector accedeix amb comoditat a través de llocs i d'antics companys que Simon retroba. Però en l'avió amb què torna a Amèrica, el protagonista veu com s'allunyen el país natal i, alhora, tots els records.

També hi és rellevant el joc del narrador. Malgrat que l'obra estiga relatada en tercera persona, la visió que rebem és intensament subjectiva. És a dir, tot el que percebem prové de la mirada de Simon. Un estil que ja des de Gustave Flaubert s'aproxima a la narració cinematogràfica. **Laia Climent**

LES NOTES DE

VÍCTOR RIPOLL

La conxorxa de Columna

Columna ha recuperat la novel·la de John Kennedy Toole *Una conxorxa d'enzes*, publicada per Pòrtic, amb el títol *La conxorxa dels ximpls*, contra l'opinió de la traductora, Maria Antònia Oliver. I en la solapa, l'editorial diu: "Que aquesta fos la seva única obra i que fos mort abans de publicar-la no va ser obstacle perquè és convertís en un *best seller* mundial." Columna s'oblida que va ser autor d'una altra novel·la, *La Bíblia de neó*, publicada per La Magrana.

Ho sembla o ho és?

Seguint el Conill, Alcía es fica a la lludriguera —mal escrit lludriguera per Salvador Oliva, solució abonada per l'editorial a través de la nota de la contracoberta—, lludriguera que al començament és plana com un túnel, però de sobte s'enfonsa, "tan de sobte que l'Alcía no va tenir ni un moment per pensar a aturar-se abans que es trobés caient avall per un pou molt fondo", escriu el traductor Oliva. Com sap Alcía, en el moment de començar a caure, que el pou és molt fondo? Lewis Carroll es criu "*falling down what seemed to be a very depp well*", és a dir, "caient pel que semblava un pou molt profund", escriu Víctor Compta.

Xocolata desfeta a tota hora

Un estranger que hagués après català sense saber res dels catalans i llegís el *DIEC* hauria de creure que els catalans prenem xocolata desfeta a tota hora, a cada àpat, perquè, diu el diccionari, "generalment es pren en esmorzar, berenar, etc.". "Etc." vol dir, segons el *DIEC*, "i la resta", i la resta de l'esmorzar i del berenar són el dinar, el sopar i el ressupò.

"Recordant el món càtar, ataco la intolerància"

Antoni Dalmau, parlamentari socialista, va obtenir el I Premi Nèstor Luján de novel·la històrica amb *Terra d'oblit. El vell camí dels càtars*. L'ha publicada a Columna, l'editorial de les seves dues novel·les anteriors, *El cor de l'espiral* i *Capsa de records*.

—Podeu explicar-nos la raó per la qual el món dels càtars fascina tanta gent, vós inclòs?

—Crec que és perquè conté una colla d'elements que el fan molt atractiu per a un temps com el nostre. És un moviment de retorn a l'autenticitat del missatge evangèlic que motiva que es faci una croada expressa contra ells, que es creï la inquisició contra ells i que finalment sigui esborrat de la història. A part dels elements de proximitat física i històrica.

—Per tant, creieu que tots els sants pares han anat a l'infern i els càtars han anat al cel?

—És molt probable, malgrat que en aquesta mena de coses no es poden fer conjectures fàcilment demostrables.

—Interessar-se pels càtars i reivindicar-los no és també una bandera de les esquerres? A les esquerres els agrada reivindicar les víctimes, els perdedors.

—No se m'havia ocorregut tot i que és evident que la intolerància és una característica més pròpia de les dretes.

—El narrador de la novel·la pertany al segle XX o a l'època?

—He fet un esforç de creació d'un món el més fidel possible a l'època. I en aquest sentit estic segur que encara que canviïn els contextos històrics les actituds humanes tenen coincidències sorprenents.

—A les notes finals dieu que la immersió en el món dels "bons cristians" us ha conduït a conèixer força bé un país tan bonic com el Llenguadoc, a recórrer les viles medievals, a trepitjar bona part dels seus camins i a enfilar-vos als seus castells. Els camins no ho sé, però tinc entès que no hi ha ni un castell ni una casa, ni pedra sobre pedra, que siguin càtars.

—Res, sí. Castells de l'època dels càtars i el paisatge dels càtars. El de Montsegur no és el de l'època dels càtars però la fascinació de la muntanya estic segur que és la mateixa d'aleshores.

—Publicar una novel·la sobre els càtars

ARXIU / CARMÉ PUÉRTOLAS

Antoni Dalmau novel·litza el món càtar.

després de l'èxit dels llibres de divulgació de Jesús Mestre no és ser un oportunista?

—No, per dues raons. Una, perquè la vaig començar a preparar abans del llibre de Mestre, tal com ell ha explicat públicament. Ell i jo hem estat en contacte. I en segon lloc, perquè és un tema inèdit en la narrativa catalana. És la primera que té els càtars com a eix principal de l'argument.

—Com us ho prendrieu si algú publicués el llibre Com acabar d'un cop i per sempre més amb els càtars emprenyadors?

—Crec que s'afegiria als que s'han proposat, de fa temps, acabar amb els emprenyadors dels egipcies, de les novel·les de cavalleries, del far-west, del budisme, etc.

—Els càtars no s'han reencarnat en els americans que queden embadalits cada diumenge al matí mirant els telepredicadors?

—Crec que no s'hi assemblen gens, perquè els càtars no eren una secta sinó un moviment de retorn al cristianisme primitiu.

—El lector d'Antoni Dalmau què hi trobarà d'Antoni Dalmau?

—Una defensa implícita de la tolerància.

—Cap novetat d'estil, de tècnica?

—La meua preocupació formal més important ha estat reconstruir un llenguatge adequat al temps històric.

—L'heu escrita en un català antic?

—No. El català és ben actual però explicita conceptes i girs que s'ajusten a la mentalitat d'aquell temps. **Lluís Bonada**

J. Franco, premiat a la ciutat d'Alzira

El passat divendres, amb l'assistència de 600 persones, es va celebrar a la sala Rex d'Alzira la novena edició dels premis literaris Ciutat d'Alzira organitzats conjuntament per l'editorial Bromera i l'ajuntament d'aquest poble.

L'obra *Les potències de l'ànima* de l'escriptor Josep Franco ha guanyat el premi de Narrativa. Aquesta novel·la tracta de les memòries del psiquiatre Ismael Claver. Aquest personatge narra unes vivències que corren paral·leles a la història del País Valencià des dels anys 70 fins a l'actualitat on alguns dels personatges passen de la clandestinitat als llocs de poder.

El premi Europeu de Divulgació Científica, que enguany es convoca per tercera vegada, ha recaigut en l'estudi sobre la biodiversitat humana *Una història biològica de l'espècie humana*, els autors del qual són Cristina Junyent i Jau-

Josep Franco, guanyador del premi de Narrativa.

me Bertranpetit. Aquest premi ha estat lliurat pel rector de la Universitat de València, Pedro Ruiz.

El II premi Bancaixa de Narrativa Juvenil ha estat atorgat a Jesús Cortés pel llibre *Venus in submissa* i el premi de Narrativa Infantil Vicent Silvestre ha recaigut en l'obra *El ministre Trenismi i el cas misteriós de la lletra malalta*, de Mercè Viana. L. C.

El Planeta ressuscita "Mort a Venècia"

Fa alguns anys, li vàrem preguntar al desaparegut José María Valverde, jurat del Planeta, si el premi havia fet cap contribució positiva a la literatura espanyola. Es va rumiar una estona la resposta i va dir: "A la literatura espanyola, no ho sé, però sí que ha contribuït a millorar la consideració que la societat espanyola té de l'escriptor". Després d'una llarga tongada de premis a autors famosos —de Marsé a

Cela i Vargas Llosa— i presentadors de televisió-autors, el jurat d'enguany ha premiat un jove autor poc conegut del gran públic, Juan Manuel de Prada, amb la novel·la *La tempestat* (sobre un tema que recorda *Mort a Venècia*), autor avalat per Francisco Umbral i l'Abc. El premi millorarà la situació de Prada. El temps dirà si haurà contribuït o no a millorar la seva obra. Ll. B.

L'OPINIÓ DE PERE GIMFERRER

L'interès pel Che Guevara

—Li sorprèn el renovat interès per la figura del Che Guevara amb motiu del trentè aniversari de la seva mort?

—No em sorprèn gens. D'una banda a determi-

nats països com és ara Itàlia aquest interès no ha minvat mai. D'altra banda, encara que l'evolució política de Cuba no ofereixi un balanç engrescador, Guevara va deixar ben aviat les tasques de govern i la situació actual o recent d'alguns països d'Amèrica Llatina com ara Guatemala, el Perú o

Colòmbia, sense parlar de l'autoamnistia per als genocides d'Argentina, ofereix un marc en el qual la presència de Guevara pot ser perfectament reivindicada. Fins i tot un escriptor políticament tan allunyat de Guevara com Octavio Paz s'hi ha referit favorablement, en determinats aspectes. I no descarto que tard o d'hora a Europa tornin a sortir moviments contestataris importants que el reivindiquin, cosa que ja comencen a fer ara sectors minoritaris o marginals.

Finalment, si el mirem només com a icona del segle XX, és tan invulnerable respecte de l'acció del temps com puguin ser-ho altres figures gairebé contemporànies seves com James Dean o Marilyn Monroe.

Sebastià Gasch

—Troba a faltar Sebastià Gasch, crític d'art i escriptor, del qual se celebra enguany el centenari del naixement?

—Jo vaig tractar personalment Sebastià Gasch encara que en un moment en què ja es trobava una mica atut per la vellesa i vaig tractar encara més la seva dona. Les dificultats materials per sobreviure a la postguerra li van fer forat moralment i físicament, però és una figura de primer ordre. Caldria recuperar-lo i reeditar-ne els principals llibres com ara *París 1940* o *Las etapas del cine*. El Gasch dels darrers anys tenia poca intervenció en l'actualitat literària i artística del país però era un testimoni i un hereu excepcional de la gran època de les avantguardes i encara podia en alguns moments tornar a fer acte de presència amb energia, com en un text excel·lent que l'any 1976 va publicar sobre Wifredo Lam.

NOVETATS

Vox Populi 'Àgora' (Columna Música)

A cavall entre la modernitat i la música tradicional els Vox Populi proposen un segon disc de resultat molt més elegant que no el primer. Les arrels dels nou temes són el *baião* brasiler, la tradició jueva, macedònia i búlgara. A més, també hi inclouen un tema sobre la moixi-ganga de Sitges.

Jimi Hendrix South Saturn Delta (Universal)

Última novetat de la carrera de Jimi Hendrix, amb enregistraments inèdits i tot. Els quinze temes del compacte corresponen al període 1967-1970, cosa que permet d'escoltar tant balades i blues com el rock i el jazz que feia Hendrix. Conté una versió de "All Along The Watchtower" de Bob Dylan.

Jazz i flamenc amb els carismàtics Jaleo

Flamenc i jazz aconsegueixen una fusió brillant en el nou espectacle del grup Jaleo, anomenat *Dacarisma*, que no debades fou guardonat en el darrer Mercat de Música Viva de Vic amb el Premi Puig-Porret per al millor espectacle nou de l'any 1997.

Per als qui es van perdre l'actuació de Jaleo a Vic, ara el grup català no solament

ha convertit l'espectacle en format disc compacte, sinó que es podrà veure al Mercat de les Flors de Barcelona els dies 24, 25 i 26 d'octubre.

Dacarisma a més de la fusió musical també proposa una fusió en la dansa, que en el transcurs del concert va passant de la tradició flamenca a la dansa contemporània.

El Mercat de les Flors acull el 'Dacarisma' de Jaleo.

Trenta anys i un dia de l'últim romancer, Jaume Arnella

ARXIU / JOAN CELIÀ

Dins el cicle "Els Invents folk", el Centre Artesà Tradicionari (CAT) de Barcelona presenta els *30 anys i un dia* de Jaume Arnella, considerat el darrer romancer català.

En l'actuació del dia 23 d'octubre, a les 22.30, Arnella repassarà la seva trajectòria musical acompanyat d'un dels grups capdavanters del folk actual, el Primera Nota.

Des de fa força temps Arne-

Arnella celebra els seus "30 anys i un dia" de romanços.

lla es dedica a fer romanços tradicionals per encàrrec, a banda d'investigar el cançoner tradicional català. Els anys setanta va formar part de l'històric Grup de Folk, i també dels Sapastres i de l'Orquestrina Galana. La seva darrera producció discogràfica és *La raó del desig*, en què canta versions de poetes catalans: Sagarra, Riba, Verdader...

Snoopy interpreta els clàssics de sempre

Snoopy's Classiks on Toys és el nom d'una col·lecció de sis compactes que recullen temes clàssics de tots els temps. Les cançons són interpretades amb instruments de joguina i amb les veus dels personatges de la sèrie de dibuixos animats de la colla de Snoopy.

Cada compacte és dedicat a un tema diferent: n'hi ha un sobre els Beatles, un altres de nades americanes, un altre

de country, un monogràfic sobre l'obra *El Trencanous* de Txaiovski, n'hi ha un de jazz i un altre sobre compositors clàssics com ara Haendel, Chopin, Vivaldi o Beethoven. A més a més, la majoria de compactes inclouen un llibret amb explicacions sobre la música i els compositors interpretats; també contenen dibuixos de Snoopy i dels altres membres

d'aquesta colla.

L'aparició d'aquests compactes coincideix amb l'emissió per TV3 d'una sèrie de dibuixos animats amb el mateix nom.

EXPOSICIONS

El surrealisme més inquietant pren l'IVAM

Fins al 4 de gener, el centre Julio González de l'IVAM reconstrueix el laberíntic esperit del surrealisme a través d'una exposició ben completa. "L'objecte surrealista" és un recorregut per les més oníriques andròmines que imaginaren, trobaren o construïren alguns dels creadors fonamentals d'aquest segle.

Objectes temibles, objectes esgarrifosos, construccions humorístiques, salvatges i histriòniques, andròmines a mig camí entre la blasfèmia tortuosa i la rialla brutal... És l'ànima del surrealisme segons l'entenia una legió de creadors que es deixaren devorar per la idea d'abocar-se als malsons. L'IVAM, en col·laboració amb Bancaixa, ha decidit recrear aquella essència a través de l'exposició "L'objecte surrealista", una mena de safari a través de diverses sales per caçar grans peces del surrealisme.

De fet, una de les primeres coses que tenia en ment Juan Manuel Bonet quan va assumir fa dos anys la direcció del museu, era donar especial atenció a aquesta disciplina artística. L'actual mostra és la primera exposició internacional que presenta l'aportació que va fer el surrealisme en l'àmbit de l'objecte. André Breton, el déu del surrealisme, ja havia manifestat el seu interès per l'objecte fins i tot abans del manifest surrealista de 1924. Breton convocava el món a fabricar objectes "als quals només ens podem acostar en somnis i que semblen tan poc defensables des del punt de vista de la utilitat com des de l'ornament". A més a més, Emmanuel Guigon, el comissari de la mostra, és un bon coneixedor de l'univers surrealista.

Així, l'exposició presenta al voltant de 90 andròmines d'artistes com Hans Arp, Joan Miró, Salvador Dalí, Marcel Mariën, Marcel Duchamp, Pablo Picasso, Man Ray, René Magritte, Alberto Giacometti, Víctor Brauner,

André Breton, Antoni Clavé o Leandre Cristòfol. Es presenten a més a més unes cent fotografies, moltes d'elles inèdites, obtingudes en les exposicions surrealistes d'objectes de 1936 i 1938, totes dues celebrades a París. I també abundant documentació de l'època sobre la idiosincràsia artística de l'objecte. Uns objectes on es pot prendre el pols de manera molt plàstica al sentit de la provocació sardònica i retorçut que el camp infinit del surrealisme proporcionava a aquells que desitjaven experimentar amb la seua poesia ferotge. Molts dels objectes de l'exposició s'han construït a partir d'andròmines trobades en mercadets, i els artistes acabaven transformant una peça vella i insubstancial en un tros viu i irreverent, desentranyat a partir de les costes nocturnes dels somnis i l'explosió de l'inconscient.

Per entendre una mica quin era el procés creatiu dels artistes que en un

moment o en un altre de la seua vida viatjaren a través del surrealisme, l'Es-

Dalt, 'Home i dona', de Joan Miró (1931). Baix, 'Llop-taula', de Víctor Brauner, (1939-47).

cola d'Arts i Oficis de València ha organitzat a l'IVAM un aperitiu en forma de taller didàctic. S'hi recrea de manera impactant el procés espiritual que va servir per dissenyar aquests objectes en una atmosfera tan dolça com torbadora. La recreació té lloc en una sala on la llum és l'ombra, on els estudiants que visiten la sala construeixen endergues de plàstic surrealistes amb peces soltes de joguines trencades, i es conta la història de la Caputxeta Vermella a l'inrevés de la versió tradicional, és a dir: el llop és devorat per la protagonista a través dels altaueus. J. M. O.

Perpinyà acull una gran part del llegat de Pere Daura

La major part del llegat pictòric de Pere Daura (Menorca 1896-Lynchbourg 1976) ja es pot veure a Perpinyà, al museu Jacint Rigaud.

ARXIU

Les obres exposades a Perpinyà corresponen a totes les etapes creatives de Daura. La resta del llegat s'ha repartit entre els

museus de les ciutats en què Pere Daura va viure: MNAC, MACBA (Barcelona), Museu de Montserrat i Museu de Ciutadella.

Pere Daura va formar-se a la Llotja de Barcelona i el 1914 va anar-se'n a París a treballar al taller del pintor Émile Bernard. A la capital francesa va fundar, juntament amb uns altres pintors, el moviment *Cercle et Carré*, com a reacció a l'omnipresència del surrealisme. Més endavant se'n va anar a Virgínia, EUA.

L'evolució de Picasso a través dels dibuixos

Picasso. La fàbrica de dibuixos, 1890-1904 és el títol de l'exposició que s'inaugura el dia 26 d'octubre al Museu Picasso. Aquesta exposició engloba unes dues-centes cinquanta obres, la majoria dibuixos, que permeten de seguir l'evolució artística de Picasso, des del traç ingenu de la infància fins a la seva plenitud creativa.

L'exposició s'estructura en cinc àmbits, que agrupen eta-

pes concretes de la seva evolució: "La formació acadèmica i l'aprenentatge (1890-1897)"; "El rebuig de l'acadèmia i l'anhel de modernitat (1897-1900)"; "El primer contacte amb l'avantguarda (1900)"; "La gestació de l'avantguarda jove (1901-1904)"; i "La plenitud i la maduresa (1913-1972)".

Totes les obres exposades pertanyen al Museu Picasso de Barcelona.

ARXIU

"Un sabio", es pot veure a l'exposició del Museu Picasso.

Els Premis Octubre observen les fotografies de Josep Pla

A partir del dia 21 d'aquest mes, i fins al 9 de novembre, la galeria Viciàna de València exposa una revisió de la vida de l'escriptor Josep Pla a través de les imatges d'una llarga sèrie de fotògrafs, la majoria relacionats amb la premsa. Entre els objectius més coneguts que varen captar aquests fragments vitals (on l'escriptor apareix al costat de personatges com Joan Fuster o Jo-

ARXIU

Josep Pla a la terrassa del Motel Empordà, a Figueres, en juny de 1977.

sep Maria de Sagarra) es troben els de Català-Roca, Sebastià Martí o Oriol Maspons.

L'exposició, immersa en la celebració dels premis Octubre, està lligada al Congrés de Mitjans de Comunicació i fa la funció d'homenatge ineludible en la commemoració de l'any Pla. Va ser preparada per la demarcació de Girona del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Crítica de la crítica

Filiberto Menna

"El crític sap que el seu deure consisteix en la construcció d'un discurs que se situa, amb una autonomia relativa, en un espai entre la pura subjectivitat de la lectura i la presumpta objectivitat de la interpretació."

Universitat de València
"Col·lecció estètica & crítica", 8

En Gostí Iladre

Antoni M. Alcover

Aquesta és una de les *Rondalles Mallorquines d'en Jordi des Recó*. Conta amb vivacitat un robatori triplicat, realitzat sempre amb el mateix enginy: la distracció del propietari amb un esquer adient.

Editorial Moll
"Tirurany", 4

El Parlament de les Illes Balears

Rafael D. García Pérez

Aquest llibre recull una breu aproximació històrica al Parlament balear i en descriu les característiques principals: com s'elegeix, quin és l'estatut jurídic dels seus membres, com s'organitza i quines funcions té.

Universitat de les Illes Balears
"Assaigs jurídics", 3

CINEMA

ESTRENES

'Afterglow'

Nick Nolte i Julie Christie representen un matrimoni madur, que contrasta amb una parella jove encarnada per Lara Flynn Boyle i Jonny Lee Miller. Són dues parelles molt diferents, però es veuran lligades per un seguit de circumstàncies. En el darrer Festival de Sant Sebastià va ser molt elogiat el guió del film i l'actuació de Julie Christie (a la foto).

ARXIU / FILMAX

'Copland'

A les poques setmanes d'exhibició, el film policíac dirigit per James Mangold s'ha convertit en un dels més recomanables de la temporada. Amb una ajustada interpretació de Stallone (el paper de xèrif enze li va al pèl), *Copland* troba la potència en el gran treball de Robert de Niro, Harvey Keitel i Ray Liotta.

El cinema amateur es troba a Igualada

Igualada a les acaballes de l'octubre esdevé la capital del cinema amateur, i és que cada dos anys organitza el Certamen Internacional de Cinema Amateur Ciutat d'Igualada.

Enguany serà el vuitè cop que es fa aquest certamen de curtmetratges realitzats per no professionals, i les xifres de participació demostren que s'ha consolidat: vuitanta-tres films inscrits, procedents d'una vintena d'estats diferents.

Durant els dies 20, 21, 22, 23 i 24, al Cercle Mercantil i de franc, el públic podrà veure els curts seleccionats, cada dia a partir de dos quarts de deu de la nit. I el dia 25 hi haurà la clausura amb un sopar i el repartiment de premis.

El jurat d'enguany ja ha destacat l'alt nivell dels curts finalistes, que són de temàtica variada i, la majoria, obra de gent molt jove.

Cartell del Certamen de Cinema Amateur d'enguany.

Udo Samel en un cicle d'actors de cinema

La Filmoteca de la Generalitat de Catalunya, juntament amb l'Institut Francès, l'Institut Alemany i l'Associació d'Espectadors del Teatre Lliure organitzen el cicle "El món de l'actor", del 21 d'octubre al 7 de desembre d'enguany.

Aquest cicle cinematogràfic, que obre l'actor alemany Udo Samel, vol aproximar-se a la forma de treballar de

l'interpret, no solament per gaudi sinó també per poder copsar el procés de creació del personatge. D'Udo Samel, la Filmoteca en projecta els films *El enemigo de la clase*, a les cinc de la tarda, i *Notturmo*, a les 19.30 h. Aquest actor alemany, que ha treballat en teatre, cinema i televisió, es va fer conèixer a Catalunya l'any 1994 al Festival Internacional de Tea-

ARXIU / FILMOTECA GENERALITAT CATALUNYA

Udo Samel és un actor alemany polifacètic.

tre de Sitges i enguany els afeccionats l'han pogut veure quan treballava en el film *El condón asesino*.

Fortunio Bonanova Un home de llegenda

Catalina Aguiló i J. A. Mendiola

El llibre és un intent de reconstruir el trencaclosques que Fortunio Bonanova ens deixà com a actor de teatre i cinema o cantant de sarsuela i tangos. Bonanova fou un mallorquí que, lluny de ca seva, es construí la seva pròpia llegenda.

Di7 Grup d'Edició

La dona que ensopegava amb les portes

Roddy Doyle

Amb aquesta novel·la divertida i tendra, d'un estil planer i ahir punyent, Roddy Doyle sap captar tota la força i la desesperació de la vida d'una dona lluitadora per transformar-la en gran literatura.

Edicions 62
"El Balanci", 310

PLOU I FA SOL

Toni Mestres

Catalans a Filipines

Mentre aquí a la tardor, de tant en tant hi ha temporals de llevant o sobtats aiguats, al Carib, o bé a les Filipines els huracans fan de les seves. Actualment encara es recompten els morts i desapareguts del Paulina, el pitjor huracà que en les darreres dècades ha assolat el sud de Mèxic. Les ratxes de vent superior als 200 km/h i els forts aiguats varen arrasar Acapulco, principal centre turístic de Mèxic.

La predicció d'aquest monstre meteorològic de la destrucció és fonamental per reduir-ne les nefastes conseqüències. Actualment són els nord-americans els qui més saben d'huracans, però a final del segle passat els primers predictors "moderns" d'huracans varen ser dos catalans. Els pares jesuïtes Benet Viñes a Cuba i Frederic Faura a les Filipines. D'aquest darrer, enguany en fa 100 anys del traspàs.

Faura va néixer a Artés (Bages) el 1840 i 26 anys més tard, ja jesuïta, va arribar a Manila, quan les Filipines formaven part del que restava de l'imperi d'ultramar

d'Espanya. Els desastrosos efectes de l'huracà que va arrasar Manila el 1865 va impulsar-lo a dirigir un observatori per estudiar els fenòmens que precedeixen els huracans i d'aquesta manera poder-los prevenir.

ARXIU EFE

En aquella època es desconeixia absolutament tot dels tifons o *baguños*, que és el nom que reben els huracans en aquesta zona del planeta. Faura va crear una xarxa d'observatoris per tota l'illa, és a dir, el primer servei meteorològic de l'Extrem

Orient. Per mitjà d'observacions de núvols i del seguiment de les variacions baromètriques, va realitzar la primera predicció el 7 de juliol de 1887. El 18 de setembre d'aquest mateix any preveu, amb dos dies d'antelació, un terrible huracà que es va abatre sobre Manila. Gràcies a les alertes donades no hi hagué víctimes.

Obres com *Senyals previsors de temporals a l'arxipèlag filipí* i un baròmetre amb indicacions específiques per preveure els huracans a les Filipines varen ser aportacions molt importants a la meteorologia.

El teatre del gest cobra veu a Castelló

ARXIU

Ja fa cinc anys, l'aula de teatre de la Universitat Jaume I de Castelló va crear Reclam, un nova manera de programar espectacles. Però, de mica en mica, Reclam ha esdevingut una mostra teatral que s'ha convertit finalment en un circuit que visitarà diverses localitats de les comarques de Castelló com ara Morella, Benicarló o Vila-real. Enguany, del 17 al 26 d'octubre, Reclam es dedicarà al teatre gestual, i actuaran grups com Fum de Canyot, La Salamandra o Gog i magog.

Shakespeare i Marlow se citen a 'La estancia'

Fins el 2 de novembre encara hi ha temps per anar al Versus Teatre de Barcelona per veure l'obra *La estancia*, escrita pel valencià Chema Cardena i dirigida per Michael McCallion.

La estancia descriu una vibrant convivència entre Shakespeare i Marlow, en què fan d'alumne i mestre respectivament. Aquesta obra ha obtingut, entre d'altres, el premi de la Crítica Teatral Valenciana al millor text de 1996, i el Premi AITA que dona l'Associació d'Espectadors d'Alacant a la millor interpretació masculina de 1997 per Juan Carlos Garés, i al millor text de 1997.

EXPOSICIONS

Ausiàs Marc, al museu de Belles Arts

Una gran i completa exposició anomenada "Ausiàs Marc i el seu temps", serà l'últim acte que aquests mesos s'han fet per celebrar el 600 aniversari del més gran poeta valencià.

L'exposició, amb un presupost de 125 milions de pesetes, ha estat organitzada per la Direcció General de Promoció Cultural de la Genera-

litat valenciana, i n'és comissari Eduard Mira, el mateix que el de tots els actes oficials de l'Any Ausiàs Marc. Edicions antigues de l'obra del poeta, mapes cartogràfics, quadres, retaules, maquetes i tot tipus de detalls (fins a quasi 400 peces procedents de col·leccions públiques i privades) es presenten per reflectir la vida de l'es-

ARXIU

criptor durant el segle XV, el més important de la literatura en català.

Música televisiva per a camaleons

ARXIU / RAFA GIL

Josep-Maria Terricabras.

El títol d'un inclassificable recull d'articles de Truman Capote, *Música per a camaleons*, dona títol també a un nou programa de Canal 33 que vol donar l'oportunitat que personatges d'interès parlen sobre un tema triat per ells durant 30 minuts. Dirigit per Lala Gomà, el programa tindrà com a convidats-protagonistes el pintor mallorquí Miquel Barceló (a la foto), els periodistes Eduardo Haro Tecglen, Ryszard Kapuscinski i Maruja Torres o el filòsof Josep-Maria Terricabras. Els primers programes estaran dedicats a l'escriptor i fotògraf invident Evgen Bavar –que parlarà de la ceguesa, l'estètica i la bellesa per als cecs–, Miquel Barceló –que conversarà amb l'escultor de l'ètnia dogon Amahilguéré Doló– i Haro Tecglen, que reivindica la necessitat vital de conèixer i assumir el passat històric. En capítols posteriors, el programa demostrarà les possibilitats d'adaptabilitat del medi televisiu a oferir un programa a tota una ciutat: Bobo-Dioulasso, a Burkina Fasso. Vint personatges d'aquesta ciutat africana parlaran de com s'imaginen la vida en una ciutat europea.

La veu en *off* del cantant francès Georges Brassens serà la protagonista d'un altre capítol, en què també intervindrà el periodista i amic seu Víctor Laville.

HISTÒRIES NATURALS

Martí Domínguez

Els pets d'Amadeus

Mozart. Vet ací un nom que és sinònim de la bellesa inassolible, ultraterrena, de la sublimitat del gust. I, tanmateix, sota aquest nom, inquebrantablement associat a les creacions més belles de la humanitat, hi roman la persona, de carn i ossos, l'esquelet –que diria Joan Fuster–. En l'excel·lent biografia del músic de Salzburg, Wolfgang Hildereheimer escriu que són tants els articles absurds que s'han fet sobre Amadeus, que en més d'una ocasió ha estat temptat d'iniciar un assaig titulat "Sobre els límits d'allò que mereix ésser conegut". I és que Mozart (igual que Rousseau, Baudelaire o Chopin) ha originat una quantitat de paperassa grotesca, sobre alguns aspectes clínics del seu comportament.

La pregunta més freqüent d'aquests articles és com un home de vegades tan vulgar creava alhora obres tan belles. En una treball publicat en *Perspectives in Biology and Medicine* (37, 2), s'anàlitzava amb detall si Mozart patia la síndrome de Tourette, com alguns autors prèviament havien suggerit. Aquesta síndrome es caracteritza, entre altres coses, per manifestar un interès irreprimible envers tot tema escatològic. L'autor d'aquest article intenta convèncer-nos que totes les vulgaritats obs-

cenes que es troben en la correspondència de Mozart, no són conseqüència de cap tipus de malaltia, sinó senzillament de la loquacitat desenfrenada del geni de Salzburg. I és que aquesta tendència es reflecteix fins i tot en algunes obres seues, per exemple,

en *Llepa'm el cul amb cura* (K. 382d) o en *Fes-te donar per darrere* (K. 382c). El seu pudorós editor

Härtel tan sols va acceptar publicar les obres canviant-ne el títol pels més críptics de *Res em complau més* i *Estem alegres*, respectivament. Siga com siga, Wolfgang Amadeus Mozartus, com signava de broma, sempre excel·leix. Aquest és el gran miracle: ara mateix escolte el K. 382 i us puc assegurar, amics, que res em complau més.

la WEB

► Escola Valenciana-Federació d'Associacions per la Llengua

Una de les entitats guardonades en els darrers premis Jaume I, l'Escola Valenciana-Federació d'Associacions per la Llengua, té una pàgina a Internet molt completa. A més de conèixer l'entitat en un entorn gràfic atractiu, també es poden trobar agendes d'activitats així com dates de festes i trobades per la llengua i informació de congressos i jornades sobre educació. També té un ampli apartat de vincles sobre buscadors d'Internet,

instituts dels PPCC, biblioteques d'arreu, mitjans de comunicació, editorials, recursos per a professors, institucions i associacions de defensa de la llengua.

► <http://www2.uji.es/fall/indice.htm>

Dos per un

Mots encreuats a dos Temps

Instruccions d'ús

Per resoldre aquests dos mots encreuats en una sola graella haureu de fer servir llapis o dos exemplars d'EL TEMPS. Les dues solucions són diferents. Només comparteixen els quadres negres. Sort.

Deu minuts amb l'Anna Maria Genís

Horitzontals: 1. L'obra que l'autor no arribarà a veure mai. La baixa arriba amb la posta de sol. 2. Perfecte, segons ho recorden alguns fumadors. Bisbat musulmà. 3. Moviments repetitius i incontrolables. Nudista a semblança d'Adam. 4. Erra. Abaixar. Plec per deshidratació. 5. Ovaciona. Mal humor, serós i purulent. 6. Pot anar a pitjor. Decidís en el moment de perdre el cap. Angle recte. 7. Arriben a tantes. Mil cinquanta. 8. Uniu amb una brillant aliança. Regió muntanyosa de Grècia. 9. Nucli atòmic. Herbes de les gramínies. Extra nadalenc en espècies. 10. Solana evocadora d'un himne feixista. Rapi. 11. Pregues. Prenen el tron sense permís. 12. No són elles, sinó els seus devots, els que cuiden la seva imatge. Tota una dama a la taula de joc.

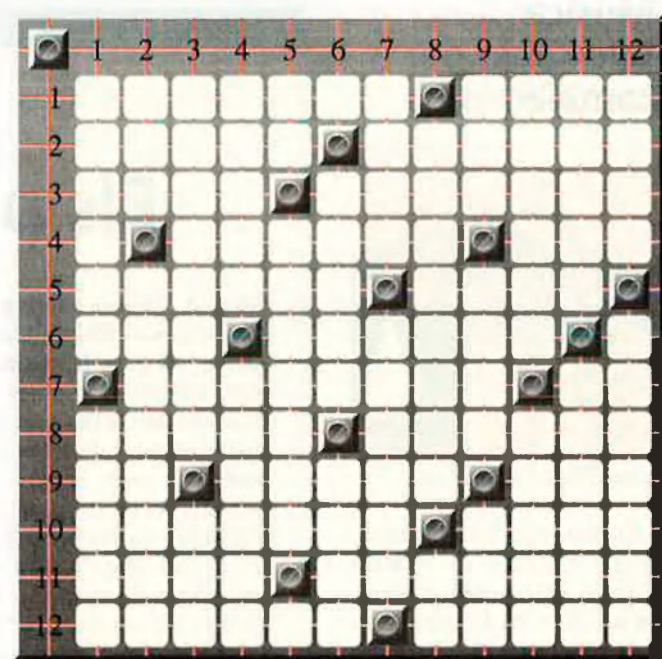
Verticals: 1. Mamellam. Es

poden trencar la closca en caure de la palmera. 2. Fòbia popular. Embarcació de regates. 3. Fruit a mig assecar-se. Cèrvid d'alta muntanya. 4. La feina a fer. Quasi ja no pot anar a pitjor. 5. Al fons del bagul. Les últimes gregues. Surt de mare. 6. La mil·lenària. Escomet baixant, però torna a pujar submís. Números de trinca. 7. Ajuda Verdi. Tan perfectes com el primer, fumador o no. 8. Escalfen el llit de moltes núvies. Bòvid de museu. 9. Es tira amb l'esperança que algú piqui. Inverteixo el canvi de la mestressa en afers personals. Converteix l'ocupació en un malson. 10. Oblidats a consciència. Aduli el director, petonejant-lo com un gos. 11. Mata-rates de carn i ossos. Criden mentre cacen rates. 12. La millor defensa. Defineix aquesta i.

Mitja horeta amb en Màrius Serra

Horitzontals: 1. Cada dia ens

explica les desgràcies d'aquest món. Lacònic i envoltat de vegetació. 2. El d'assegurances viu de les nostres pors. Passivitat que gairebé ens surt del fetge. 3. Abandono les posicions preses en els mercats financers. Imputats. 4. Aquí no delatem pas ningú. Radical de fórmula SO. L'ungla postissa del guitarrista, darrerament força polititzada. 5. Els dels partits polítics equivalen als antics consells d'ancians. Sffilis. 6. Poma mossegada. Féu la feina que efectuo en escriure aquesta frase. La consonant del triomf. 7. Obra de guionista i arma de polemista. Basca, no? 8. La joia oculta del bordell. Que fan mal. 9. Portada dialèctica. Estacions de servei al mig dels deserts. Homosexual alegre. 10. Les propietats físiques d'aquest cos no depenen de la direcció en què són observades. Qui n'està és que n'està ben tip. 11. Fruit silvestre de reossos mahometans. Tancaré la carta amb el segell reial. 12. Aculls ancians. Sales de tortura estudiantil.

Verticals: 1. Sempre és al fons a la dreta. Encoratja el descregut a descobrir l'única part del seu cos que els metges no li poden tocar. 2. Ogre gens vibrant. Aquests són fàcils de manejar. 3. Xutaré des de la banda cap a barraca. Pregui per fugir dels urinaris. 4. Massatge oliós i oliat. Produït a la laringe, just entre les dues cordes vocals. 5. Vehicle que pot passar per tot arreu. Pentinar a la manera d'Elvis. Volem el cap de l'equip. 6. Ens cal per respirar. Proveïm d'agafadors la bossa de l'Anselm. Més valen aquests astres que viure en mala companyia. 7. El transformi en un skin. Travessa de ferrocarril. 8. Cries de qualsevol bèstia de peu rodó. El millor amic de l'home és un símbol okupa. 9. Moviment corporal que nega. Greixos. Gens fet. 10. Ho omplí de tota mena de coses. Clavat. 11. Cerimònies més aviat solemnes i transcendents. El pentavocàlic de qualsevol mercat. 12. L'escenari de tots els accidents domèstics. Les rep el metge i el presidiari.

SOLUCIONS:

MITJA HORETA AMB EN MÀRIUS SERRA:
Horitzontals: 1. Locutor. Parc. 2. Agent. Apatia. 3. Venc. Aposats. 4. A. Tionil. Pua. 5. Barons. Lues. 6. Oma. Defin. V. 7. Argument. O. 8. Anell. Lestus. 9. No. Oasis. Gat. 10. Isotrop. Cuit. 11. Móra. Lactare. 12. Asties. Aules.

DEU MINUTS AMB L'ANNA MARIA GENÍS:
Horitzontals: 1. Postuma. Hora. 2. Ideal. Imamat. 3. Tics. Adamita. 4. R. Acotar. Séc. 5. Aclama. Icor. 6. Mal. Fenàs. Lot. 10. Carr-sol. Pell. 11. Ores. Usurpen. 12. Santes. Reina.

AGENDA

PERPINYÀ
Dissabte, 25
Inauguració de l'XI Col·loqui de la Federació per les Llengües Regionals a l'Ensenyament Públic. A la Sala Aragó de la Casa de la Vila, a les 11 h. Fins al dia 27.

ANDORRA LA VELLA
Fins a l'11 de gener
Exposició pictòrica "El paisatgisme català, del naturalisme al noucentisme". A la Sala d'Exposicions del Govern.

SANT QUIRZE DE BESORA
Dissabte, 25
Concert i ball de música tradicional amb el grup Bitayna. En el marc del cicle Ballabissaura. Al local de la Cooperativa, a les 22.30 h.

SANT JOAN PLA DE CORTS
Dissabte, 25
Nit de la cançó catalana. A la Sala Polivalent, a les 20 h.

GIRONA
Divendres, 24
Fira de sant Narcís, amb concerts, cercaviles, sardanes, trobada de gegants, focs, etc. Fins al 2 de novembre.

BARCELONA
Dissabte, 26
Concert de la Capella de Música de Santa Maria del Mar. Motets de Schütz, Schein i Bach. A l'Oratori de Sant Felip Neri, a les 21 h.

VALLS
Dies 25 i 26
Festes de santa Úrsula. Cloenda de la temporada castellerà i altres activitats populars.

LLEIDA
Fins al 30 de novembre
Exposició d'Ernest Ibàñez Neach (Lleida, 1920) al Museu d'Art Jaume Morera.

EL PUIG
Diumenge, 26
38è Aplec del Puig. A les 11 h convoca PSAN, amb l'actuació d'Urbàlia Rurana. A les 14 h dinar d'UPV.

VALÈNCIA
Del 23 al 26
Mostra de revistes en català. Al Claustre de la Universitat de València.

EIVISSA
Dimecres, 22
Audio en làser-disc de l'òpera Carmen de Bizet. Comentaris posteriors a càrrec de Benet Casablanca. A l'Espai Cultural Can Ventosa, a les 19 h.

XÀTIVA
Divendres, 24
I Mostra de dansa i teatre al carrer. Coordina l'Associació Cultural l'Almodí, Teatre de la Lluna. Fins al dia 26.

GANDIA
Divendres, 24
Concert de l'Orfeó Borja. A la Col·legiata, a les 20.30 h.

INTERNACIONAL

SAN FRANCISCO

Fins al 26
Festival de dansa gai i lèsbica. Més de 30 artistes participen en quatre programes diferents. Les actuacions es faran al Drady Street Dance Center.

AMMAN (Jordània)

Fins el 5 de novembre
Exposició "Aura Mediterrània" de mestres catalans com Dalí, Picasso o Miró. A la Galeria Jordana de Belles Arts.

Envieu les convocatòries quinze dies abans al fax 93-878 85 41.

EL TEMPS QUE CORRE per JOAN F. MIRA

El mes d'octubre

"Si no fóra per coses com aquestes, octubre podria desaparèixer, i els altres onze mesos de l'any ja aniríem passant la vida vegetal, provinciana i passiva que des de dalt tenim destinada com a única existència desitjable i possible."

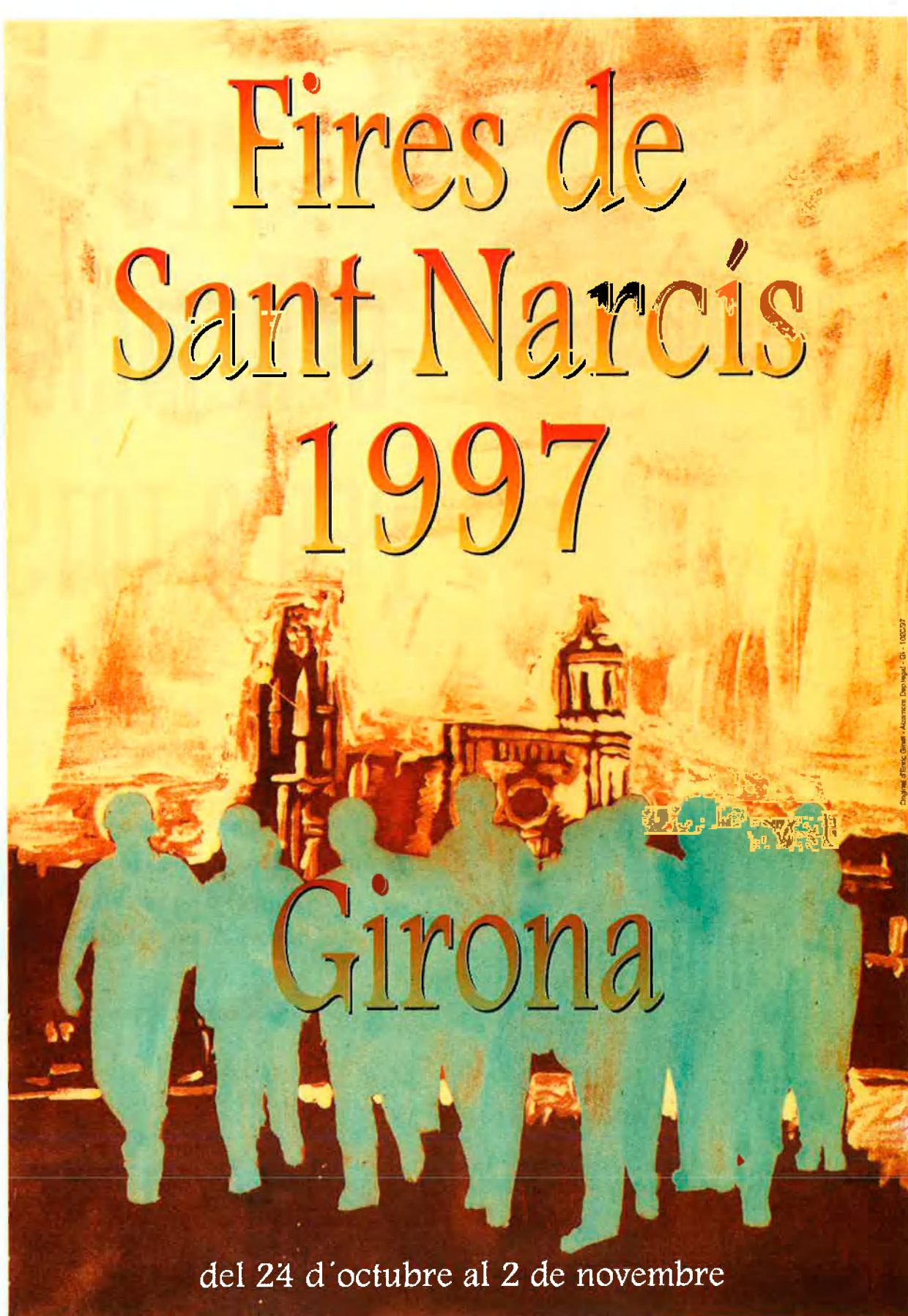
Un mes d'octubre de fa moltíssims anys arribà un rei a les portes de València, va fer hissar la senyera en la torre, plorà dels seus ulls donant gràcies a déu, i va entrar a la ciutat. Supose que aquest és l'únic motiu pel qual, cada mes d'octubre, en aquesta ciutat i als seus voltants passa un seguit de coses, curioses o espectaculars, que els altres mesos no passen. També s'ha de dir que la ciutat i els seus voltants, després del tedèum i amb una mica d'immigració del nord, van ser constituïts en regne amb tots els requisits del cas, que aquell regne segles més tard va ser constituït en província espanyola conquistada, és a dir en no res, i que ara no se sap de quina constitució real gaudeix o pretén gaudir. Els polítics de l'antiga capital i l'antic regne, quan no passen el temps posant bastons a les rodes del país, el passen apunyalant pel costat i per l'esquena els seus propis companys de partit o de projecte. De projecte inexistent, pel que es veu. El projecte dels polítics que ara manen és encara el que tenia, fa quaranta anys, un conegut alcalde de Castelló: governar la ciutat (o regne, o província, o la *comunitat* quasi anònima) com si fóra un barri de Madrid. El projecte dels que no manen no és ni tan sols tornar a manar. Però de tot això ja en parlarem un altre dia.

El fet és que, vista la profunditat històrica d'octubre i vist que, com ja recordava Fuster fa molt de temps, aquest és un país sense política digna de tal nom, el personal es dedica, entre el dia de sant Francesc i el de Tots els Sants, a les més diverses activitats institucionals, culturals o recreatives. El senyor rei i la senyora reina vénen a València a inaugurar el curs escolar i la ministra de Madrid ocupa el lloc presidencial que ací no li toca. El cap de l'estat visita a Alacant els damnificats de la temporada, simpàtica activitat que forma part del càrrec, i així recordem altres riuades, catàstrofes històriques i de quina manera l'estat, *padre padrone* o putatiu o lladre, ens ha estafat i ens estafa cada dia, i li cantem cançons amb el cor ple d'agraïment. Octubre és un mes d'himnes, sempre els mateixos himnes, el nacional d'Espanya, ara matèria de decret i *Boletín Oficial*, el mateix però passat per la festa de la Guàrdia Civil, el mateix, encara, per celebrar el 12 d'octubre, dia de les forces armades i de la *Hispanidad*, festa nacional d'Espanya i de la *raza*. I l'altre himne, el regional d'ací (aquell al

qual caldria restaurar-li la dignitat, i és tan difícil: la lletra indigna, amb ritme de sarsuela, la van aprovar les Corts valencianes amb els bons vots del PSOE: a Lerma li agradava, no és cap secret), cantat i tocat fins a la saturació el dia 9 d'octubre, abans, després i mentre l'Ajuntament, la penosa escorta, la secta incivil i alguns veïns de bona voluntat passegen la pobre senyera nostra segrestada. De tot això, amb algun discurs i un aperitiu, en diuen, crec, Dia de la Comunitat. No ho celebren amb tanta pompa i esplendor com a Extremadura o a Castella-la Manxa, però com que el personal del PP-PSOE locals creuen en el País Valencià molt menys que els extremanys en Extremadura, això no té res de particular.

Una part de la part més civil d'aquest país (país tan insegur, tan fet de parts que encaixen poc o malament) mira també de celebrar el mes històric amb una mica de cultura seriosa i algunes idees per al present i el futur. Alguns milers de persones corren per la llengua, es manifesten pels carrers a risc de colp de porra policíaca o s'apleguen al Puig el darrer diumenge d'octubre. Són coses que comencen a tenir una certa tradició, molt o poc antiga, com també comença a ser una tradició, lamentable, que els polítics que sí que creuen en el seu país —vull dir en aquest: en el País Valencià— no sàpiguen o no puguem convertir la fe en organització extensa i atractiva. Mentrestant, fem festes de llibres, fem sopars anuals (si no ens tanquen la porta, com enguany), fem debats, col·loquis, música i teatre (si ens deixen, també, si no ens tanquen més portes encara), convidem gent de Barcelona, Mallorca, París, Budapest i altres territoris nacionals o estrangers, i almenys tenim la sensació, a València o a Alzira, que una vegada a l'any som algú i fem alguna cosa. Es cert: som algú i fem alguna cosa. Vist com va la política, les festes oficials, la ideologia *cutre*-espanyola que ens governa, la televisió, la llengua gairebé il·legal, Julio Iglesias ambaixador de la *comunitat*, i altres catàstrofes i desgràcies acumulatives, vist tot això, si no fóra per una mica d'octubre de llibres, editors, premis, sopars reals o virtuals, amics i visitants, per allò que ens queda de patriotisme decent i civil, de sentit estètic i sentit moral, si no fóra per coses com aquestes, octubre podria desaparèixer, i els altres onze mesos de l'any ja aniríem passant la vida vegetal, provinciana i passiva que des de dalt tenim destinada com a única existència desitjable i possible.

Fires de Sant Narcís 1997

Girona

del 24 d'octubre al 2 de novembre

MÉS ARBRES

MÉS CULTURA

MÉS BEQUES

MÉS SOLIDARITAT

MÉS ECOLOGIA

CAM OBRES SOCIALS

CAM

Caja de Ahorros
del Mediterráneo

MÉS BENEFICIS, PER A TOTS.

Cada volta que un client realitza una operació en la CAM, està fent possibles moltes obres per al bé de tots.

Projectes mediambientals, beques d'estudi, programes culturals i formació de voluntariat, són algunes d'aquestes obres.

En nom de tots, gràcies.

CAM. Més beneficis, per a tots.